

ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΥΠΟ
ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΙΑΔΟΥ, Γ. ΚΑΡΑΜΗΤΙΑ, Κ. ΜΑΤΤΙΝΑ.

ΤΟΜΟΣ Ι.
ΤΕΥΧΟΣ Η.—Θ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.
ΕΚ ΤΟΥ ΕΠΙΘΡΟΝΙΟΥ Α. ΨΑΛΛΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΣΥΣ.

—000—
1872.

ΔΙΕΚΔΙΤΤΕΥΣ

**ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ.**

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΟΛΩΔΟΥΣ ΑΙΜΑΤΟΥΡΙΚΟΥ ΠΥΡΕΤΟΥ.

ὑ π ὀ

Δ. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ.

Ὁ ἐν Φθιώτιδι ἀπαντῶμενος χολ. αίματ. πυρετός εἶναι νόσημα ἐγχώριον, ἐνδημικόν καὶ ἐπικρατεῖ πάντοτε μετὰ τῶν παντὸς εἶδους καὶ τύπου διαλειπόντων πυρετῶν ὅτε μὲν ἀποράδην, ὅτε δὲ, ἀλλὰ σπικνιώτερον, ἐπιδημικῶς

Καίτοι δὲ φαίνεται νέον εἶδος εἰς τὰ ἐνδημικὰ νοσήματα τῆς Φθιώτιδος καθόσον οὐδεμία περὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἔτους 1838 μνεία γίνεταί μήτε εἰς ἐπισήμους ἐκθέσεις μήτε ἐν ἰατρικῇ τινι διατριβῇ, ὡχ ἤττον φρανοῦμεν ὅτι ἡ νόσος δὲν ἦτο μὲν ἄγνωστος πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ ἐνταῦθα, συμπεριλαμβάνετο δὲ εἰς τὴν τάξιν τῶν χολωδῶν κακοήθων πυρετῶν ἢ συνεχέετο ἴσως μετ' ἄλλων νοσημάτων.

Ἐάν δὲ οἱ ἰατροὶ οἱ παρατηρήσαντες ἐπίσης καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἐλώδη τῆς Ἑλλάδος μέρη τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην τῶν οὔρων (αἱματουρίαν) εἰς τὴν χολ. αίματ. πυρετὸν δὲν ἔδωκαν τὴν αὐτὴν συμπτωματικὴν ἀξίαν, τοῦτο προήλθεν ἴσως διότι δὲν ἠδυνήθησαν διὰ τῶν ἀναλύσεων γὰ ἐξακριβώσασιν τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν αὐτῆς, μήτε ν' ἀποδώσασιν αὐτὴν διὰ τῆς νεκροσκοπικῆς ἐξετάσεως εἰς ὀργανικὴν τῶν νεφρῶν ἀλλοίωσιν· πλὴν δὲ τούτου ἡ νόσος συμπλέκεται πολλάκις μετὰ κακοήθους παροξυσμοῦ, ὅστις μετασχηματίζει καὶ μεταμορφώνει τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἐμφάνισιν. Οὐδέως λοι-

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Περὶ τοῦ χολωδουσ αίματουρικου πυρετου, ὑπὸ Δ.
Ριζοπουλου . . . . . σ. 225

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

Κρεωσώτη κατὰ τυφοειδῶς πυρετοῦ . . . . . σ. 255
Χρήσις βρωμιάχου καλίου κατὰ ἐπιληψίας καὶ
ψυχώσεων . . . . . σ. 258
Ἡ κίνησις τοπικῶν φάρμακων κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν . . . . . σ. 265
Ἀρσενικὸν κατὰ τῆς προϊούσης ἀτροφίας τῶν μυῶν . . . . . σ. 266
Πειραματικὴ συμβολὴ εἰς τὰ περὶ πνευμορρηγίας . . . . . σ. 266
Παθήσεις ὀνύγων σφαιλιδικαί . . . . . σ. 268
Ῥαβδία ἐκ πανόλης καὶ γλυκερίνης πρὸς θεραπείαν
τῆς τε ὀξείας καὶ χρονίας θλαυνορροίας . . . . . σ. 270
Θεραπεία τῆς ψωρίασεως διὰ φανικῆς ὀξέως . . . . . σ. 271
Ίσπεριμὸς ἐν εἰδει κατέληψίας . . . . . σ. 272
Περὶ ἀτροφίας τῶν τριχῶν καὶ τῶν εἰδῶν τῆς φα-
λάκρας . . . . . σ. 275
Οἱ ὄνυχες μετὰ νόσους πυρετικὰς . . . . . σ. 278
Αἰτιολογία τῆς καθ' ἑξίν ἐκτρέσεως . . . . . σ. 280

Περὶ χολέρας . . . . . σ. 282

πὸν ἄπορον ἐὰν ἠναγκάσθησαν ἕνεκα τούτου νὰ ἐνλάβωσι τὴν αἱματουρίαν ὡς κατὰ συμβεβηκός καθάρην συμπλοκὴν καὶ ἐπομένως ὡς ἔχουσιν ἀξίαν δευτερεύουσιν ὑπὸ θεραπευτικῆν ἔνδειξιν.

Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους χρόνους (1860—1871) ὁ χολ. αἱματουρικός πυρετός ἔλαβε σπουδαιότερον θέσιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐνδημικῶν νοσημάτων τῆς Φθιώτιδος, καθόσον ἐκτός τοῦ ὅτι ἔκτοτε συχνότερον παρατηρήθη σποράδην, ἐπακράτησεν ὅμως καὶ δις ἐπιδημικῶς, κατὰ τὰ ἔτη 1865—1866 καὶ 1870. Ἐκτοτε δὲ ὑπῆρξεν εἰς τοὺς ἐν Φθιώτιδι ἰατροὺς ἀντικείμενον σπουδῆς ἐνδιαφέρον, τόσον διὰ τὴν σχετικὴν καινοτομίαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν διαφορὰν τῶν γνωμῶν περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ, περὶ τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν κανόνων τῆς θεραπείας κτλ.

Πρῶτος δὲ καὶ μόνος τῶν ἐν Ἑλλάδι ἰατρῶν, ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος Κ. Α. Ἀντωνιάδης, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ 1858 ἐν τῇ ἐκδιδομένῃ τότε ἱατρικῇ ἐφημερίδι ἀριθ. 21, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «περὶ τῶν αἱμορραγιῶν καὶ ἰδίως τῆς αἱματουρίας ἐπὶ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν», κατόπιν δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1861 ἐκτενέστερον ἐν τῷ ἔκτῳ τόμῳ τοῦ Ἄσκληπ, εἰς τὸ περὶ κακοήθων πυρετῶν πρακτικὸν αὐτοῦ Σχεδιάσμα, ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἰατρῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικείμενου τούτου, διαπραγματευόμενος τὸ ζήτημα ὑπὸ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἑπιψιν. Ὁ εὐπαίδευτος οὗτος συνάδελφος καὶ φίλος ἡμῶν παραδεχόμενος τοὺς αἱματουρικούς πυρετοὺς ὡς εἶδος κακοήθους διαλείποντος πυρετοῦ, ἀσφαλέστερον, λέγει, καὶ πρακτικῶς ὠφελιμώτερον νομίζω τὸ θεωρεῖν τοὺς αἱμορραγικούς πυρετοὺς ὡς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς κακοηθείας, ἀποκρούει διαβρῆδην καὶ λογικώτατα οἰανδήποτε ἐπὶ τὴν γένεσιν τῆς αἱματουρίας ἐνέργειαν τῆς θεικῆς κινίνης, θεωρῶν αὐτὴν ὡς σύμπτωμα τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ, καὶ ἐπαμένως συμβουλεύει πρὸς ἐξάλειψιν αὐτῆς καὶ θεραπείαν τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ τὴν θεικὴν κινίνην ἐπειδὴ ἡ αἱματουρία,

προσθίτει, εἶναι σύμπτωμα τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ, ἡ θεραπεία τούτου συνεπιφέρει καὶ τὴν ἐξάλειψιν ἐκείνης· ἡ χρῆσις ὅθεν τῆς θεικῆς κινίνης . . . . . εἶναι ἀναγκαία ὡς μόνον ἀσφαλέστερον μέσον θεραπείου τὸν πυρετὸν κτλ. Ἡ δὲ τῶν εἰρημένων ἱατρικῶν διατριβῶν οὐδεμίαν ἄλλην ἀξίαν λόγου περὶ τοῦ ἀντικείμενου τούτου πραγματευομένην ἀνέγνωμεν, καθόσον ἐνθουσιώμεθα, πλὴν μεμονωμένων τινῶν περιπτώσεων αἱμορραγιῶν ἐγγένει (αἱμοπτυσίας μητρορραγίας κτλ.) διαλειπουσῶν καὶ διὰ τῆς θεικῆς κινίνης θεραπευθεῖσῶν. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἀ. λόγος δὲν γίνεταί καὶ περὶ τῆς μετὰ τῆς αἱματουρίας πάντοτε συνυπαρχούσης χολώδους καταστάσεως, τῶν τρομερῶν τούτέστιν ἐκείνων χολωδῶν συμπτωμάτων (τοῦ γενικοῦ ἱκτέρου, τῶν χολωδῶν ἐμετῶν κτλ.) τῶν χαρακτηριζόντων τὸν χολ. αἱματουρικὸν πυρετὸν, ἐν ᾧ τὸ χολωδὸς στοιχείον, ὅπερ εἶναι ἀναποσπάστως συνηνωμένον μετὰ τοῦ ἐλώδους, εἶναι συνήθως τὸ ἐπικρατέστερον καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννώμενα συμπτώματα τὰ σπουδαιότερα καὶ μᾶλλον ἐπικίνδυνα· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ποιεῖ μὲν λόγον περὶ τῶν χολωδῶν συμπτωμάτων καὶ περιγράφει αὐτὰ καλῶς καὶ ἀκριβῶς «οἱ ἱκτερώδεις πυρετοὶ, λέγει, ἀπαντῶνται μάλιστα ἐν Λαμίᾳ, σποράδην μὲν σπανιότερον, εἰς δὲ τὰς ἐπιδημίας συχνοὶ καὶ ἐπικρατοῦντες μᾶλλον μεταξύ τῶν ἄλλων εἰδῶν. Ἐν δὲ τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ ἔτους 1858—1859 (εἰς Λαμίαν ἐνσηψάτη) ἐπεκράτησεν πάντων τῶν ἄλλων εἰδῶν σπανίως που παρουσιαζομένων. Τὸ κυριώτερον τῶν συμπτωμάτων ἐστὶν ὁ γενικός ἱκτερός ἕνεκα ὑπερεκρίσεως τῆς χολῆς, ἥτις ἐν μέρει μεταβαίνει εἰς τὸ αἷμα, καὶ χρωματίζει βαθέως ἅπασαν τοῦ σώματος τὴν ἐπιφάνειαν, ἐν μέρει ἀπορρίπτεται ἄφθονος διὰ τῶν ἐμετῶν καὶ κενώσεων . . . . . κτλ. (Ἄσκληπιδος τόμ. ἔκτος σελ. 112—113)» δὲν θεωρεῖ ὅμως καὶ ἐνταῦθα αὐτὸν ὡς χωριστὴν νόσον, ἀλλ' ὡς εἶδος κακοήθους πυρετοῦ, κατατάττει αὐτὸν εἰς τὴν τάξιν τῶν κακοήθων πυρετῶν, μηδεμίαν δὲ διάκρισιν μεταξὺ τούτων καὶ τοῦ χολ. αἱμ. πυρετοῦ ποιῶν ἐνῶ καθ' ἡμᾶς ὁ χολ. αἱματουρικός

πυρετός, καίτοι ελώδης τήν φύσιν, διαφέρει ὅμως τῶν διαλειπόντων ἐν γένει πυρετῶν, καί δέον νά διακρίνηται τούτων καί νά θεωρηται ὡς χωριστή νόσος, διότι περιλαμβάνει ἐπίσης σύνολον χολωδῶν συμπτωμάτων, τῶν ὁποίων ἡ ἀρχική αἰτία δέν εἶναι ἡ ελώδης ἐπιρροή, καί ἕνεκα τοῦ νέου τούτου στοιχείου δέον νά διακρίνηται τῶν ελώδων πυρετῶν, ὡς κατωτέρω βηθήσεται.

Κατά δὲ τήν ἐπιδημίαν τοῦ 1865 — 1866 ἐξεπλάγημεν ὑπὸ τῆς ἀσυνήθους συχνότητος καί τῆς βαρύτητος τῶν περιπτώσεων τοῦ χολ. αἱμ. πυρετοῦ, ἐπειδὴ κατὰ τὰ τέσσαρα προηγούμενα τοῦ 1865 ἔτη σπανίως ἀφορμὰς ἔλαβον ὅπως σπουδάσω τὴν ἐνδημικὴν ταύτην νόσον, ἥς περιπτώσεις μόνον τινὰς κατὰ σύμπτωσιν ἀπήντησα, ὑπὸ κλινικὴν ὅμως παρατήρησιν τὰ πρότερον σχετισθέντα πρὸς τὰ παρόντα μοι παρήξαν σύγχυσιν, ἢν μάτην προσεπάθουν νά διαλύσω, μάτην δὲ πρὸς τὸν σκόπον τοῦτον πρυσέτρεξα εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς βιβλιοθήκης μου.

Κατὰ τὸ 1865 ἐξεδόθη τὸ περὶ χολ. αἱματ. πυρετοῦ σύγγραμμα τοῦ K. Barthelémy-Benoit (traité de la fièvre bilieuse hématurique observée au Sénégal, Paris 1865). — Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ἀβεβαιότητά μου, διότι διὰ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ ἔμαθον ὑπὸ περιληπτικὴν ἔπιψιν εἰς ποίας μεταβολὰς ὑπόκεινται τὰ ἐνδημικὰ νοσήματα κατὰ τὰς διαφόρους χώρας, ἔνθα γεννῶνται, ἐξεπλάγην δὲ ἔτι μᾶλλον βλέπων ὅτι ὁ ἐν Φθιώτιδι ἀπαντώμενος χολ. αἱματ. πυρετός σχετίζεται, προσεγγίζει καί εἶναι σχεδὸν καθ' ὅλα ὅμοιος πρὸς τὸν ἐν Σενεγάλη καί ἄλλαις θερμαῖς χώραις παρατηρηθέντα κατὰ τὰ συμπτώματα, τὴν πορείαν, τὰ αἰτία, τὰς ἐκβάσεις κτλ. Μοι ἐξήγησε δὲ συγχρόνως τὴν προσέγγισιν καί τὴν σχέσιν τῶν διαφόρων τύπων τοῦ χολωδους πυρετοῦ τῶν παρατηρηθέντων καί εἰς ἄλλαις θερμαῖς χώραις καί τὴν λογικὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀνομοιότητος αὐτῶν καί τῶν φαινομενικῶν ἢ πραγματικῶν ἀναλογιῶν των.

Μετὰ πολλῆς δὲ ὠφελείας δύναται τις νά συμβουλευθῆ καὶ

τὰ ἐξῆς συγγράμματα: α) traité des maladies des Européens dans les pays chauds par M. Dutroulau, Paris 1861. β) de la fièvre ictero-hémorragique par P. Loupy Montpellier 1862. γ) Rivière de Gabon et ses maladies par Touchard 1864. δ) Frenchs traité des maladies du foie ect. Paris 1865. oct.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐν Φθιώτιδι ἀπαντώμενος χολ. αἱματ. πυρετός εἶναι σχεδὸν καθ' ὅλα ὅμοιος πρὸς τὸν ἐν Σενεγάλη ὑπὸ τοῦ K. Barthelémy-Benoit παρατηρηθέντα, εἰς τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης διατριβῆς ἐκρίναμεν καλὸν ν' ἀκολουθήσωμεν κατὰ πόδα σχεδὸν αὐτόν, ὡς τὸν νεώτερον περὶ τῆς νόσου ταύτης συγγραφέα ὡς περιλαμβάνοντα καί λύοντα ἅπαντα σχεδὸν τὰ ἀφορῶντα τὸ νόσημα τοῦτο ζητήματα κατὰ τὴν ἐνεστῶσιν τῆς ἐπιστήμης κατάστασιν, καί ὡς ἐπιστήσαντα ἰδίως μεγάλην τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας τοῦ νοσήματος τούτου καί κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῶν ἀνατομικῶν ἀλλοιώσεων τῶν νεφρῶν καί ἐπὶ τῆς ἀναλύσεως τῶν οὐρῶν. Ἰνωστὸν δὲ εἶναι ὅτι ἡ παθολογικὴ ἀνατομία τῆς νόσου ταύτης δέν εἶναι καλῶς ἐγνωσμένη· τοῦτο δὲ προῆλθε τὸ μὲν διότι οἱ Ἀγγλοὶ ἰατροὶ οἵτινες εἶχον ὄλωσιν ἄλλων καλλιτέρας εὐκαιρίας νά προβῶσιν εἰς λεπτομερεῖς ἐρεῦνας δέν ἔδωκαν πᾶσιν τὴν ἐπιθυμητὴν ἀριθμίαν εἰς τὰς ἐξερευνήσεις των, τὸ δὲ διότι ὁ χολωδῆς πυρετός διαφέρει καί παρουσιάζει διαφόρους μέρφας κατὰ τὰς διαφόρους χώρας ἔνθα δύναται τις νά σπουδάσῃ αὐτόν. Ὅθεν εἰάν π. χ. γνωρίζωμεν λίαν καλῶς τοὺς ἀνατομικοὺς αὐτοῦ χαρακτηρὰς ἐν Αἰγύπτῳ δέν δύναμεθα ἐντεῦθεν νά συμπεράνωμεν ὅτι οὗτοι εἰσὶν ἐντελῶς οἱ αὐτοὶ καί εἰς τὰς Ἰνδίας καί εἰς τὰς Ἀντίλλας κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ὁ ρ ε σ μ ό ς.

Ὁ χολ. αἱματ. πυρετός εἶναι πυρετός ελώδης, ἐνδημικός, παντοτύπου, καίτοιως ἐπὶ τὸ πολὺ ὑφέσιμος, παρουσιάζων ὡς πα-

θογνώμονικους χαρακτήρας σταθερούς γενικών (κτερον, χολώδεις αφθόνους έμέτους και αίματηρά ούρα, συμπτωματικά οργανικής τών νεφρών αλλοιώσεως».

Ο πυρετός ούτος δύναιται διαδοχικώς εις διαφόρους παροξυσμούς; ή εις τόν αυτόν παροξυσμόν να λάβη τόπον (μορφήν) συνεχή, ψευδουσνεχή, ύφέσιμον ή καθαρώς διαλείποντα.

«Αί διαταράξεις, λέγει ο K. Bartholinus-Benoit, τών λειτουργιών τών νεφρών, τών οποίων τά αίματηρά ούρα είναι ή καταφανεστέρα παθολογική διαδήλωσις, ή ανατομικοπαθολογικά αὐτῶν αλλοιώσεις, ας άπαντά τις εις τάς πλείστα, τών περιπτώσεων, μάς ήνάγκασαν να παραδεχθώμεν ως λογικώτερον τήν έπωνυμίαν χολ. αίματ. πυρετός όστις είναι ο αυτός με τόν χολώδη πυρετόν (fièvre bilieuse τής Guadeloupe και τής Martinique, έν περιέγραψαν οι KK. Lherminier και Dutroulau».

Η νόσος αύτη περιεγράφη υπό τά διάφορα όνόματα fièvre rémittente bilieuse des pays chauds, grande endémique des climats intertropicaux (εις Ίνδίας), perniciöse icterique (εις Μαδαγάσκάρ) υπό τοῦ Daullé), Bilieuse hématérique (εις τās Άντιλλας), fièvre grave des acclimatés et des Créolus, ictero hémosépigique (υπό τοῦ K. P. Loubry) Bilieuse typhoïde (έν Αίγύπτω υπό τοῦ Griesinger), hemitrité (εις τās παραδουναβίους Ήγεμονίας) και τέλος fièvre méditerranéenne ou Méditerranéenne τινῶν Ιατρῶν.

Ο χολ. αίματ. πυρετός, διακρινόμενος οὔτω τῶν άλλων νοσημάτων τῶν θερμῶν χωρῶν, δέν είναι νόσος συχνή υπό τοῦς τροπικούς; εἰς (λέγει ο K. Dutroulau σελ. 267) εις τήν Μαδαγάσκάρ παρατηρηται συχνά, έν και δέν ήναι ή συχνότερα μορφή τοῦ ένδημικοῦ πυρετοῦ, δέν αναφαίνεται όμως εις τά κλίματα τής Ἀτλαντίδος εἰμή κατά τινας ἐπιδημίας, και είναι λίαν σπάνιος εις τινας άλλας χώρας. Ἐπί 17 ἔτη διαμένων εις Ἀντιλλας δύναμαι να διαβεβαιώσω ότι δέν άπαντάται εἰμή ἐξαιρετικῶς εις τὸ Saint-pierre και εις τὸ passage-terre, και ότι εκ τῶν διαφόρων ἐλωδῶν μερῶν τῶν νήσων τούτων,

εις τὸ pointe-a-pitre άπαντῶνται αἱ πολυαριθμόταται περιπτώσεις».

Ορίζει δὲ ως εξής τήν νόσον « ο χολώδεις βαρῶς (graves) πυρετός είναι πυρετός παντός τύπου παρουσιάζων ως ουσιώδη και πολλάκις ένιατον χαρακτήρα τά καταφανή και επίμονα συμπτώματα τής χολώδους καταστάσεως, κτερον, έμετούς, διάρριαν, ούρα χαρακτηριστικά τής καταστάσεως ταύτης, και ως χαρακτήρα επικίνδυνον τά ἐγκεφαλικά φαινόμενα, τά αἱμορραγικά ή άλλα δυνάμενα ν' αποδοθῶσιν εις αλλοίωσιν τοῦ αίματος υπό τής χολής (Dutroulau σελ. 239)».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Αἰτιολογία.

Τήν αἰτιολογίαν τοῦ χολ. αίματ. πυρετοῦ έν γένει δέν να εκθέσωμεν μετά τινος ακριβείας και έν εκτάσει, διότι εκ ταύτης θέλωμεν κατανοήσει κάλλιον τήν φύσιν τής νόσου και έπομένως και τήν Θεραπειάν αὐτῆς.

Διά τῶν νεωτέρων έρευνῶν τής Ιατρικῆς τοπογραφίας μαθαίνομεν ότι τά νοσήματα δέν είναι διεσπαρμένα κατά τύχην εις τήν ἐπιφανείαν τής γῆς, άλλ' ότι υπάρχουνσι γεωγραφικοί νοσοί, οὔτως εἰπεῖν, περιορισμοί καλῶς διαεγραμμένοι; υπάρχουνσι δηλαδή νοσήματα, άτινα δέν γενικεύονται, άλλά περιορίζονται και περικλείονται στενῶς εις τόν τόπον τής γενέσεώς των και κατά σύμπτωσιν μόνον ἐπεκτείνονται εις απόστασιν τινά. Ο χολ. αίματ. πυρετός είναι εκ τῶν κάλλιον περιορισμένων και εκ τῶν ήττον πλανητικῶν νοσημάτων, οὐδέποτε ἐπεκτεινόμενος διά τής μίανσεως ή διά τής κολλητικότητος, και άρκει ν' αφήσῃ τις τόν τόπον, ένθα ένδημει, θπως αποφυγή τās προσβολάς αὐτοῦ.

Οἱ πλείονες τῶν Ἀγγλων Ιατρῶν ἀποδίδουσι τόν πυρετόν τοῦτον εις μόνας τās τῶν θερμῶν κλιμάτων ἐπιβράς, δηλαδή εις σταθεράν μέσσην θερμοκρασίαν ένω τῶν 20 βαθμῶν εις ἀμετάτρεπτον βαρομετρικὴν πίεσιν, διηνεκῆ ὑγρασίαν τής

ατμοσφαιρας υπερανω των 80 βαθμων, εις εστατον καιρον μετα θερμότητος, εις υγρασιν και ηλεκτρισμον ανεπτυγμένον. Αι περιστάσεις ομως αυται δεν αρκουσι μεν προς αναπτυσιν του χολ. αιματ. πυρετου, δύνανται δε να χρησιμεύσωσι προς εξήγησιν μόνον ενός των στοιχείων του της χολώδους κυρίως καλουμένης καταστάσεως, ως κατωτέρω βηθήσεται, διότι εάν αι επιβροαί αυται ησαν ικαναί αυται μόναι να γεννήσωσι τον χολ. αιματ. πυρετον, η νόσος αυτη ηθελεν απαντᾶσθαι εις ἅπαντα τα θερμά κλίματα, πράγμα, το οποιον δεν συμβαίνει.

Ο Dutroulau παρατήρησεν εξεναντίας, οτι εις σταθμούς τινας των τροπικών κλιμάτων ούδόλως επιφαινεται ο χολ. αιματ. πυρετός, και προς υποστήριξιν της γνώμης αυτου αναφέρει τα εξής: εις ἅπαντα τα κλίματα του τροπικού δεν ενσκήπτει ο χολ. αιματ. πυρετός. Εκ των εξ πρωτίστων ἀποικιών, ως κατέχομεν κατά μεγάλας διαστάσεις τὰς μὲν εἰς τὴν δὲ εἰς τὴν ζώνην ταύτην τῆς σφαιρας, αἱ δύο ἢ Reunion και ἡ Taili λίαν υγιειναὶ δὲν γεννῶσι τὴν μορφήν ταύτην του χολώδους πυρετου, παρατηρεῖ δὲ τις ἐκεῖ μόνον πυρετον καιρικόν συνήθως ἐπιδημικόν, ὅστις εἶναι ἐφήμερος, με μορφήν ὅτε μὲν φλογιστικὴν, ὅτε δὲ γαστρικὴν χολώδη ἢ βλενώδη ὁ μόνος δὲ πυρετός, ὅστις γεννᾶται συνήθως ἐκεῖ ἀπὸ αἰτια τυχαία ἢ ἐμφαινεται ἐνίοτε ἐν εἶδει ἐπιδημίας, εἶναι ὁ τυφοειδὴς πυρετός καθ' ἕλα ὅμοιος κατὰ τε τὴν πορείαν, τὴν διάρκειαν, τοὺς ἀνατομικοὺς και συμπτωματικοὺς αὐτου χαρακτῆρας πρὸς τὸν τυφοειδῆ πυρετον των εὐκράτων κλιμάτων ἀκριβεῖς δὲ παρατηρήσεις και ἰδίως ὑπόμνημα του Lesson ἀρχιάτρου ἐν Taili οὐδεμίαν περι του ἀντικειμένου τουτου ἀμφιβολίαν ἀφίνουσι. Αἱ δὲ τέσσαρες ἄλλαι ἀποικίαι μας Mayote, Sénegal, Cayenne, Antilles, νοσώδεις κατὰ διαφόρους βαθμοὺς, κατ' ἐξοχὴν ἐνεκα λίαν ἐκτεταμένων ἐστίνων ἐλωδῶν μισμμάτων. αἰτινες διατηροῦσι συνεχῶς ἕλας τὰς βαρεῖας μορφὰς του ἐλώδους πυρετου, περιλαμβανόντων ἐξεναντίας τὴν χολ. αιματ. πυρετον, ὡς πυρετικὴν μορφήν ἐν-

δημικὴν (Dutroulau archives générales de médecine 86τος και 96τος 1858 σελ. 5).

Ἐπιτοὺς δὲ των ἀνωτέρω γαλλικῶν ἀποικιῶν δέον να προσθέσωμεν οτι ο χολ. αιματ. πυρετός παρατηρεται ἐπίσης εις τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας και ἰδίως εις τὴν Κερσόνησον του Γάγγου, εις διαφόρους παραλίαις τῆς Ἀφρικῆς, εις τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας των Ἰνωμένων Πολιτειῶν τέλος δὲ ἀπαντᾶται εις τὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας, τῆς Ἰταλίας και τῆς Ἑλλάδος. Ἐντεῦθεν δὲ και τό ὄνομα πυρετός Μεσόγειος (Sicente Méditerannée ou Méditerranéenne).

Ἄλλὰ πρὸς ἀνάπτυξιν του χολ. αιματ. πυρετου ἀπαιτοῦνται ἀναποφεύκτως δύο τινὰ συνάμα και ταυτοχρόνως ἐνεργούοντα κλίμα θερμὸν και ἐπιβροή ἐλώδους χώρας ἢ γνῶσις λοιπὸν των τοπογραφικῶν τουτων περιστάσεων εἶναι οὐσιώδης, διότι ἀποδεικνύει τὸν στενὸν σύνδεσμον των ἐνόοντα τὴν νόσον ταύτην μετὰ των ἐλωδῶν διαλειπόντων πυρετων. Ο δὲ χολ. αιματ. πυρετός εἶναι νόσος ἐνδημική εις τινὰ μόνον των θερμῶν κλιμάτων οὐχι δὲ και εις ἕλα νοί χολώδεις ἐπικίνδυνοι (graves) πυρετοι, (λέγει ο Dutroulau σελ. 263) δὲν εἶναι ἐνδημικοὶ εις τὰ θερμά κλίματα, ἐλλείπουσι μάλιστα ἀπὸ τὰς χώρας, ἐν αἷς δὲν επικρατοῦσι τὰ βαρεῖα εἶδη ἐλωδῶν διαλειπόντων πυρετων ἢ τα μετεωρολογικὰ λοιπὸν στοιχεα τα χαρακτηρίζοντα τὰ θερμά κλίματα δεν αρκουσι πρὸς γένεσιν αυτων, ἀνάγκη ἐπι πλέον να προστεθῆ και ἡ ἐπιβροή ἐλώδους χώρας».

Ο χολώδης λοιπὸν αιματορικὸς πυρετός δεν εἶναι κατὰ βάθος εἰμὴ ἐλώδης πυρετός και τινόντι τὰ τρία αὐτου στάδια (βίγος, θερμότης, ἰδρῶς), οἱ χαρακτῆρες του τυπου, της πορείας, αἱ ἐπακολουθοῦσαι αυτον βλάβαι, αἰτινες εἶναι ὅμοιαι με τὰς των συνήθων διαλειπόντων πυρετων, οἱ προηγούμενοι αὐτου ἀπλοὶ παροξυσμοὶ, αἱ παλιγοτήσεις και ὑποτροπαί, αἰτινες εἶναι ἡ συνήθης συνέπεια αυτων, οὐδεμίαν περι τουτου ἀμφιβολίαν δύνανται ν' ἀφήσωσιν.

Ο χολ. αιματ. πυρετός οὐδέποτε προσβάλλει μὴ παθόν-

τας πρότερον διαλείποντας πυρετούς ἅπαντες οἱ ὑπ' αὐτοῦ προσβληθέντες ἔπαθον πολλάκις διαλείποντα πυρετὸν κατ' ὑποτροπὴν καὶ οἱ πλείστοι φέρουσι τὸν τύπον τῆς ἐλώδους καλουμένης καχεξίας, ὡσεὶ ἡ ἐλώδης δηλητηρίασις, ἀφ' ἧς λαβὴ κατοχὴν τοῦ ἀτόμου διὰ τῶν συνήθων τυπικῶν συμπτωμάτων τῆς, ἀπῆται νέαν κατάστασιν πρὶν ἢ ἐμφανισθῆ ὑπὸ τὴν χολώδη μορφήν.

Ἄλλ' ἐὰν αὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχη ὅτι ὁ χολ. αἷματι πυρετὸς εἶναι ἐλώδους φύσεως δι' οὓς ἀνωτέρω ἀνεφέρμεν λόγους καὶ διότι τὴν σήμερον εἶναι παραδεδεγμένον τοῦτο ἔνευ ἀντιβήσεως ὑφ' ὄλων τῶν Γάλλων ἰατρῶν τῶν σπουδασάντων τὴν νόσον εἰς τὰ θερμὰ κλίματα καὶ ἰδίως εἰς Σενεγάλ, δὲν εἶναι ὅμως ἐπίσης εὐκόλον νὰ προσδιορίσωμεν τὴν φύσιν τῆς αἰτίας τοῦ χολώδους στοιχείου, ὑπερ κατὰ τὴν Dutroulau δὲν εἶναι νοσηρὰ ἐμφάνισις ἀποκλειστικῆ ἀνήκουσα μόνον εἰς τὰς ἐλώδεις χώρας.

Ἰκάν δὲ ἡ κυρία αἰτία τοῦ χολ. αἷματι πυρετοῦ ἦτο ἀποκλειστικῶς τὸ ἐλώδες μίασμα δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ θεωρῶμεν τὸ νόσημα τοῦτο οὐ μεμονωμένον καὶ νὰ τὸ ἀποχωρίσωμεν οὕτω ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν ἐλωδῶν διαλειπόντων πυρετῶν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως, ἐπειδὴ περιλαμβάνει ἐπίσης σύνολον χολωδῶν συμπτωμάτων, τῶν ὁποίων ἡ ἀρχικὴ αἰτία δὲν εἶναι ἡ ἐλώδης ἐπιβροή, καὶ ἔνεκα τοῦ νέου τούτου στοιχείου δέον νὰ διακρίνηται ἀπὸ τοῦ ἐλώδους πυρετοῦ ὡς χωριστὴ νόσος.

Ὁ χολ. αἷματι πυρετὸς εἶναι πρᾶγματι, σύνθετόν τι, προερχόμενον ἀπὸ τὴν συνένωσιν δύο διαφορετικῶν νοσηρῶν καταστάσεων· ὁμοιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὰ νοσήματα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὑπὸ τὴν ἐπιβροήν ἰατρικῆς τινος καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας λαμβάνουσιν ἴδιον ἐξωτερικὸν χαρακτῆρα· εἰς τὴν χολώδη πυρετὸν ἡ παραγωγὸς αἰτία ἢ προσδιορίζουσα εἶναι ἡ ἐλώδης ἐπιβροή, ἡ δὲ τροποποιουσα αἰτία ἐδρεύει εἰς τὴν χολώδη διάθεσιν ἰδίαν εἰς τὰς θερμὰς χώρας καὶ τὴν ὁποίαν αἰμετεωρολογικαὶ τῆς ἀτμοσφαιρας τούτων ἐπιβροαὶ παρεσκεύασαν πρὸ πολλοῦ.

Ἰδοὺ δὲ τίνι τρόπῳ δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν τὴν γένεσιν τοῦ χολ. αἷματι πυρετοῦ. Ἰκάν ξένος ἀφιχθῆ εἰς θερμὴν χώραν δύναται μὲν νὰ ὑποστῇ ταχέως ὅλας τὰς ἐπιβροὰς τῆς θερμότητος, τῆς ὑγρασίας, τῆς ἐλώδους δηλητηριάσεως, δὲν θέλει πάθει ὅμως τὸν χολ. αἷματι πυρετὸν. Ἰκάν δὲ ἐξεναντίας διαμείνη πολὺν καιρὸν, ἢ υπεραύξησις τῶν λειτουργιῶν τοῦ γαστροπηπτικῆ συστήματος ἀναπτύσσεται, ἐνέργεια δὲ ἀσυνήθιστος εἰς τὸ χολικὸν σύστημα ἐμφαίνεται.

Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι ἅπαντα τὰ νοσηρὰ αἰτία ἐπὶ τοῦ συστήματος τούτου θὰ ἐπενεργήσωσι καὶ ἐνταῦθα τὰς πρωτίστας ἐμφάνισις τῶν θὰ λάβωσιν. Ἄπαντα ἢ σχεδὸν ἅπαντα τὰ νοσήματα τῶν κλιμάτων τούτων συνοδεύονται μετὰ χολωδῶν συμπτωμάτων, ὥστε ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τῶν θερμῶν χωρῶν εἶναι μὲν ἡ υπεραύξησις τῶν λειτουργιῶν τοῦ γαστροπηπτικῆ συστήματος καὶ ἡ τάσις πρὸς χολώδη φαινόμενα, ὑπάρχει ὅμως ἐντελής μεταξὺ τῶν φαινομένων τούτων καὶ τῶν ἐλωδῶν νοσημάτων ἀνεξαρτησία, καὶ δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν ἕνωσις εἰμὴ ἐκεῖ, ἐνθα αἱ ἐλώδεις ἐπιβροαὶ καὶ αἱ χολώδεις αἰτίαι ἐνεργοῦσι συνάμα καὶ ταυτοχρόνως. Ἢ δὲ ἀλληλεπίδρασις τῶν αἰτιῶν τούτων συνίσταται εἰς τὸ ὅτι τὸ μὲν ἐλώδες στοιχεῖον ἐπικρατεῖ καὶ προεξάρχει, τὸ δὲ χολώδες (ἡπατικὸν) προστίθεται εἰς αὐτὸ δευτερευόντως ὅπως τῆ ἐντυπώση μόνον ἰδικιτέραν μορφήν.

Ὁ χολώδης λοιπὸν αἱματουρικός πυρετὸς ἀνήκει μὲν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐλωδῶν πυρετῶν προσβάλλον ἀνθρώπους, ἐν αἷς τὰ θερμὰ κλίματα ἀνέπτυξαν τὴν χολώδη διάθεσιν, ἀπόλλυσιν ὅμως τότε τοὺς μᾶλλον διακεκριμένους ἐξωτερικὸς χαρακτῆρας τῶν πυρετῶν τούτων μεταμορφουμένων διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν χολωδῶν συμπτωμάτων. (Valeix guide du Médecin praticien, tom. I. Paris 1866.).

Οἱ ἀρχαῖοι καθαροὶ ὑγρολογισταὶ ὄντες ἀπέιδον τὰ συμπτώματα τῶν χολωδῶν πυρετῶν εἰς τὰς κατὰ τὴν ποσότητα ἢ τὴν ποιότητα ἀλλοιώσεις τῆς χολῆς καὶ ἐντεῦθεν ἐξήγουν τὰ διάφορα καὶ ποικίλα συμπτώματα τῶν πυρετῶν τούτων.

κατ' αὐτοὺς λοιπὸν ὁ χολώδης πυρετὸς εὗρισκε τὴν ἐρμηνείαν καὶ τὸν λόγον τῆς ὑπέρξεώς του εἰς τὴν ὑποτιθεμένην μάλ-
λον ἢ ἀποδεδειγμένην ἀλλοίωσιν τῆς χολῆς, ἢ ἐλευθέρου ὡς
ἐν τῶν ὑγρῶν τῶν μάλλον ἐπιδηκτικῶν ζυμώσεως ἐνεκείνῳ
τῆς περὶ τὴν φυσιολογικὴν αὐτῆς ἐνεργείαν ἀσφαλείας.

Πολλοὶ δὲ ἰατροὶ (Sydenham, Stoll, Rivet, Broussais, Frenck κτλ.) εἰς τὰς θεωρίας ταύτας ἀντέταξαν ἕλληες ἰδίαις οὐχὶ ἐλγύτερον ἀπικλειστικὰς καὶ προβληματικὰς, ὡς πρὸς τὴν οὐσιώδη αἰτιολογίαν τοῦ χολώδους στοιχείου ἢ δὲ ἀθε-
τήσιότητος τοῦ προβλήματος τούτου προβάλλεσε νέας ἐρεῖνας ἀπὸ μέρους ἰατρῶν, οἷον οἱ Annulet, Boullin, Hugel, Frenck, Grisinger, Dutroulau περὶ χολωδῶν νοσημάτων. Ἐκ τῆς συχνότητος ὅμως τοῦ ἰκτέρου, ὅστις συνοδεύει τοὺς πυ-
ρετοὺς τούτους, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἐπιβροχὴ, ἢ ἐξασκί τὸ ἥπαρ δὲν εἶναι κατὰ σύμπτωσιν, ἀλλ' ὅτι συνδέεται μετ' αὐτῶν διὰ στενῶν αἰτιολογικῶν δεσμῶν.

Οἱ συνηθέστατα μετὰ χολωδῶν συμπτωμάτων συνοδεύο-
μενοι πυρετοὶ, οἰκιδήποτε καὶ ἂν ὄσι αἱ διαχωρίζουσαι αὐ-
τοὺς διαφοραὶ, ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους πολυαριθμούς ἀναλο-
γίαις ἀνεξαρτέτως δὲ ἅπαντες ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν
μιασματικῶν νοσημάτων, ἅτινα γεννῶνται ἐνεκὰ τῆς ἀποβ-
ροφήσεως δηλητηρίων ὑλῶν, μισμαμάτων, ἐνίοτε μάλιστα καὶ
κολλητικῶν στοιχείων. Εἶναι δὲ κυρίως ἐνδημικοὶ εἰς ἐλώδεις
χώρας τῶν θερμῶν κλιμάτων καὶ δὲν ἀναφαίνονται εἰς τὰ
ψυχρὰ κλίματα ὑπὸ τὴν μορφὴν μεγάλων ἐπιδημιῶν, εἰμὴ
ὅταν περιστάσεις τινὲς συντελέσωσιν εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς
ἀναπτύξεως τῶν δηλητηριωδῶν ἀναδόσεων καὶ αὐξήσωσι τὴν
ἐντασιν τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου· γεννῶνται
δὲ ἀπὸ τὰς ἐνεκὰ τῆς μετὰ τοῦ αἵματος μίξεως αὐτῶν ἀλ-
λοιώσεις τοῦ αἵματος, ἐν αἷς προστίθενται βλάβαι τοπικαὶ
κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν σπλῆνα, τὸ ἥπαρ, πολλάκις δὲ ἐπίσης
καὶ εἰς τοὺς νεφροὺς· οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος δὲ πυρετοὶ, ὅταν
ἔχωσιν ἐντασίν τινα, παρρουσιάζουσι σύνολον συμπτωμάτων
ἐχόντων μέγαν ἀριθμὸν κοινῶν χαρακτήρων, π. χ. τὴν ἰκτε-

ρον, τὰς γαστροεντερικὰς αἰμορραγίας, τὰς πετεχίας, τὰ
νευρικὰ βαρῆα συμπτώματα, τὴν λευκωματουρίαν,
τὴν αἱματοουρίαν, τὴν ἐπίσχεσιν τῆς ἐκκρίσεως
τῶν οὐρῶν κτλ. παρατηροῦμεν δὲ τὰ χολώδη συμπτώ-
ματα ὡς φαινόμενα συνοδεύοντα συνήθως τοὺς ἐλώδεις
δεαλείποντας καὶ ὑπεσίμους πυρετοὺς, κατ'
ἐξοχὴν τοὺς τῶν θερμῶν κλιμάτων.

Εἰς τὰς βαρείας δὲ καὶ κακοήθεις μορφὰς τῶν πυρετῶν
τούτων, ἐνθα ἐμφαίνονται συμπτώματα νευρικὰ (τυφοειδῆ),
ἰκτερος, γαστροεντερικαὶ αἰμορραγίαι, οὖρα λευκωματώδη,
αἱματηρὰ, ἢ ἐνίοτε καὶ ἐπίσχεσις ἐντελῆς τῆς ἐκκρίσεως αὐ-
τῶν κτλ. αἱ τοπικαὶ βλάβαι (ἀλλοιώσεις) εἶναι σπουδαιότε-
ραι. Ἐκτὸς τῆς δξείας ἐξογκώσεως καὶ τῆς μαλακώσεως τοῦ
σπληνός, εἰς τὴν ἀπαντῶνται ἐνίοτε ἐμφράξεις σφηναιδεῖς καὶ
συχνότερον ἀναποθέσεις μελαγχρωστικῆς οὐσίας, εὗρισκεται
προσέτι τὸ ἥπαρ ὑπεραιμικτὸν, ἐξογκωμένον, μεμαλακωμέ-
νον, τὰ δὲ ἀγγεῖα αὐτοῦ πλήρη σιροῦ μελεγχρωστικῆς οὐ-
σίας κτλ. — προφανῶς δὲ εἰς τὰς νοσηρὰς ταύτας καταστά-
σεις τὰ χολώδη φαινόμενα δὲν εἶναι συμπλοκαὶ κατὰ συμ-
βεβηκός, ἀλλ' ἔχουσι σχέσιν στενὴν πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς νό-
σου ἢ μόλυνσις τοῦ αἵματος, ἥτις θεωρεῖται ὡς ἀρχὴ τῶν
νοσημάτων τούτων, ἐμφαίνεται κατ' ἀρχὰς διὰ τοπικῶν βλα-
βῶν τοῦ σπληνός καὶ τοῦ ἥπατος, πολλάκις δὲ ἐπίσης καὶ
τῶν νεφρῶν· αἱ βλάβαι αὐταὶ ἀτιδρῶσιν αὐταὶ κατ' ἐκαστὰς
ὅπως γεννήσωσιν ἀλλοιώσεις εἰδικῆς φύσεως. Εἶναι δὲ πιθανὸν
ὅτι τὰ τρία ταῦτα ὄργανα διενεργοῦν τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ
ἀμοιβαίαν ἐπιβροχὴν, καὶ ὅτι ἡ νόσος τοῦ ἐνός συνεπιφέρει
τὴν νόσον τῶν ἄλλων. — Λί ἀλλοιώσεις δὲ εὗρισκομέναι εἰς
τὸ ἥπαρ, δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν ἰκτερον δι' ἐνός
κατάρρου τῶν χολικῶν πόρων, οὔτε νὰ παραδεχθῶμεν ἐπίσχεσιν
τῆς ἐκκρίσεως τῆς χολῆς· εἰς τοὺς δικλείποντας καὶ εἰς τοὺς
ὑπεσίμους πυρετοὺς ἢ φύσις τῶν ἐν τῷ ἐντέρω περιεχομένων
ὑλῶν καὶ ἡ κατάστασις τῶν χολικῶν πόρων ἀποδεικνύουσι ἐξ
ἐναντίας αὐξήσιν τῆς ἐκκρίσεως τῆς χολῆς, ἀληθῆ π ο λ υ γ ο -

λ (α ν (Annosley, Griesinger). Πρέπει άράγε να θεωρήσωμεν ταύτην ως συνέπειαν μόνον τής υπεραιμίας του δργάνου; ή κάλλιον ό εις τήν υπεραιμικόν και έξογκωμένον σπληνα σχηματισμός ποσότητος μεγάλης προϊόντων ήλλοιωμένων (μεταμορφωμένων) συντελεί επίσης εις τή άποτέλεσμα τουτό; εις τουτο ούν δύναται τις ν' άπαντήση θετικώς, ειμή όταν αί σχέσεις τών εν τῷ σπληνί σχηματισθέντων προϊόντων μετά τής έκκρίσεως τής χολής γνωσθώσι κάλλιον ή ότι είναι μέχρι τής σήμερον. εις τήν ένεστῶσαν δέ κατάστασιν τής έπιστήμης είναι κατ' έξοχήν δύο τινά, εις θ' δέον να προσέξωμεν όπως φωτίσωμεν τήν περί γενέσεως του ίκτέρου δοξασίαν, πρώτον μὲν εις τήν αύξήσιν τής έκκρίσεως ήτις πλημμυροί τους πόρους, καθιστᾷ αυτούς ίκανούς πρὸς τήν έκκρισιν, και προκαλεί ούτω τήν απορρόφησιν, ειτα δέ εις τās περιστάσεις, αίτινες προϊστάνται εις τήν ανάπτυξιν του ίκτέρου, του συμπλέκοντος τον τύφον, τήν πυκιάν και άλλας αναλόγους καταστάσεις (μόλυνσις του αίματος, έπίσχεσις τής έκκρίσεως τών ούρων κτλ.)

Ούχ' ήττον όμως πρὸς έντελή λύσιν του προβλήματος δέν μένει ειμή ν' άποχωρίσωμεν τή άγνωστον στοιχείον, να συλλάβωμεν δηλ. ούτως ειπείν τήν ένεργείαν του έλώδους μιάσματος όπερ εις τά θερμά κλίματα φαίνεται συγκεντρούμενον ειδικώτερον επί του ήπατος.

"Απαντες οί Ιατροί, οίτινες διέμεινον εις τās θερμάς χώρας, παρετήρησαν τήν αύξήσιν τής λειτουργίας του ήπατος και υπέρεκκρισιν διηνεκή τής χολής ως μίαν τών πρωτίστων τροποποιήσεων, εις θ' ύπόκειται ό ευρωπαϊός εις τους θερμούς τόπους, και κατά χρόνον τινα μάλλον ή ήττον μακρόν ουδεμίαν δικτάραξιν εις τήν συνήθη κατάστασιν τής υγείας του προξενεί' αλλά, λέγει ό κ. Touchard, ή προδιάθεσις αύτη άρκει πρὸς έξήγησιν τών χολωδών συμπτωμάτων, τά όποια συνοδεύουσι πολλάκις έκαστον παροξυσμόν, και δέν δύναται τις να παραδεχθῆ άμεσον του έλώδους μιάσματος ένεργείαν επί του δργάνου τής έκκρίσεως τής χολής; έγώ,

λέγει, φρονῶ ότι τὸ μiasματικόν στοιχείον κυκλοφοροῦν εις τήν κυκλοφορίαν του αίματος προσβάλλει κατά προτίμησιν τὸ ὄργανον τουτο, και δίδει χώραν εις τās έκκρίσεις ταύτας, αίτινες εις τους χολωδεις πυρετούς εκπλήττουσι διά τής άφθονίας των."

Άλλά πῶς ενεργεί τὸ μiasμα προξενούν χολωδεις έμέσεις, ίκτερον κτλ; εις όλους τούς άσθενεις παρετηρήσαμεν υπεραύξησιν τής λειτουργικης ενεργείας του ήπατος και υπέρεκκρισιν δικρκή τής χολής' πρὸς έξήγησιν λοιπὸν τών χολωδών συμπτωμάτων, τά όποια πολλάκις παρατηροῦμεν εις έκαστον παροξυσμόν, δέν δυνάμεθα να παραδεχθῶμεν άμεσον επί του δργάνου τής έκκρίσεως τής χολής (του ήπατος) ένεργείαν του έλώδους μιάσματος; τὸ έλώδες δηλ. μiasμα κυκλοφοροῦν εν τῷ σώματι του ανθρώπου προσβάλλει κατά προτίμησιν τὸ ὄργανον αυτὸ, οἱ τινος αί έκκρίσεις αυξάνουσιν υπερβαλλόντως (Touchard σελ. 24).

Ο δέ κ. Fonsagrives (Hygiene navale. Paris 1856, σελ. 397) εις τὸ ειδικὸν κεφάλαιον περί έλώδους μιάσματος τών θερμών κλιμάτων παραδέχεται ότι τά έλώδη μiasματα εισι πολλαπλᾷ α ταυτα, λέγει, εισι μόρια πτωματικά, φυτικά τε και ζωικά . . . . . και επομένως διά τής απορρόφησεώς των δύνανται να γεννήσωσι νοσήματα διάφορα. Έάν, προσθέτει, αί έλώδεις χώραι τής Γαλλίας είχαν τās αυτάς περιστάσεις τών θερμών κλιμάτων, απέβαινον αναμφιβόλως τὸ θεάτρον μiasματικῶν επιδημικῶν νοσημάτων παραπλησίον τοίς εν τοίς θερμοίς κλίμασιν άπαντωμένοις (σελ. 401)σ.

Ο δέ Castin δέν πιστεύει ότι υπάρχει ομοιότης ή ταυτότης μεταξύ τών έλώδων μiasμάτων άτινα εισι τόσοσιν ταχέως θανατηφόρα εις τους κατοίκους του δυτικου μέρους τής Αφρικης και τών εν Γαλλία μiasμάτων, άτινα γεννάσι καλοήθους παροξυσμούς.

Τά έλώδη φυτά τών ευκράτων χωρών διαφέρουσι λίαν τών φυτών τών τροπικῶν ζωνών, επομένως τὸ έλώδες μiasμα τών ευκράτων χωρών διαφέρει πολὺ του τών τροπικῶν ζωνών.

οὐδὲως ὅθεν ἀπίθανον ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ ἔνεκα τῆς σή-
ψεως τῶν φυτικῶν οὐσιῶν ἀναδιδόμεναι ἀναθυμιάσεις ἔχουν
ιδιότητα νοσοποιῶν διάφορον, ἐπομένως γεννῶσι ποικίλα καὶ
διάφορα νοσήματα ἀναλόγως τοῦ βωτανικοῦ εἴδους τῶν φυ-
τῶν, ἐξ οὗ ἀναδίδονται.

Ἡ ἀρχικὴ δὲ αὕτη διαφορὰ τοῦ ἐλώδους μιάσματος δέον
νὰ διεργῆ μεγάλην ἐπιρρῆν ἐπὶ τοῦ εἴδους ἢ τῆς μορφῆς
τῆς νόσου. — Καὶ καθὼς ἕκαστον τῶν δηλητηρίων, ἅτινα
σπουδάζει ἡ χημεία δίδει χώραν εἰς εἶδος δηλητηριάσεως
εἰδικῆν ἢ μορφήν εἰδικήν, εἰς συμπτώματα δηλ. δηλητηριάσεως
χαρακτηριστικὰ δι' ἕκαστον δηλητήριον, οὕτω τὰ μιάσματα
τῶν διαφόρων ἐλωδῶν χωρῶν γεννῶσι σύνολον συμπτωμά-
των ἐνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν ἰδίῳ· οὕτω π. χ. τὰ μὲν ἐκ τῶν
ἐλῶν τοῦ Grand-Bassan ἀναδιδόμενα μιάσματα γεννῶσι
συμπτώματα ἀναλλοιώτα (σταθερὰ) διαφέροντα τῶν ἐπὶ
τῶν ὄχθων τοῦ Σενεγάλ καὶ τῆς Ἀλγερίας παρατηρουμένων.
Ἔς δὲ τὴν Μαδαγάσκάρ οἱ διαλείποντες πυρετοὶ γεννῶσιν
ὑπερτροφίαν τοῦ σπληνός, ἐνῶ κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς
Ἀφρικῆς δὲ μὲν σπλὴν ὀλίγον διαγκοῦται, ὑπερτεροῦσι δὲ αἱ
ἀλλοιώσεις τοῦ ἥπατικος συστήματος, αἵτινες εἶναι συχνό-
τεραι.

Ὁ Castin λοιπὸν παραδέχεται ὅτι τὸ ἐλώδες μίasma
διαφέρει κατὰ τὰς διαφόρους ἐλώδεις χώρας καὶ τὰ κλίματα·
δέον ὅμως νὰ παραδεχθῶμεν ἐκλεκτικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐλώ-
δους μιάσματος ἐπὶ τοῦ ἥπατος καὶ ἐπομένως ἀλλοίωσιν
ἰδίαν τῆς χολῆς, ἄγνωστον μὲν ἐν τῇ φύσει τῆς, τῆς ὁποίας
ὅμως τὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ εἶναι βέβαια.

Ἡ ἀλλοίωσις δὲ αὕτη τῆς χολῆς εἶναι ἀρχικὴ, ἄμεσος, ἢ
εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα προηγουμένης ἀλλοιώσεως τοῦ αἵ-
ματος;

Τὸ μίasma ἀπορροφώμενον διὰ τῶν πνευμόνων ἔρχεται εἰς
ἄμεσον μετὰ τοῦ αἵματος ἐπαφήν· τούτου δὲ τὴν χημικὴν
κρῆσιν ἀλλοιοὶ εἶς διαλυόμενον ἐν αὐτῷ εἶτε μινόμενον
μετ' αὐτοῦ ἄνευ διαλύσεως τῶν στοιχείων του· — τὸ αἷμα

οὕτω ἠλλοιωμένον φθάνει εἰς τὸ ἥπαρ, τὸν σπλῆνα καὶ τοὺς
νεφροὺς, ἐνθα τὸ ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ εὐρισκόμενον μiasματικὸν
στοιχεῖον πυκνοῦται καὶ συλλέγεται· εἰς ἕκαστον λοιπὸν τῶν
ὄργάνων τούτων ὑπάρχει αἰτία ὕλικὴ διεγέρσεως (ἐρεθισμοῦ)
εἰδικῆς ἐμμόνου, ἢς τινος ἢ συνεχῆς ἐνέργεια προξενεῖ καὶ
διατηρεῖ ἐκεῖ ταύτην τὴν ὑπεραιμικὴν συμφορῶσιν, ἐκείνας
τὰς λειτουργικὰς διαταρᾶξεις, τὰς ἀνατομικὰς ἐκείνας ἀλ-
λοιώσεις τὰς ὁποίας ἀπαντᾷ τις εἰς τοσοῦτον μεγάλον βαθ-
μὸν εἰς τὸν χολ. αἵματ. πυρετόν. Καὶ ἐὰν ἀπλῆ μόνον μίξις
τῆς χολῆς, ἐπὶ φυσιολογικῆς καταστάσεως, μετὰ τοῦ αἵμα-
τος καθίστα παθολογικὸν φαινόμενον, πολὺ μᾶλλον ἢ μίξις
αὕτη θέλει προξενῆσαι βαρύτερα συμπτώματα, ἐὰν ἡ χολὴ
προσκτήσῃ δηλητηριώδεις ιδιότητες, τῆς ὁποίας ἢ ἐνέργεια
ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐμφαίνεται δι' ἀδυναμικῶν ἢ
ἀκαζικο-ἀδυναμικῶν φαινομένων, ἅτινα παρατηροῦμεν εἰς
τὴν τρίτην τῆς νόσου περίοδον.

Τὸ ἐλώδες μίasma ἐνεργεῖ ἀπαρλλάκτως ὡς ἀληθὲς δη-
λητήριον, καὶ ἂν ἦτο δυνατόν νὰ τὸ ἀποχωρίσωμεν καὶ ἀπο-
μονώσωμεν, τὴν μεγαλειτέραν αὐτοῦ ποσότητα εἰς τὸ ἥπαρ
ἠθέλαμεν ἀπαντήσαι, ὡς τὰ ὄρυκτὰ δηλητήρια, τὰ ὁποία ἢ
χημεία ἐν τῷ ἥπατι ζητεῖ καὶ εὕρισκει εἰς περιπτώσεις δη-
λητηριάσεως.

Ἄν καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἔχῃ ἀνάγκην θετικῶν ἀποδείξεων
μᾶς φαίνεται μολαταῦτα ἢ ἀληθεστέρα ὡς πρὸς τὴν ἐξήγη-
σιν τῶν κλινικῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν ἀνατομικο-παθολο-
γικῶν ἀλλοιώσεων τοῦ ἥπατος τοῦ σπληνός καὶ τῶν νε-
φρῶν (Barthelemy-Benoit).

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς αἰτιολογίας ἐν γένει.

Ἴδωμεν δὲ ἤδη ὁποία τινα καὶ τὰ ἐν Φθιώτιδι αἰτία τοῦ
χολ. αἵματ. πυρετοῦ καὶ τίνι τρόπῳ ἐνεργοῦσι πρὸς γένεσιν
αὐτοῦ· πρὸς τοῦτο δὲ δέον νὰ ἐξετάσωμεν τὰς τοπογραφικὰς
περιστάσεις καὶ τὸ κλίμα τῆς Φθιώτιδος. Καὶ αὗται μὲν
καθὼς καὶ τὸ κλίμα ἔχουσι πολλὴν ἂν ὄχι ἐντελῆ τὴν ὁμοιό-
τητα καὶ τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὰς τοπογραφικὰς περιστάσεις

καὶ τὸ κλίμα ἄλλων θερμῶν χωρῶν, ἐν αἷς γεννᾶται ὁ χολερ. πυρετός, διότι καὶ θερμὸν εἶναι τὸ κλίμα καὶ ἐστὶ ἐλωδῶν μiasμάτων ἐκτεταμέναι ὑπάρχουσιν.

Τὰ δὲ ἐν Φθιώτιδι επικρατοῦντα ἀτμοσφαιρικὰ φαινόμενα κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον χαρακτηρίζονται ὑπὸ υπερβολικῆς αὐξήσεως τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας καὶ συγχρόνως καὶ ὑπὸ ἀναπτύξεως πλειότερας ἠλεκτρικῆς αἰματωρολογικαὶ αὗται ἐπιφόροι δίδουν ἴδιον τύπον εἰς τὴν επικρατοῦσαν Ιατρικὴν κατάστασιν, αὕτη δὲ διαδηλοῦται διὰ τῆς συχνότητος καὶ τῆς ἀσυνηθίστου βαρύτητος τῶν νοσημάτων, ἅτινα παρατηρεῖ τις πολλάκις κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ἔτους· τότε δὲ ἀναφαίνεται συνήθως τὸ χολώδες στοιχεῖον, τὸ ὅποιον επικρατεῖ εἰς τὴν συμπτωματολογίαν τῶν ἐνδημικῶν νοσημάτων τῆς Φθιώτιδος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐπίσης γεννῶνται αἱ βαρύτεραι μορφαὶ τοῦ χολ. αἵματ. πυρετοῦ.

Ὅταν αἱ βρογαὶ διαρκεῖς βροχαὶ τῆς ἀνοιξέως ἢ τοῦ φθινοπώρου αὐξήσῃ ταχέως τὰ ὕδατα τοῦ Σπερχεῖοῦ ποταμοῦ, ὡς συνέβη π. χ. τὸ ἔτος 1870, ὁ ποταμὸς ὑπερχειλίζει πανταχόθεν καὶ καλύπτει ἅπαν σχεδὸν τὸ Φθιωτικὸν πεδῖον, ὅπερ φαίνεται ὡς λίμνη ἀποσυρομένης δὲ βαθμηδὸν τῆς πλημμύρας, μένουσιν στάσιμα τὰ ὕδατα κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ Φθιωτικοῦ πεδίου μετασχηματιζομένου οὕτως εἰς αὐτόχρημα ἐλώδη χώραν· ἐνισχυθὲ δὲ τὰ λιμνάζοντα ταῦτα ὕδατα, συμμιγνύμενα μετὰ τῶν ἐκ τῆς Θαλάσσης ἀθουμένων κυμάτων σχηματίζουσιν ἐστίας ἐλώδους μiasματος σπουδαίας, διὰ τὸ λίαν ὑφάλμυρον τῶν λιμνάζοντων ὑδάτων, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται κατὰ τὴν παραλίαν ἰδίως τῆς Στυλίδος, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σπερχεῖοῦ κτλ. Ἐς τινὰ δὲ ἄλλα ἀπαντᾶ τινες λιμνάζοντα ὕδατα οὐχὶ μόνον γλυκίων ὑδάτων ἀλλὰ καὶ ἀλμυρῶν· πλὴν δὲ τούτων λιμνάζοντα ὕδατα ἀπαντῶνται καὶ παρὰ τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ καθ' ἑλὴν αὐτῆς τὴν ἔκτασιν διακτρούμενα ἢ ἀπὸ βύακας

μικροῦς εἰς τὸν ποταμὸν εἰσβάλλοντας ἢ ἀπὸ τῆν εἰς τινὰ μέρη μικρὰν ὑπερχειλίσειν τοῦ ποταμοῦ.

Λιμνάζοντα προσέτι ὕδατα (βάλτοι) διαρκῆ σπουδαία ὑπάρχουσιν καὶ ἀπὸ τὴν Μεγάλην Βρύσιν μέχρι τῆς Θαλάσσης εἰς ἔκτασιν μιᾶς ὡς ἔγγιστα τετραγωνικῆς ὥρας· τοιαῦτα ὑπάρχουσι καὶ πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν, εἰς Ρουμελλὸν, Ἄγιαν Τριάδα, Μοσχοχώρι, Σμιξάδες, Ἄρμουρι κτλ. διὸ καὶ βλέπει τις κατὰ τὰ μέρη ταῦτα ἀφθονοῦν τὴν λιμόφιλον καὶ ἐλοχαρῆ φυτεῖαν, αἶον καλάμους, λίγους, ἄγνους, ἔξυχοίους (juncus) καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Πλὴν δὲ τούτων πολλαχοῦ τοῦ Φθιωτικοῦ πεδίου ἀναβλύσουσι πηγαί, καὶ βλέπει τις βεῖθρα ὑδάτων λιμνάζοντων εἰς πολλὰ μέρη ὑπογείως ἢ ἐπιγείως· διασχίζεται δὲ τὸ Φθιωτικὸν πεδῖον πολλαχοῦ καὶ ὑπὸ κοίτης ποταμίων πολλῶν ἐν ὥρᾳ μὲν θέρους ξηρᾶς, ἐν ὥρᾳ δὲ θύερον καὶ χειμῶνος πλημμυρομένης ὑπὸ βρυμάτων ὀρητικῶν, καὶ ὑπὸ κοίτης τεχνητῶν χανδάκων πλημμυρομένης ὑπὸ βρυμάτων ὀρητικῶν, καὶ ὑπὸ κοίτης τεχνητῶν χανδάκων πλημμυρομένης ὑπὸ λιμνάζοντων ὑδάτων. Πλὴν δὲ τούτων καὶ τὰ ἐντὸς τῆς Ἀκαμίας ὕδατα τῶν βρύσεων ἐνεκὰ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαιῶν ὑπονόμων λιμνάζοντα πολλαχοῦ τῆς πόλεως παρὰ ταῖς ὁδοῖς, παρὰ ταῖς πλατείαις καὶ βρύμασι σχηματίζουσι μικρὰς ἐστίας ἐλωδῶν μiasμάτων.

Κατὰ δὲ τὸ θέρος, ὅπερ συνήθως εἶναι ξηρὸν, τὰ ὕδατα ἀποσύρονται κατὰ μέρος καὶ ὀλιγοστεύουσιν εἴτε ἐξατμίζομενα εἴτε εἰς τὸ ἔδαφος καταβυθίζομενα, ὥστε περὶ τὸ τέλος τοῦ θέρους καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ἀπαβαίνουσι τελατωδεις βορβορώδεις χώραι· ὑπὸ τὴν διπλὴν δὲ ἐπιφόρον τῆς τε θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας ἀποσύνθεσις καὶ σῆψις τῶν φυτικῶν οὐσιῶν γίγνεται, καὶ σὺν ταῖς ἄλλαις δηλητηριώδεσιν οὐσίαις καὶ ἐλώδεσι ἀναθυμιάσεις ἀναδίδονται· ἢ δὲ σφαῖρα τῆς ἐνεργείας τοῦ οὔτοι συσταθέντος ἐλώδους ἐδάφους δύναται νὰ ἐπεκταθῇ ἀκόμη καὶ πέραν τῶν φυσικῶν ὁρίων του κατὰ τὴν συνήθη διεύθυνσιν τῶν ἀνέμων, οἵτινες μετα-

φέρουσιν εἰς ἀποστάσεις τὰς δηλητηρίους αὐτοῦ ἀνεύδους καὶ μετ' αὐτῶν τὸ ἐλώδες μίσημα οὕτως ἢ νοσοποιὸς ἐπιρροὴ κυριεύει καὶ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν αἰτιολογίαν τῶν ἐν Φθιώτιδι ἐνδημικῶν νοσημάτων ὑφ' οἰανδήποτε μορφήν καὶ ἂν ἐμφανίζεται ἢ ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ ἐνέργεια αὐτοῦ.

Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ πληθὺς τῶν ἐν Φθιώτιδι διαλειπόντων πυρετῶν παντὸς εἴδους καὶ τύπου, ἢ ἐπιμονὴ καὶ αἱ συχναὶ ὑποτροπιάσεις αὐτῶν. Καὶ ἂν μὲν διὰ τῆς κακοῦθειας τῶν δὲν διακινδυνεύουν ἀμέσως τὴν ζωὴν τῶν ἀσθενῶν, προσβάλλουσιν ἡμῶς πάντοτε βραδέως καὶ ἀλλοιοῦσι βαθέως τὴν κρᾶσιν τῶν κατοίκων ὑπὸ τὴν ιδιότητα δὲ ταύτην οἱ διαλείποντες πυρετοὶ δεόν νὰ θεωρηθῶσι καὶ ὡς μία οὐσιώδης προδιάθετος αἰτία τῆς εἰσβολῆς ἄλλων ἐπιδημικῶν νοσημάτων, ἅτινα λαμβάνουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπικίνδυνον χαρακτήρα ἀναλόγως τῆς κρᾶσεως καὶ τῆς ιδιοσυγκρασίας τῶν ἀτόμων. Ἴδου δὲ τί περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λέγει καὶ ὁ συνάδελφος κ. Α. Ἀντωνιάδης εἰς τὸ περὶ κακοῦθιων πυρετῶν πρακτικῶν αὐτοῦ σχεδίασμα ἐν τῇ περὶ αἰτιολογίας Κεφαλαίῳ. «Ἐν Ἀρμῆ, ὑποῦ κατ' ἐξοχὴν ἐνδημοῦσιν οἱ πυρετοὶ ἡμεῖς καὶ πρὸ ἡμῶν πολλοὶ συνάδελφοι παρατήρησαν ὅτι δσάκις ἕνεκα πολυμορφίας τοῦ χειμῶνος ἢ ἕκτος πλημμυρῆσιν ὁ παραρῆτων Σπερχεῖος, ἀφίνει ὕδατα καὶ ἰλὸν πλήρη ὄργανικῶν οὐσιῶν ἐπὶ τοῦ κατακλυσθέντος χθαμαλοῦ πεδίου, πολλὰ μέρη τῆς πεδιάδος καθίστανται βορβορώδη καὶ ἄβατα, τὰ κεραιόμενα ἔλη ἐπεκτείνονται, τότε καὶ τὸ ἐνδημιον νόσημα φαίνεται κατὰ τὸν αὐγουστον καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ οἱ κακοῦθεις πλεονάζουσιν ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς παρακειμένοις χωρίοις (Ἀσκληπιῶς αὐτόθι σελ. 8)». Καὶ παρακατῶν λόγου γιγνομένου περὶ τῆς ἕνεκα γεωλογικῶν περιστάσεων, γεωγραφικοῦ πλάτους κτλ. τροποποιήσεως τοῦ ἐλώδους μιάσηματος κατὰ τε τὸ κοινὸν καὶ τὸ ποῖον αὐτοῦ, δι' ἧς προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὰς διαφόρους κακοῦθεις μορφὰς τῶν ἐν ταῖς ἡμετέραις χώραις ἀπαντωμένων διαλειπόντων πυρετῶν, προσθέτει ἐσημεῖα

μόνον ἀναλογίαν τινὰ αἰτιολογικῶν περιστάσεων μεταξὺ τοῦ ἐπιδημικοῦ ἰκτερώδους πυρετοῦ (l. junco) καὶ τοῦ παρ' ἡμῶν ἰκτερώδους διαλείποντος· ὁ κ. Humboldt ἀποδίδει τὸν ἰκτερώδη πυρετὸν τοῦ Παναμά εἰς τὴν καλίβρῳαν, ἣτις ἀποσυρομένη ἀποκαλύπτει φήκη μεδούσας καὶ τὰ τοιαῦτα θαλάσσια προϊόντα· προσθέτει δὲ ὅτι ἡ ἀποσύρθεσις αὐτῶν διαχέει εἰς τὸν ἀέρα τὰ γεννῶντα τὴν νόσον ταύτην μιάσηματα. Παρ' ἡμῶν ὁ ἰκτερώδης διαλείπων πυρετὸς παρατηρεῖται ἐν Ἀρμῆ σποράδην καὶ ἐν ταῖς ἐπιδημίαις ἐπικρατέστερος τῶν ἄλλων· τοῦτον παρατήρησα ἐπιδημικῶν, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ 1858—1859, καὶ ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὁποίας διετέλεσα αὐτόπτης· πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τούτου ἀνευρίσκει τις τὰς αὐτὰς περὶ τοῦ αἰτιολογικῶς περιστάσεως ἐν Ἀρμῆ, ὅς καὶ ὁ Humboldt ἐν Παναμᾷ, τοῦτέστι καλίβρῳαν δις τῆς ἡμέρας συμβαίνουσιν (ἕνεκα τῆς παρὰ τῇ Βύρῳ Οἴσεως) καὶ ἅπαντα τὰ ἀβαθῆ παράλια τοῦ Ἀρμῆ-κοῦ κόλπου, ἀποκάλυψιν ἐπιρροῆς θαλάσσιων προϊόντων ὑπὸ τὸν ἡλιακὸν καύσωνα ἐκτοθευμένων, πρὸς δὲ τούτοις ἀνάμιξιν τῶν γλυκεῶν ὑδάτων τοῦ Σπερχεῖος πρὸς τὰ τῆς θαλάσσης (Ἀσκληπιῶς αὐτόθι σελ. 11)».

Ὁ χολ. αἷματ. πυρετὸς ἀναπτύσσεται, ὡς πον ἐν τῇ ἀρχῇ εἴπομεν, συνήθως εἰς τοὺς παθόντας πολλάκις καὶ ὑποτροπῆν διαλείποντας πυρετοὺς, εἰς τοὺς ἐπὶ πολὺν χρόνον (δύο ἔτη κατὰ μέσον ὄρον) εἰς τὰς ἐλώδεις χώρας διαμείναντας καὶ τὸν τύπον τῆς ἐλώδους καχεξίας φέροντας· ὑποτροπιάζει δὲ πολλάκις ὡς οἱ ἄπλοι διαλείποντες πυρετοὶ, καὶ οἱ ἀσθενεῖς οἱ παθόντες πρῶτην προσβολὴν αὐτοῦ ὑπόκεινται ἀφεύκτως εἰς νέας προσβολὰς, ἐὰν δὲν ἀφήσωσι τὸν τύπον, καὶ πολλάκις μάλιστα πολὺν καιρὸν, ἀφοῦ ἤλλαξαν κλίμα, προσεβλήθησαν καὶ πάλιν, ὥστε οὕτως ἀποκτῶσι προδιάθεσιν εἰς τὴν νόσον ἅπαντες δὲ οἱ ἐν Μιδαγασκάρ, ἐν Σενεγάλη καὶ ἐν Cayenne τὴν ἰατρικὴν ἐξασκούντες ἰατροὶ εἶναι σύμφωνοι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ὁ δὲ Lherminier (lettre a M. Dutroulau) κατὰ τὴν τριακονταετῆ αὐτοῦ πράξιν ἐν Gu-

ὁλοῦρο βεβαιώνει ὅτι ὁ χολ. αἷματ. πυρετὸς ἀναπτύσσεται συνήθως εἰς τοὺς ἐγκλιματισθέντας συνεπεῖς τῆς ἐλώδους καχεξίας, ὅτι ὑπόκειται εἰς πολλὰς ὑποτροπὰς καὶ διημι-ἀπολήγει διὰ τοῦ θανάτου εἰμὴ μετὰ τρεῖς ἢ πέντε προσβολὰς, σπανίως, δὲ, καθόσον αὐτὸς γινώσκει, μετὰ μίαν μόνην. Τέλος δὲ ἐλάβομεν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ περιπτώσεις ἀληθοῦς χολώδους καχεξίας παρ' ἀνθρώπων ὑποκυφαιμένων πρὸ πολλοῦ εἰς ὑποτροπὰς χολ. αἷματ. πυρετοῦ καὶ διατηροῦσι κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν προσβολῶν ἐλαφρὰν ἰκτερικὴν χροίαν, πυρετικὰς τινὰς ἀνωμόλους κινήσεις, ἀμβλὴν κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον πόνον μετὰ ἐξογκώσεως τοῦ ἥπατος καὶ χλωροαιμικὴν χαρακτηριστικὴν τῆς ἐλώδους καχεξίας. — Οὗτοι λοιπὸν δύναται νὰ συμβῇ ὥστε νὰ προσβληθῇ τις ὑπὸ τῆς νόσου καίτοι πρὸ πολλοῦ δὲν ἔπαθε προηγουμένως διαλείποντας πυρετοῦς, ἢ νὰ πάθῃ προσβολὴν αὐτῆς, καίτοι εὐρισκόμενος εἰς χώρας μὴπω ἐλώδεις, ὡς π. χ. εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο δὲ ἐξηγεῖται, διότι οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι διαμείναντες ἐπὶ ἰσάνων χρόνον εἰς ἐλώδεις χώρας μετέβησαν εἴτα εἰς χώρας μὴπω ἐλώδεις, καθότι ἡ ἐπώσις τοῦ ἐλώδους μιάσματος εἶναι, ὡς γνωστὸν, μᾶλλον ἢ ἦντον μακρὰ ἀναλόγιως τῶν ἀτόμων καὶ τῶν τοπικῶν περιστάσεων, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ὁποίων ζῶσιν· οὕτως οὐχὶ σπανίως παρατηρήσαμεν ὅτι ἄνθρωποι διαμείναντες μὲν ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐν Λαμίᾳ, ἐνθα ἔπαθον πολλάκις διαλείποντας πυρετοῦς, μεταβάντες δὲ εἴτα ἀλλοχῶς εἰς χώρας δηλ. μὴπω ἐλώδεις, προσεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ χολ. αἷματ. πυρετοῦ· οὕτως ἐπίσης οἱ λεγόμενοι ὑλοτόμοι (ξυλάδες), οἵτινες κατ' ἔτος ἀπὸ τὸν ἀπρίλιον μέχρι τέλους σχεδὸν τοῦ Ιουλίου καταβιβάζουσι διὰ τοῦ Σπερχαιοῦ ποταμοῦ ἄπασαν τὴν κατὰ τὸν χειμῶνα κοπεῖσαν ξυλείαν μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐπὶ τρεῖς δὲ μῆνας (χρονικὸν διάστημα ὑπερ-ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην) διαμένοντες παρὰ τῷ ποταμῷ καὶ ἀναπνέοντες τὸ ἐλώδες μίasma, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑγιεῖς· μετὰ δὲ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα ἀποπερα-

τώσαντες τὴν ἐργασίαν των ἔρχονται εἰς Λαμίαν, ἐνθα ἢ προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, ἢ ἀπερχόμενοι ἐντεῦθεν ὑγιεῖς διὰ τὴν πατρίδα των προσβάλλονται καθ' ὅδον, ἢ ὅταν ἀφιχθῶσιν ἐκεῖ, ὡς ἐπληροφόρηθη.

Πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἀποδίδουσι τὴν αἱματοουρίαν, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, τὸν χολώδ. αἷματ. πυρετὸν εἰς τὴν χρῆσιν τῆς θεικῆς κινήσεως, καθότι ἐπιφαίνεται συνήθως μετὰ τὴν λήψιν αὐτῆς. Τὴν δοξασίαν ταύτην εἶχομεν καὶ ἡμεῖς μὲν μέχρι πρὸ τίνος καιροῦ, περαιτέρω ὅμως ἀκριβέστεραι παρατηρήσεις ἔπεισαν ἡμᾶς περὶ τοῦ ἐναντίου· ἡ ἐσφαλμένη δὲ αὕτη δοξασία προέρχεται καθ' ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐξῆς· ὁ χολ. αἷματ. πυρετὸς οὐδέποτε ἀρχεται ἐξ ἐφόδου, οὕτως εἰπεῖν, ἀλλὰ πρὶν τῆς εἰσβολῆς τοῦ χολώδους παροξυσμοῦ, πρὶν ἢ δηλ. ἀναφανῶσι τὰ παθογνωμονικὰ αὐτοῦ συμπτώματα (ἰκτερος, ἔμετοι χολώδεις, αἱματοουρία), προηγούνται συνήθως εἰς ἕως δύο ἢ ἐνίοτε καὶ τρεῖς παροξυσμοὶ ἀπλοῦ διαλείποντος πυρετοῦ, οἵτινες δύναται νὰ θεωρηθῶσι καὶ ὡς προδρομικοί, συχνότατα δὲ συμβαίνει τότε ὥστε ὁ ἀσθενὴς συνειθισμένος, ὡς κοινῶς λέγεται, μὲ τὸν πυρετὸν του νὰ σπεύσῃ νὰ λάβῃ κατὰ τοὺς προδρομικοὺς τούτους παροξυσμοὺς μίαν ἢ πλεοντέρας δόσεις θεικῆς κινήσεως, ἢ καὶ ὁ ἰατρὸς προσκαλούμενος νὰ χορηγήσῃ τὸ φάρμακον τοῦτο· διὰ τοῦτο σπανίως ἀπαντᾷ τις τὴν αἱματοουρίαν ἢ μᾶλλον τὸν χολ. αἷματ. πυρετὸν ἀνευ προηγουμένης χρήσεως τῆς θεικῆς κινήσεως· τοῦτο δὲ συνέβη καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ 1865· ὡς δέ-που ἐν ταῖς ἔμπροσθεν εἰπομεν, οἱ ἀσθενεῖς οἱ παθόντες πρῶτην προσβολὴν τοῦ χολώδ. αἷματ. πυρετοῦ ὑπόκεινται ἀφύκτως καὶ ἀπακτῶσι προδιόσειν εἰς νέας προσβολὰς, ἐὰν δὲν ἀλλοξῶσι κλίμα, ὁ χολ. δηλ. αἷματ. πυρετὸς ὑπόκειται, ὡς ὁ ἀπλοῦς διαλείπων, εἰς πολλὰς καὶ συχνὰς ὑποτροπὰς· ἵνα ἐξακριβώσωμεν δὲ τότε ἐὰν πράγματι ἡ χρῆσις τῆς θεικῆς κινήσεως ἐπροξένει τὴν αἱματοουρίαν ἐκάμαμεν τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις.

Εἰς τοὺς κατὰ πρώτην ἢ καὶ δευτέραν φοράν παθόντας

τὸν χολ. αἷματ. πυρετὸν ἀσθενεῖς παρηγγελάμεν νὰ μὴ χρεῖσται μὲν θεϊκὴν κίνησιν κατὰ τὴν ἀκόλουθον ὑποτροπὴν τοῦ πυρετοῦ (ἥτις συνέβαινε συνήθως ἀνά πάσαν 8 ἢ 12 ἡμέρας) νὰ μᾶλλον προσκαλέσῃ δὲ ἀμέσως· τοῦτου δὲ γενομένου, δὲν ἐχορηγήσαμεν μὲν τὴν θεϊκὴν κίνησιν οὔτε κατὰ τὸν πρῶτον οὔτε κατὰ τὸν δεῦτερον παροξυσμὸν τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ, ἐζητήσαμεν δὲ ἐπανειλημμένως καὶ κατὰ τοὺς δύο παροξυσμοὺς τὰ οὖρα τῶν τοιούτων ἀσθενῶν, ἅτινα εἶρομεν φυσικὰ οὐχὶ δὲ αἱματηρά· ἅμα ὅμως μετὰ τὸν δεῦτερον παροξυσμὸν ἐχορηγήσαμεν εἰς τοὺς τοιοῦτους ἀσθενεῖς τὴν θεϊκὴν κίνησιν κατὰ τὸν τρίτον παροξυσμὸν ἐπήρχετο συνήθως αἱματουρία, ἢ, κάλλιον εἶπειν, ἢ εἰσβολὴ τοῦ χολάδου παροξυσμοῦ τοῦ χολ. αἷματ. πυρετοῦ, προηγηθέντος μίγους συνήθως ἀφοδρῶ ὡς προδρόμου αὐτῆς σημεῖου κτλ. Τὴν παρατήρησιν ταύτην ἐκανελάβομεν πολλάκις εἰς πολλοὺς ἀσθενεῖς καὶ παρατηρήσαμεν τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα· ὅστε ἐσχηματίσαμεν τὴν ἐσφαλμένην πεποίθησιν ἐπὶ τινὰ χρόνον ὅτι ἡ αἱματουρία ἦν ἀποτέλεσμα τῆς χρήσεως τῆς θεϊκῆς κίνησης, ἕνεκα δὲ τοῦτου εἴμεθα τότε φειδωλότεροι εἰς τὴν χορήγησιν αὐτῆς· περαιτέρω ὅμως ἀκριβέστεραι καὶ πολυπληθέστεραι κλινικαὶ παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ἡμῖν ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχεν οὕτως· διότι πρῶτον μὲν ἔτυχεν ὡς ἀπαντήσωμεν πολλὰς περιπτώσεις αἱματουρίας ἀνοῦ προηγουμένης χρήσεως τῆς θεϊκῆς κίνησης, δεῦτερον δὲ ἡ αἱματουρία, ἥτις ἐφάνη ἐπέλθουσα ἕνεκα προηγουμένης χρήσεως τῆς θεϊκῆς κίνησης, ἔπαυσεν μὲν ἐπὶ 24 ὥρας, ἐπανήλθεν ὅμως κατὰ τοὺς ἀκολούθους δεῦτερον καὶ τρίτον παροξυσμὸν, καὶ τοὶ τῆς χρήσεως τῆς θεϊκῆς κίνησης διακοπείσης, δὲν ἐπανήλθε δὲ ἢ μᾶλλον ἴσθην γενομένης ἐκ νέου χρήσεως τῆς θεϊκῆς κίνησης· τρίτον δὲ διότι ἀπαντήσαμεν αἱματουρίαν μετὰ προηγουμένην χρῆσιν δύο μόνον καὶ κ ω ν μ ἔ χ ρ ε τ ρ ῖ ω ν θεϊκῆς κίνησης, πρᾶγμα, τὸ ὅσον λογικῶς δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὴν γένεσιν τῆς αἱματουρίας κτλ. ἢ δὲ ἰδιοσυγγρασία τῶν ἀτόμων δὲν εἶναι παραδεκτὴ πρὸς ἐξήγησιν τῆς αἱματουρίας, διότι τὰ αὐτὰ ἀπο-

μα, τὰ ὅποια ἔπαθον τὴν αἱματουρίαν, ἢ κάλλιον τὸν χολ. αἷματ. πυρετὸν συνεπέει δῆθεν τῆς χρήσεως τῆς θεϊκῆς κίνησης, ἐχρήσαντο ταύτη ἄλλοτε καὶ πρὶν καὶ μετὰ ἐφθάνως, καὶ μολεταυτά δὲν ἐπῆλθεν αἱματουρία, ἐνῶ, ἐάν αὐτὴ ἐγενῆτο συνεπέει τῆς ἰδιοσυγγρασίας, ἐπειδὴ αἱ ἰδιοσυγγρασίαι εἶναι διαρκεῖς, ἔπρεπεν, ὁσάκις ἢ αὐτὴ αἰτία ἐνεργῆ ἐπὶ τοῦ φέροντος αὐτὴν ἀτόμου, τ' αὐτὰ ἀσυνήθη νὰ ἐπαναλαμβάνωνται φαινόμενα.

Ἴδου δὲ καὶ ὁ ἀξιοτίμος συνάδελφος Κ. Α. Ἀντωνιάδης εἰς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦτου λέγει ἐν τῇ μνησθείσῃ πρώτῃ αὐτοῦ διατριβῇ· «τεκμαιρόμενοι ἐπὶ τούτοις ὅτι ἡ αἱματουρία εἶναι σύμπτωμα τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ προσιότατον ὅτι, ἂν αὕτη ἐπιφαίνεται συνηθέστερον μετὰ τὴν χρῆσιν τῆς κίνησης, τοῦτο συμβαίνει, διότι καὶ ὁ πάσχων καὶ ὁ ἰατρὸς εὐλόγως σπεύδουσιν εἰς τὴν χορήγησιν τοῦ λιξιπυρέτου ἐμέσως μετὰ τὸν πρῶτον παροξυσμὸν, μὴ προλαμβάνοντος δὲ τοῦ φαρμάκου τὸν κατόπιν ἐπερχόμενον, ἢ παρακολουθεῖσα συμπτωματολογικῶς δύναται ν' ἀποδοθῇ καὶ εἰς τὴν νόσον καὶ εἰς τὸ φάρμακον, ὅπως καὶ τὰς ἐξογκώσεις τοῦ σπληνὸς εἶδον ἀποδιδόμενας ἔτι εἰς τὴν κίνησιν» ἐν δὲ τῇ πρακτικῇ αὐτοῦ σχεδιάσματι περὶ κακοήθων πυρετῶν (Ἰατρικ. τὸμ. 5. σελ. 77 καὶ 78) ἐμμένει φρονῶν ὅτι «ἡ αἱματουρία εἰς τοὺς διαλείποντας τῶν κλιμάτων μας δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς κίνησης, ἀλλὰ φαινόμενον τοῦ πυρετοῦ·» τὴν δὲ κίνησιν θεωρεῖ ὡς προκαλοῦσαν μόνον τὰς πρὸς τοὺς νεφροὺς συμφορήσεις καὶ ἐπομένως διευκολύνουσαν, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς κυρίαν αἰτίαν τῆς αἱματουρίας· «Θέλομεν ἰδεῖν κατόπιν, προσθέτει, ὅτι ἡ αἱματουρία παρουσιάζεται καὶ εἰς ἄλλο εἶδος κακοήθους, τὸν ἰκτερώδη.»

Ἄλλως ἢ μὲν ὑπερέκκρισις τῆς χολῆς δὲν εἶναι σύμπτωμα ἀποκλειστικὸν τοῦ χολ. αἷματ. πυρετοῦ, ἀλλὰ κοινὴς χαρακτηριστὴ τῶν χολάδων νοσημάτων εἰς τὰ θερμὰ κλίματα, ἢ αἱματουρία ὅμως εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ χολ. αἷματ. πυρετοῦ γινώρισμα καὶ δίδει εἰς αὐτὸν ἰδίαν φυσιογνωμίαν·

ἐπειδὴ προέρχεται ἀπὸ ἀνατομικῶν τῶν νεφρῶν βλάβην, ὡς εἰς τὸ περὶ ἀνατομικοπαθολογικῶν ἀλλοιώσεων τῆς νόσου ταύτης κεφάλαιον λόγος γενήσεται. — τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο εἶναι βέβαιον, καὶ ἐὰν εἰς τινὰς βαρείας τῆς νόσου μορφᾶς συνυπάρχη μετὰ παθητικῶν αἱμορραγιῶν ἄλλων ὀργάνων, οὐχ' ἥττον διατηρεῖ τὴν σημειωτικὴν τοῦ ἀξίαν, διότι εἰς τὰς συνήθεις μορφᾶς τῆς νόσου ἡ παθητικὴ αὕτη αἱμορραγία (αἱματουρία) μένει τοποθετημένη εἰς τοὺς νεφροὺς καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο τοῦ οὐροποιητικοῦ συστήματος μέρος (ὄργανον). Ἡ αἱματουρία λοιπὸν εἶναι χαρακτηρ παθολογικὸς τοῦ χολ. αἵματ. πυρετοῦ, ἀναγομένη εἰς ἀνατομικῶν τῶν νεφρῶν ἀλλοίωσιν καὶ οὐχὶ ἀποτέλεσμα τῆς χρήσεως τῆς θεϊκῆς κινήσεως.

Ἡ χολερικὴ κρᾶσις ἢ χολεροαιματοΐδης συνιστᾷ ἀναμφιβόλως φυσικὴν προδιάθεσιν εἰς τὴν πάθησιν τῆς νόσου ταύτης· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐλώδης δηλητηρίασις, ἥτις προηγείται τῆς νόσου, ἐτροποποίησε κατὰ τὴν μάλλον ἢ ἥττον βλάβει τὴν κρᾶσιν τῶν ἀτόμων, ἢ προδιάθεσις αὕτη δὲν εἶναι πλέον εἰμὴ δευτερεύουσα παραβαλλομένη πρὸς τὴν ἐλώδη καχεξίαν· «ἡ χλοροαναιμία, λέγει ὁ Κ' Ἀντωνιάδης σελ. 15, ἕνεκα προηγηθέντων νοσημάτων καὶ μάλιστα ἕνεκα ὑποτροπῶν διαλείποντος προδιαθέτει εἰς παροξυσμοὺς κακοήθους καὶ ἰδίως αἱμορραγικοῦ.»

Καθόσον δ' ἀφορᾷ τὴν ηλικίαν καὶ τὸ γένος ἡ νόσος προσβάλλει ἀνθρώπους πάσης μὲν ηλικίας κατ' ἐξοχὴν δὲ ἀπὸ τοῦ θου μέχρι τοῦ 35ου ἔτους τῆς ηλικίας των καὶ τὸ θῆλυ φύλον μάλλον τοῦ ἄρρενος, καὶ ἐκ τῶν χωρίων μας τὰ πεδινώτερα τὰ τῆς φθιωτικῆς πεδίας καὶ τῆς ποταμῶ παρακείμενα καὶ τὰ μάλλον ἐλώδη, οἷα ἡ Στυλὶς, Ἀδλάκι, Μεγάλη Βρῆσι, Σαρμουσακλή, Ἀλαμάννα, Ἰμῖρπει, Κόμμα, Μοσχοχώρι, Καλύβια, Ἄμυρι, Λιαννοκλάδι, Σμιξάδες κτλ. ὁ Κ' Ἀντωνιάδης φρονεῖ ἐξεναντίας ὅτι τὸ γυναικεῖον φύλον προσβάλλεται σπανιότερον οὐ μόνον ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν κακοήθων ἐν γένει πυρετῶν ἀπὸ ἐξαιτίας δια-

τελῶν ἐν Λαμίᾳ, ὅπου ἄπαντα τὰ εἶδη τοῦ κακοήθους ἀπαντῶνται συχνότατα οὔτε εἰς τὰς σημειώσεις μου, οὔτε εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου ἀνευρίσκω γυναῖκα παθοῦσαν κακοήθη θανατηφόρον. . . . Κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ 58 καὶ 59 ὁ ἰκτερώδης παρουσιάσθη συχρὸς εἰς τοὺς ἄνδρας πάσης ηλικίας πλὴν τῆς βρεφικῆς κτλ. (Ἄσκληπ. αὐτόθι σελ. 14)» πρὸς ἐξήγησιν δὲ τούτου ὑποθέτει ὅτι ἡ ἔμμηνος καθαροὺς χρῆσιμεῖσι ὡς ἀποκριτήριον τοῦ ἐν τῷ αἵματι ἐμπεριεχομένου δηλητηρίου.»

Ἐν Φθιώτιδι ἐπικρατοῦν συνήθως δύο καιροὶ χαρακτηριζόμενοι ὑπὸ μετεωρολογικῶν εἰδικῶν διακεκριμένων φαινομένων. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος καιρὸς, ὁ λεγόμενος ξηρὸς, ἄρχεται συνήθως ἀπὸ τὸν Μάϊον καὶ λήγει περὶ τὰ μέσα ἢ τὰ τέλη αὐγούστου. Κατὰ τὴν τετράμηνον σχεδὸν ταύτην περιόδον σπανίως βρέχει ἢ βρέχει κατὰ μακρὰ διαστήματα καὶ εἰς λίαν μικρὰν ποσότητα ἐκάστοτε· ἕνεκα δὲ τῆς παρατεταμένης ταύτης ἀνομβρίας ἐπικρατεῖ συνήθως ξηρασία καὶ θερμότης ὑπερβολικὴ, καὶ μάλιστα ὅταν τύχη, ὡς ἐνίοτε συμβαίνει (ὡς ἐφέτος π. χ. 1871) νὰ φυσήσωσι ἐπὶ πολλὰς κατὰ συνέχειαν ἑβδομάδας οἱ δυτικοὶ σφοδροὶ καὶ ξηροὶ ἄνεμοι.

Ὁ δὲ δεύτερος καιρὸς, ὁ καλούμενος ὑγρὸς, ἄρχεται συνήθως ἀπὸ τῆς 15 αὐγούστου ἢ καὶ βραδύτερον ἐνίοτε, καὶ λήγει τὸν δεκέμβριον· εἶναι δὲ οὗτος ὁ καιρὸς τῶν βρογαίων βροχῶν, ἀς πολλάκις κατὰ τὸν 86ριον καὶ νοέμβριον διαδέχεται ξηρασία καὶ κολοκαίρια, τῶν σφοδρῶν καταιγίδων καὶ τῶν αἰφνυδίων διαταράξεων κατὰ τε τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ταχύτητα τῶν ἀνέμων. Εἰς τὰς ὀχληρὰς δὲ θερμότητας τοῦ καιροῦ τούτου προστίθεται καὶ τὸ ἐκνευριστικὸν αἶσθημα ἐκτάκτου ἠλεκτρικῆς ἐκτάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας, ἥτις κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τοῦ ἔτους προσλαμβάνει σταθερωτέραν ὑγρομετρικὴν κρᾶσιν.

Ἐν τούτοις δὲ ὁ καιρὸς, τοῦ ὄποιο ἢ νοσοποιὸς ἐπιβροχὴ εἶναι ἢ μάλλον ἐπιφοβὸς, δὲν εἶναι ὁ πρῶτος, ἀλλὰ μάλλον

ἢ ἀρχὴ τοῦ δευτέρου, ἦτοι τὸ φθινόπωρον, διότι κατὰ τὴν πρῶτον καιρὸν, ἔταν ἦναι ξηρὸς, συνήθως ἐπικρατεῖ ὑγεία.— Κατὰ δὲ τὸν δεύτερον, ἦτοι κατὰ τοὺς μῆνας αὐγούστου, Ἰθρίου, Ὀθριον, Ἐθριον καὶ 10θριον, παρατηρεῖ τις τοὺς βαρεῖς πυρετοὺς μὲ διαφόρους μορφάς, καὶ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι τὸ χολώδες στοιχεῖον κυριεῖται σχεδὸν πάντοτε τὴν ἐπικρατοῦσαν ἱατρικὴν κατάστασιν, διότι τότε γεννῶνται αἱ ἐντονώτεραι μορφαὶ τοῦ χολ. αἵματ. πυρετοῦ· ἢ δὲ νοσοποιὸς αὕτη ἐπιρροή, συμπίπτει πρὸς τὴν βαθμιαίαν ἀποξήρανσιν τῶν κατὰ τὴν ἀνοιξιν πλημμυρηθεισῶν γαιῶν καὶ πρὸς τὸν βραδὸν μετασχηματισμὸν τῶν λιμναζόντων ὑδάτων εἰς ἱλυώδεις καὶ δηλητηριώδεις βαρβορώδεις χώρας· ἢ δὲ σήψις τῶν ὀργανικῶν ὑλῶν, φυτικῶν τε καὶ ζωϊκῶν, γίνεται τότε δραστηρίως καὶ εἰς τὸ χυμῖον τοῦτο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου κατασκευάζεται τὸ ἐλκώδες τοῦτο δηλητήριο, τοῦ ὁποῦ ἢ ἀνάλυσις δὲν ἠδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἐνδόμυχον φύσιν εἰμὴ διὰ τῆς κοινῆς ἀπαριθμήσεως τοῦ ἀζώτου, τοῦ ἀνθρακικοῦ ἄξιος, ἀνθρακούχου ὕδρογόνου, ἕτινα οὐδὲν σχεδὸν σημαίνουσι, ἢ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ὅμως δηλητηριώδης αὐτοῦ ἐνέργεια εἶναι ἀναμφισβήτητος.— Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπαντῶνται, ὡς εἴπομεν, αἱ βαρύτεραι περιπτώσεις τοῦ χολ. αἵματ. πυρετοῦ καὶ παρατηρεῖται καὶ ὁ κακοήθης χαρακτὴρ τῶν συμπλοκῶν, αἵτινες ἐπιταχύνουσι τὴν κακὴν ἐξέλιξιν.

Καὶ διὰ μὲν τῆς ἡσυχίας προοδευούσης καὶ βελτιουμένης καλλιεργείας περιορισθῆσαν ὀπισθοῦν καὶ ἔλον ἐπιπορῶνται αἱ λοιπαὶ τῶν ἐλωδῶν μισμμάτων ἐστὶν αἱ ἄλλοτε εἰς ἕκτεταμένον ἐπιφάνειαν διασκεδάζομεναι καὶ μεγάλην ἔκτασιν κατέχουσαι, ἢ πλημμύρα ὅμως τοῦ Σπερχεῖο ποταμοῦ, διὰ τὸ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἀκαθάριστον τῆς κοίτης αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν τεχνητῶν προχωμάτων διὰ τῆς πλημμύρας παρασυσθέντων, αὐξάνει ἡσυχία ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῆται, καὶ αὕτη εἶναι καὶ ἐβλόγως θεωρεῖται ἢ κυριώτερα αἰτία τῶν ἐν εἴδει ἐπιδημιῶν ἐπικρατούντων ἐν Φθιώ:

τιδι ἐλωδῶν νοσημάτων καὶ ἰδίως τοῦ χολ. αἵματ. πυρετοῦ, ἔταν αἱ κατάλληλαι ἀτμοσφαιρικαὶ περιστάσεις συντελέσωσιν εἰς τοῦτο· λέγομεν δὲ καὶ κατάλληλοι ἀτμοσφαιρικαὶ περιστάσεις, διότι ἐφέτος (1871), καίτοι πλημμυρηθέντος τοῦ Σπερχεῖο ποταμοῦ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἄπαν σχεδὸν τὸ Φθιωτικὸν πεδῖον, ἐπεκράτησεν ὅμως ἐν Φθιώτιδι ἄκρα ὑγεία· καὶ οὐ μόνον ὁ χολ. αἵματ. πυρετὸς οὔτε καὶ σποράδην ἀνεφάνη, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐνδημικῶς συνήθως ἐπικρατοῦντες ἀπλοὶ διαλείποντες πυρετοὶ ἦσαν σπανιώτατοι καὶ τοσοῦτον μάλιστα σπάνιοι, ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε· τοῦτο δὲ ἀποδοτέον εἰς τὸ ἔξῃς· καθ' ἕλον τὸν ἀπρίλιον, μᾶλλον καὶ ἰουνίον ἐξαιρετικῶς ἐφέτος (1871) ἐπεκράτησαν κατὰ συνέχειαν σφοδρότατοι οἱ ξηροὶ καὶ θερμοὶ δυτικοὶ ἀνεμοὶ, οἵτινες ἀπεξήραναν προῶρως τὸ φθιωτικὸν πεδῖον εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε οὔτε ἱκμάς ὑγρασίας ἐπὶ τῆς γῆς παρέμεινε, καθ' ἕλον δὲ τὸ θέρος δὲν ἐβρεξεν εἰμὴ μόνον εὐαριθμούς τινας ἡμέρας κατὰ τὸν αὐγούστου καὶ εἰς ἐλάχιστην ποσότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν μικρὰν ταύτην ὑγρασίαν τοῦ αὐγούστου ἀφῆρασαν ἀποξηράναντες ἐντελῶς τὸ ἔδαφος οἱ καθ' ἕλον σχεδὸν τὸν Ἰθριον φυσήσαντες σφοδρότατοι καὶ θερμότατοι ξηροὶ δυτικοὶ ἀνεμοὶ, ὥστε ἐξατμισθείσης οὕτω προῶρως καθ' ἕλον ὀλοκληρίαν πάσης ὑγρασίας, σήψις φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν οὐσιῶν δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ χώραν εἰς ἔδαφος οὕτως ἀποξηρανθὲν καὶ πάσης ὑγρασίας στερηθὲν, ἐπομένως οὔτε ἀνάδοσις ἐλωδῶν μισμάτων. Καὶ ἀληθὲς μὲν ὅτι ἀπὸ τῶν παρελθόντων ὀκτώθριον μέχρι τῆς σήμερον (20 10θρίου 1871) πολλὰ καὶ βαγδαῖα βροχαὶ ἀκαταπαύστως καὶ κατὰ συνέχειαν κατέπεσον ἔπαν τὸ φθιωτικὸν πεδῖον καταπλημμυρήσασαι, δὲν ἐπηκολούθησαν ὅμως αὐτὰς καὶ ἀνάλογος παῦλα καὶ ὑψηλὴ θερμοκρασία, ὅπως διὰ τῆς ἐξατμίσεως λάβῃ καιρὸν νὰ γίνῃ σήψις φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν οὐσιῶν καὶ ἀνάδοσις ἐπομένως ἐλωδῶν μισμάτων. Ἢ πρόληψις λοιπὸν ἢ παρεμπόδισις τῆς πλημμύρας τοῦ Σπερχεῖο ποταμοῦ ὅτ' ἀσυντελέσῃ μεγάλως

πρὸς τὴν βελτίωσιν τῶν ἐνδημιῶν νοσημάτων τῆς Φθιώτιδος.

Ἡ δὲ ἔργον ἤθελεν εἶσθαι καὶ φιλανθρωπώτατον ἢ ἡ Κυβέρνησις εὐδοκίῃ καὶ ἐπισπεύσει δι' οἷον οὐδέποτε κρίνει καταλλήλου μέσου τὴν διόρθωσιν τοῦ Σπερχειοῦ ποταμοῦ ὅπως προληφθῆ ἅσα πλημύρα αὐτοῦ, διότι οὐ μόνον τὴν δημόσιον ὑγίαν ἐν γένει τῆς Φθιώτιδος θέλει βελτιώσει, ἀπαλλάττουσα τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἀπὸ τὰς κακοήθεις ἐπιδημίας τῶν ἐλαδῶν νοσημάτων, ἀλλὰ καὶ πολλὰς χιλιάδας στρεμμάτων γῆς παχυτάτης, αἵτινες πρὸ πολλοῦ μένουσιν ἕνεκα τῆς πλημύρας ἀκαλλιεργήτοι καὶ ἄγονοι, καρποφόροι καὶ προσοδοφόροι θέλει ἀποκαταστήσει, καὶ τὴν πενίαν τοιοιούτῳ ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον θέλει φυγαδεύσει καὶ τὴν εὐλογίαν καὶ ἐργασίαν τῶν κατοίκων πρὸς ἑαυτὴν ἐπισύρει.

Τοῦ φιλανθρώπου δὲ τούτου ἔργου τὴν πρωτοβουλίαν δέον ἂν ἀναλάβῃ αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις καὶ κατὰ καθήκον καὶ δίκαιον εἶναι ἀδύνατον δι' ἰδιωτικῆς προσπάθειας νὰ κατορθωθῆ, ἀνυπολόγιστος δὲ θέλει εἶσθαι καὶ ἡ ἕνεκα τούτου προσγενομένη ὠφέλεια εἰς τε τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διότι σὺν τῇ ἀποκαταστάσει χιλιάδων στρεμμάτων γαιῶν ἀκαλλιεργήτων εἰς καλλιεργήσιμους δύναται συγχρόνως νὰ ἀφελιμοποιήσῃ τὸν ποταμὸν εἰς τοιοῦτον τρόπον καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε οὗτος νὰ ἀρδύῃ ἅπασας σχεδὸν τοῦ Φθιωτικοῦ πεδίου τὰς γαίας. Ἄλλως δικαιούται, νομίζομεν, ἡ Φθιώτις καὶ ἀξία εἶναι τῆς ἀγαθοεργίας ταύτης καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἕνεκα τῆς ληστείας κτλ. δυστυχήματα καὶ καθήματα τῆς. (Ἐκολουθεῖ)

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

Ἐσωτερικὴ ἡ χρῆσις τῆς κρεωσώτης κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ. — Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1848 ὁ *Κ. Λογγων* ἐνέργει τὰς ἐξωτερικὰς ἀπαλλύσεις διὰ κρεωσώτικῶν διαλύσεων παρὰ τοῖς τυρικοῖς τοῦ Στρ. Νοσοκομείου

Val-de-Grace. Κατὰ δὲ τὸν Μάρτιον τοῦ 1869 ὁ *Κ. Pecholier* ἐκινετοποίησε τὰ ἀποτελέσματα τῆς διὰ κρεωσώτης θεραπείας τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἐν ἀνακοινώσει τινὶ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν. Ἐν ἔτει 1869 καὶ 1870 τὸ Νοσοκομεῖον Val-de-Grace περιεῖχε μέγαν ἀριθμὸν ἀσθενῶν ὑπὸ τυφοειδοῦς πυρετοῦ προσβεβλημένων, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἰσῆλθον εἰς τὰ δωμάτια, τὰ ὑπὸ τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τούτῳ ὑφηγητοῦ *Dr. Morache*. Παρὰ πᾶσιν ἐγένετο χρῆσις τῆς διὰ κρεωσώτης θεραπείας, μετὰ τῆς δεούσης ἐπιτηρήσεως καὶ προσοχῆς πρὸς μεθοδικὴν παρατήρησιν καὶ συνεπῶς πρὸς μόρφωσιν σπουδαίας προσωπικῆς πεποιθήσεως ἐπ' αὐτῆς. Ἰδίως δ' ἐνεργήθη λεπτομερῶς ἡ θερμομετρικὴ καταμέτρησις εἰς διαφόρους στιγμὰς τῆς ἡμέρας, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἀδύνατος σχεδὸν ἀποβαίνει ἡ ἀκριβὴς Κλινική.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν τούτων, στηριζόμενον ἐπὶ παρατηρήσεων λεπτομερῶν εἰς ἕκαστον ἀσθενῆ, δύναται ἂν ἀνακεφαλαιωθῆ ὡς ἔπεται.

1) Ἡ δόσις τῆς κρεωσώτης εἶναι ἴσως ἀμφίβολος κατὰ λόγον τῆς διαφόρου πυκνότητος, ἣν παρουσιάζει εἰς τὸ ἐμπόριον τὸ προϊόν τοῦτο. Πρὸς ἐσωτερικὴν χρῆσιν ἐλήφθη ἐκ τῆς κεντρικῆς φαρμακαποθήκης τῶν Στρ. Νοσοκομείων, καὶ περιέχει τὴν σπουδαιότεραν ἐγγόλαιν ἐπὶ καθαρότητι φέρει πυκνότητα 1,037 περίπου· δέκα σταγόνες (κατὰ τὸ σταγονόμετρον τοῦ Κόδηκος) θερμοῦνται ὡς ἔχουσαι βάρος 42 ἑκατοστογράμμων. Ἄλλως τε μικρὰ ὑπέρβασις τῆς μέσης δόσεως οὐδὲν ἐπάγει τὸ ἄτοπον, οὔτε νίνδυνον εἰς τὸν ἀσθενῆ ἕνεκα σταγόνων τινῶν ἐπὶ πλέον ἢ ἕλαττον.

2) Χρηγουμενὴ πρὸς ἄτομα ὑγιῆ εἰς δόσιν 10 μέχρις 20 σταγόνων, ἡ κρεωσώτις οὐδὲν φέρει χαλεπὸν, οὐδεμίαν συμφορῆσιν αἵματος, καὶ ἰδίως οὐδεμίαν νευρικὴν διατάραξιν ὅπως εὐκόλως φέρει τὸ φανικὸν ὀξύ καίτοι καθαρὸν. Ἴσως καταβιβάζει τὴν θερμοκρασίαν δέκατά τινα τοῦ βαθμῶ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ἐκ τῶν πειραμάτων μου, δὲν μοι φαίνεται

ἀρκούντως ἀποδεδειγμένον. Ὡς ποτὸν, μετὰ τινος σερπιπίου, λαμβάνεται ἄνευ δυσαρσεκίας, καὶ μετὰ μικρῶν μέλιστα χρήσιν οὐδέποτε διεγείρει ἀπὸ δίκην δὲν ὑπάρχει ὄθεν δυσκολία τις εἰς τὸν τρόπον τῆς χορηγήσεως αὐτῆς.

3) Πεντήκοντα ἑνὲς ἀσθενεῖς ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν διὰ κρεωσώτης Θεραπειάν· ἐχορηγεῖτο δὲ αὐτῇ εἰς ποτὸν περίχον 4—8 σταγόνας καὶ εἰς κλύσμα μετὰ 4—7 σταγόνων, ἤτοι ἐν ὄλῳ εἰς δεκαπέντε σταγόνας. Εἰς τὰς 59 ταύτας παρατηρήσεις περιλαμβάνονται μόνον οἱ ἀσθενεῖς, οἵτινες ἐπαρουσίασαν καθαρὰν τὴν ἐξάνθησιν ῥοδάνθης, καὶ τὴν τυφώδη κατάστασιν καλῶς διακεκριμένην, ἐν γένει δὲ ὅσοι ἐπέδειξαν τὴν γνωστὴν θερμομετρικὴν κλίσιν τοῦ καλῶς χαρακτηρισθέντος τυφοειδοῦς πυρετοῦ.

4) Τὰ ἀποτελέσματα τῆς Θεραπειᾶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὑπὸ τρεῖς κυρίας ἐπέψεις, ἤτοι κατὰπτωσιν τῆς γενικῆς θερμοκρασίας, τροποποίησιν εἰς τὴν μορφήν τῆς νόσου, ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς γαστροεντερικῆς βλεννομεμβράνης.

5) Παρὰ πᾶσι τοῖς ἀρρώστοις ἡμῶν, ἡ θερμομετρικὴ κλίσις, ἀκολουθοῦσα μετ' ἀρχᾶς τὴν ἀνοῦσαν ἐκείνην πορίαν ἣτις περὶ τὴν πέμπτην ἢ ἕκτην ἡμέραν φθάνει μέχρι 39⁰ B, ἕως 40⁰ ἐν τῇ περιόδῳ τῆς ἀναπνευστικῆς παροξύνσεως, δὲν διατηρήθη εἰς τοὺς ὑψηλοὺς τούτους βαθμοὺς παρὰ τοὺς συνήθεις κανόνας. Ἀπὸ τῆς δευτέρας ἐβδομάδος ἐχαρακτηρίζεται ἀξιοσημειώτως ἐλάττωσις τὴν πρώτην, καίτοι ἐπιμενούσης τῆς θερμοκρασίας περὶ τὸν 38—39⁰. Ἐν συνόψει, ἡ κλίσις ἐπαρουσιάζει καὶ κατὰ τὴν περιόδον τῆς στασιμότητος τὰς αἰφνυδίας ἐκείνας καταπτώσεις αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὰς εὐτυχεστέρως περιπτώσεις. Ἡ ὅλική ἐλάττωσις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐμφανισθῇ περὶ τὸ τέλος τῆς τρίτης ἐβδομάδος καὶ σπανίως τὸ βραδύτερον τὴν τετάρτην.

6) Ἐφ' ὅσον ἡ κρεωσώτη ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς βλεννομεμβράνης τοῦ στόματος καὶ τῶν ἀνωτέρων πεπτικῶν ὁδῶν, παρατηρεῖται ταχέϊον τινὰ ἀναμύρρωσιν τοῦ ἐπιθηλίου καὶ ἐξαφάνισιν τῶν ἐπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ὀδόντων σωρευομένων πολτω-

δῶν συμπτηγμάτων, ἕτινα διὰ τῆς σηπεδονώδους ἀποσυνθέσεώς των ὑποβοηθοῦσι προφανῶς τὴν γενικὴν μίανσιν. Ἡ βλεννομεμβράνη τῶν πεπτικῶν ὁδῶν λαμβάνει πιθανότατα τὰς αὐτὰς τροποποιήσεις, καὶ δύναται τις νὰ συστήσῃ μετρίαν τροφοδοσίαν, γαλακτώδη κατὰ προτίμησιν, ἢ διάρκειαν τῆς ἀναρρώσεως συντέμνεται εὐτυχῶς ἐκ ταύτης.

7) Ἡ ἐσωτερικὴ ἐνέργεια τῆς κρεωσώτης ἀκδηλοῦται προσαίτι διὰ τῆς ἐκμιάσεως (desiccation) τῶν περιτωμάτων, τὰ ὅποια λαμβάνουσιν ὑποκίτρινον ὕψιν, καὶ τῆς γαλακτώδους τροφοδοσίας ἐλλειπούσης, καὶ δὲν ἀναδίδουσι τὴν δυσωδίαν ἐκείνην τῶν τυφικῶν κνώσεων, καὶ τούτων ἀραιοτέρων γιγνομένων. Ἡ περίστασις αὕτη περιορίζει τὴν ἐπέκτασιν τῆς μιάσεως καὶ παρὰ τῷ ἀρρώστῳ, καὶ εἰς τοὺς νοσοκόμους καὶ συνοίκοις αὐτοῦ.

8) Ἐκ τῶν 59 νοσούντων ὑπὸ τυφοειδοῦς πυρετοῦ χαρακτηρηθέντες, πέντε ἀπεβίωσαν, εἰς ἑνὲς διατηρήσεως, τρεῖς ἐκ πνευμονίας, καὶ ὁ πέμπτος μὴδὲν ἄλλο παρουσιάσας ἢ τὰς συνήθεις ἐντερικῆς βλάβης. Παρὰ τοῖς τελευταίοις ἡ θερμοκρασία διατηρήθη ἐπὶ τρεῖς ὑπερτίας ἡμέρας περὶ τοὺς 41⁰. Οὐδένα ἐσχήμεν αἰφνυδίου θάνατον, καίτοι συνεχῶς παρατηρηθέντα κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ 1869—1870. Ἡ ἀνολογία τῶν θανάτων εἶναι ἐλάσσων τῆς ἐν ταῖς κοιναῖς ἐπιδημίαις τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, αἵτινες δεικνύουσι συνήθως θνησιμότητα 1:1 ἕως 1:3 τοῖς ἐκκτὸν καὶ εἰς τὰς εὐτυχεστέρως στατιστικῆς ἢ ἡμετέρας, συσταμένη εἰς 1:2, ἢ τὰς ἐλαττόν φαίνεται ἐλάσσων καὶ τῆς ἐν Περσίῳ κατὰ τὴν αὐτὴν περιόδον σημειωθείσης. Δὲν ἀποδίδωμεν μεγάλην εἰς τὴν γεγονὸς τοῦτο σημασίαν, διότι δὲν ἀγνοοῦμεν πόσον ἐπισημαεῖς εἶναι αἱ ἐκτιμήσεις αὗται, καὶ ποῖον μέρος λαμβάνει ἡ τε κλίσις τοῦ πληθυσμοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου γίνονται αἱ παρατηρήσεις, ὡς καὶ αἱ περιστάσεις, ἐν αἷς αἱ νοσούντες εὐρίσκονται ἐκτεθειμένοι. Φαίνεται λογικὸν νὰ ἐπιμείνωμεν μάλλον εἰς τὰ γεγονότα τῆς κλινικῆς ἀναπτύξεως τῆς παρὰ τὸ σπάνως ταχύτερας ἐλάττωσεως· ταῦτα δὲ τείνουσι ν' ἀποδεί-

ξωσιν ότι ή κρεισώτη ενεργεί επί τής μολυσματικῆς ανάπτυξεως ήτις εν τέλει συνιστᾷ τήν νόσον και εκδηλοῦται διά τοῦ πυρετοῦ.

9) Ἡ χρῆσις τῆς κρεισώτης κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἀνάγεται εἰς τήν κατηγορίαν τῶν ειδικῶν λαμάτων. Ἐάν παραδεχθῶμεν τήν πάθασιν ὡς πηγάζουσαν ἐκ τῆς εἰς τήν ἐργανισμόν εἰσαγωγῆς μολύσματος ἢ ἰοῦ, τοῦ ὁποῖου ὁ τρόπος ενεργείας εἶναι πιθανῶς ἡ ἀνάπτυξις ζυμώματος, ἡ κρεισώτη δύναται νά θεωρηθῆ ὡς τροποποιούσα τήν νοσηρὰν αὐτῆν ἀνάπτυξιν. Ἐν ἐλλείψει ἀποδείξεων μᾶλλον ἀμέσων, ἐπιτελούμεθα τήν ἐλάττωσιν τῆς θερμοκρασίας, ἥτοι τοῦ πυρετοῦ, τήν ἐλλείψιν γενικῶν συμπτωμάτων, τυφοειδῶν ὀνημαζόμενων, δευτερογενῶν ἀλλοιώσεων και ἰδίως νεκρώσεων ισθῶν, γαγγραιῶν, αἱ ὅποια δεικνύουσι βιθίαν διατάραξιν τῆς νεκρώσεως τῶν τριχυειδῶν ὄργάνων.

10) Ἡ χρῆσις τῆς κρεισώτης γίνεται προτιμότερα τῆς τοῦ φανικῶ ὀξέος, ὕπερ ἄλλως, δὲν ἔδωκε λίαν καλὰ ἀποτελέσματα. Λογικὸν φαίνεται νά δοκιμάσωμεν τήν διὰ κρεισώτης θεραπείαν εἰς ἄλλας λοιμώδεις νόσους, τήν εὐλογίαν ἰδίως, ἥς ἡ ἀνάπτυξις ὁμοιάζει πρὸς τήν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ.

(Bull. de Therap.)

A. A.

Περὶ χρήσεως τοῦ βρωμιούχου καλίου κατὰ ἐπιληψίας και ψυχώσεων, ὑπὸ τοῦ καθ. I.oides d'el (συνέχεια ἔργ. προηγ. τεύχ. σ. 216.) — Αἱ προεκτεθείσαι ἔρευναι, ἐκτός τινῶν διαφορῶν ἔχουσιν ἐν γένει τόσον πολλὰ τὰ συμφωνοῦντα, ὥστε κατ' αὐτὰς δυνάμεθα νά θεωρήσωμεν τὸ βρωμιούχον κάλι ὡς μέσον ἀρμόδιον πρὸς καταπολέμησιν παθολογικῶν νευρικῶν καταστάσεων κατὰ μέγιστον δὲ μέρος αἱ ἔρευναι αὗται φαίνονται ἀμφιβιβάζόμεναι πρὸς τὰ ἐμπειρικῶς περιζήματα ἀποτελέσματα, καθ' ἃ, ὡς ἤδη ὁ Eulenburg και ὁ Isidmann παρετήρησαν, τὸ βρωμιούχον κάλι ἔχει ἐξίτητον ἐπίδρασιν ἐπὶ κατὰ

στάσεων ὑπερκινησίας και ὑπεραισθησίας ἐξαρτωμένων ἀπὸ τοῦ κέντρου, ἐπὶ νοσηρῶς ἠδζημένης ἐρεθισιμότητος μοιρῶν τινῶν τοῦ ἐγκεφαλοῦ και νοτιαίου μυελοῦ, μάλιστα δὲ τοῦ προμήκου, ἴσως δὲ και ὑπνωτικὴν ἐνεργείαν.

Ἐκ τῶν πολλῶν και διαφόρων νευρικῶν νοσημάτων, καθ' ὧν τὸ βρωμιούχον κάλι ἐψηρμόσθη μετὰ πλείονος ἢ ἐλάττονος ὠφελείας, ἀναφέρω ἐπὶ τοῦ παρόντος δύο μόνον, ἥτοι τήν ἐπιληψίαν και τὰς ψυχώσεις.

Ἄφοῦ πολλοὶ παρατηρηταὶ ὡς ὁ Wilks (Méd. Times 1863), ὁ Siwek ng (Brit. Méd. Journal 1865), ὁ Crichton, Brown, Begbie (Edinburg, Méd. Journal 1865), Demourat (Gazette des hôpitaux, 17 Aout 1865) ἐδημοσίωσαν περιπτώσεις ἐπιληψίας και χοραίας, ἐπιτυχῶς θεραπευθείσας διὰ βρωμιούχου καλίου, ἔγραψεν ὁ A. Voisin τῷ 1866 (Recherches cliniques sur le brom. de potass) περὶ βρωμιούχου καλίου ὡς μέσον κατὰ τῆς ἐπιληψίας μεγάλην πραγματείας, ἐν ᾗ ἀναφέρει ὅτι τὸ βρ. κάλι πρέπει νά χρησθῆται πρὸς 3 — 10 κόκκους τὴν ἡμέραν εἰς δύο δόσεις ἐκάστητε πρὸ τοῦ γεύματος και ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐρεθισμὸς ἐπαρῆς τοῦ ὀπισθίου τοιχώματος τοῦ φάρυγγος και τῆς βίσεως τῆς γλώσσης νά μὴ ἐπιφέρῃ ἐρεθισμὸν πρὸς ἔμετον· παραδέχεται δὲ ὅτι ὁ κατ' ἀντανάκλασιν ἔμετος, ὡς και οἱ ἐπιληπτικοὶ παροξυσμοὶ ἐπέρχονται διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ προμήκου μυελοῦ και τῶν ἀνωτάτων μοιρῶν τοῦ νοτιαίου, και ὅτι ἡ περιστολὴ τῆς κινητικῆς διεγεραιμότητος τῶν κεντρικῶν τούτων μερῶν ἔχει ἀγαθὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐξαρνήσεως τῶν ἐπιληπτικῶν παροξυσμῶν. Ἐξ 24 διὰ βρωμιούχου καλίου θεραπευομένων περιπτώσεων ἴθνησαν ἐντελῶς μὲν 4, δύο δὲ ὑπέφερον ἔτι ἐλαφρὰς σκωτοδινίας, 6 δὲ εἶχον ἕνα μόνον παροξυσμὸν μετὰ πολλὸν χρόνον, 10 δὲ ἐβελτιώθησαν και 4 ἔμειναν ἄνευ βελτιώσεως.

Ἐν ἔτος μετὰ τὰς ἀξιολόγους ταύτας παρατηρήσεις τοῦ Voisin ἀνεκίνου εἰς τήν ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν ὁ Νεμίας περὶ τῆς ἐπιτυχίης τοῦ βρωμιούχου καλίου κατὰ τῆς

συχρότητας καὶ τῆς ἰσχύος τῶν ἐπιληπτικῶν παραξυσμῶν.

Ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἐδημοσίευσεν ὁ Sander ἐν Βερολίῳ (Centr. Bl. 1868 Nov.) τὰ ἀποτελέσματα τῶν πειραμάτων, ἅτινα ἐπὶ τινεσὶ ἐγένοντο ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τοῦ Βιέου κατὰ τῆς ἐπιληψίας διὰ βρωμιούχου καὶ χλωριούχου καλίου· ἐπιφέρει δὲ τὰ εἴδη συμπεράσματα.

Τὸ βρωμιούχον κάλι ἐνεργεῖ μόνον εἰς μεγάλας δόσεις. Ἐάν γείνη ἀρχὴ μετὰ τὴ γραμμαρίων ἐντὸς 200 γραμμαρίων ὕδατος καὶ προχωρήσῃ μέχρι 7, ὃ γραμμ. ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν παραξυσμῶν, ἢ καὶ ἐκλείπουσιν οὗτοι παντελῶς ἐπὶ ἑβδομάδης καὶ μῆνας. Οἱ παραξυσμοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς γίνονται βραχύτεροι καὶ ἀσθενέστεροι.

Εἰδικὴν δὲ τινεσὶ ἐνεργεῖαν κατὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν γεννητικῶν μορίων εἰς τινεσὶ ἐπιληπτικοῦ δὲν παρετήρησεν ὁ S.

Τούτων τὸ φάρμακον ἀπεδείχθη μάλιστα ἔχει ἐπίδρασιν ἐκεί, ὅπου τοῦ ἐπιληπτικοῦ παραξυσμοῦ προηγέτο οὐσπασίς εἰς τινεσὶ ομάδας μὲν καὶ βιολογία τοῦ ὅλου σώματος συντάραξις, ἢ ὅπου τὸ φαινόμενον τοῦτο συνέβαινε μόνον, ἐκτὸς τῶν παραξυσμῶν, οἷον εἰς ἐντροματικὰς ἐπιληπτικὰς παραξυσμῶν.

Εἰς τινεσὶ περιπτώσεις καθ' ἃς προηγέτο τοῦ παραξυσμοῦ αὖρα, οἱ ἀρρώστοι ψεύδοντο διαρκῶς τῆς χρήσεως τοῦ βρ. καλίου, τὴν ἀφῆκαν, ἀλλ' ὁ παραξυσμὸς δὲν ἐπέτρετο. Ἄλλοτε δὲ οἱ μεγάλοι ἐπιληπτικοὶ παραξυσμοὶ μετεβάλλοντο εἰς σπασμὸν καὶ ἀκαρτίαν ἀνασθησίας ἄνευ σπασμοῦ.

Καὶ ὁ Sander ἀναφέρει ὡς δυσάρεστον φαινόμενον τὴν ἐμφάνισιν ἐξάνθημας, τὴ ὅπιον ὁ Lombard θεωρεῖ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐν τῷ βρωμιούχῳ καλίου ὑπάρξεως ὑδατοειδοῦ καλίου καὶ διεγείταται, ὅτι σχεδὸν πάντες οἱ ἀρρώστοι αὐτοῦ ἔπαθον ἐξάνθημα, ὑπερ συνίσταται εἰς φλυζακιδῶδη ἐπιθήματα καὶ ἀναφαίνεται πρῶτον εἰς τὴ πρόσωπον καὶ εἶτα εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα. Γαστρικὰς ἐνοχλήσεις ὁ S. παρετήρησε σπανίως. Τὰ δὲ καταμῆνια ἐγένοντο εὐχέλιστα.

Ὁ Sander συνιστᾷ ἐπὶ τέλους, ἐπὶ πολλῶν πειραμάτων

βρασιζόμενος, τὸ χλωριούχον κάλι, ὑπερ δὲν ἔχει τὰ βλαβερὰ ἐπακολουθήματα τοῦ βρωμιούχου καλίου, καὶ, ἐπειδὴ περιέχει μείζονα ποσότητα καλίου, ἐνεργεῖ εἰς μικροτέρας δόσεις.

Ἀξιωμακόμενα εἶνε προσέτι τὰ πειράματα, ἅτινα συγχρότως ἐδημοσίευσεν ὁ Clovisson, διευθυντῆς τοῦ φρενοκομείου τῆς ἐν Σκωτίᾳ Carlisle. Ταῦτα ἐγένοντο εἰς 20 φρενοβλαβῆς καὶ ἐπιληπτικούς, τοὺς πάντας ἐπὶ πολλὸν χρόνον πύσχοντας. Ἡ δόσις τοῦ βρωμιούχου καλίου ἢ μεγίστη ἦτο 10 γραμμάρια εἰς τρεῖς δόσεις τὴν ἡμέραν, ὁ δὲ χρόνος τῆς θεραπείας διήρκει εἰς 34 ἑβδομάδας.

Οἱ παραξυσμοὶ ἐλαττοῦντο κατὰ τὸ ἕκτον ἐν γένει, οἱ μὲν ἡμερήσιοι κατὰ τὸ δωδέκατον, οἱ δὲ νυκτερινοὶ κατὰ τὸ τρίτον σπανιότεροι γινόμενοι. Εἰς πέντε δὲ περιπτώσεις, τὸ φάρμακον οὐδέποτε ἐνέργησεν.

Εἰς τὴ τέταρτον τῶν περιπτώσεων ἡ πνευματικὴ κατάστασις ἐβελτιώθη οὐσιωδῶς, εἰς δ' ἐβελτιώθησαν τὰ μηχανικὰ φαινόμενα.

Τῶν πλείστων ἀρρώστων ἠῤῥεσε τὸ βῆρος τοῦ σώματος, ἐφόσον ἢ καθ' ἡμέραν δόσις δὲν ὑπερῆκε τὰ 4 γραμμάρια. Ἡ θερμότης ἐλάττωθη, καὶ ἡ δόσις ἠῤῥεσεν εἰς 10 γραμμ. καὶ ὁ σφυγμὸς δὲ ἠραιώθη κατὰ 7—8 σφύξεις.

Εἰς 20 περιπτώσεις ὁ Clovisson δὲν παρετήρησεν ἐπιβλαβῆ τινεσὶ ἐνεργεῖαν, ἀν καὶ ἐδίδοντο καθ' ἑκάστην 10 γραμμάρια ἐν διαστήματι δέκα ἑβδομάδων. Διακουστικῆς τῆς χρήσεως τοῦ φαρμάκου ἠῤῥεσεν ἡ συχνότης τῶν παραξυσμῶν ἐκ νέου εἰς πολλοὺς ἀρρώστους· εἰς 13 δὲ περιπτώσεις ἔμειναν μετρίασθέντες οὐσιωδῶς.

Τὰ πειράματα τοῦ Voisin ἐξηκολούθησεν ὁ J Falret· τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῶν τριετῶν αὐτοῦ παρατηρήσεων ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς 23 Ἰουνίου 1870 τῆς Ιατρικοψυχολογικῆς ἐταιρίας, διὸς ἀφορμὴν εἰς συζήτησιν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Κατὰ τὴν Falret οἱ ἀρρώστοι συνήθως ἀνέχονται τὸ φάρμακον καὶ μόνον εἰς δόσιν 3—4 γραμμαρίων καθ' ἑκάστην

φέρει φαινόμενα έρεθισμού εις τόν βλεννογόνον ύμένα τοῦ φάρυγγος καί τοῦ στομάχου.

Πολλῶ ὅμως συχνότερον φαινόμενον ὅπερ καί ὁ Voisin παρατήρησεν, εἶνε τό ἐπί τοῦ δέρματος ἐν εἰδει ὀξείων, κνηζόντων καί καιόντων ἐπικράσεων μάλιστα δὲ κατὰ τήν χόραντων ὤμων καί τοῦ τραχήλου. Ἡ σφοδρότης τῆς δερματικῆς παθήσεως δύνανται ν' ἀναγκάσῃ τόν Ιατρόν νά διακόψῃ τήν περαιτέρω χρῆσιν τοῦ φαρμάκου. Ἄλλο ἐπικυλοῦθημα τῆς μακρᾶς χρήσεως τοῦ βρωμιούχου καλίου εἶνε ἡ ἰσχυραῖς, ἡ δαναμμία καί ἡ ἐξασθένεισι τῆς γενετικῆς ἰσχύος.

Χρησθεῖ δὲ ὁ Falot τῆ βρωμ. κάλι προῖ καί ἐσπέρας ἀνά ἡμέραν γραμμάριαν ἐκάστην καὶ ἐκάστην δὲ ἐγδόχην ἡμέραν αὐξάνει τήν δόσιν κατὰ 1/4 ἑκατοστᾶ τοῦ γραμμ. βαθμηδῶν μέχρι 1 γραμμάριαν καθ' ἑκάστην. Πρῶτον κατὰ τήν δόσιν ταύτην ἄρχεται συνήθως ἡ ἐλάττωσις τοῦ ἄριθμοῦ τῶν ἐπιληπτικῶν παροξυσμῶν. Ἐπερχομένης δὲ τῆς ἐλαττώσεως ταύτης ἐξοκολοῦται τήν δόσιν ταύτην ἐπί τινα καιρὸν π. χ. ἐπὶ ἓνα μῆνα. Ἐάν δὲ δὴν γίνεσται ἡ ἐλάττωσις, αὐξάνεται ἡ δόσις βαθμηδῶν μέχρι 7—8 γραμμ. Ὁ Voisin ἐχορήγησε καί II γραμμάρια.

Ἡ χρῆσις τοῦ βρωμιούχου καλίου πρέπει νά ἐξοκολοῦθῆσιν πολλὸν χρόνον, πολλάκις 1—2 ἔτη.

Ὁ Falot ἐχρησάτο τῷ βρωμιούχου κάλι εἰς 50 ἐπιληπτικούς, εἰς τοὺς ἡμίσει· δ' αὐτῶν ἀδικλείπτους ἐπὶ 3 ἔτη. Εἰς 25 περίπτου περιπτώσεσι οὐδενίαν παρατήρησεν ὀξιομημάνουτον ἐνέργειαν· εἰς δὲ τὰς λοιπὰς 25 ἐπιήλυε μεγάλη βελτίωσις· εἰς τινὰς ἀξέφωστοι ἐρύται ἡ νόσις ἐκλείψασα, ἡ τοῦλάχιστον ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἀνασταλείσα. Παρατηρητέον δὲ ὅτι πᾶσαι αἱ περιπτώσεσι ἦσαν ὡς πρὸς τήν πρόγνωσιν κακάι.

Ἐν γένει ἡ ἐνέργεια τοῦ βρωμιούχου καλίου ἦτο αἰσιωτέρα εἰς ἐκείνους τῶν ἐπιληπτικῶν, αἵτινες εἶχον ἰσχυροὺς παροξυσμοὺς σπασμῶν, εὐλιγότερον δ' αἰσία εἰς ἀτελεῖς παροξυσμοὺς ἢ εἰς ἐπιπλοκάς μετὰ διαταράξεις τῆς διανοίας.

Ἐπερχομένης δ' αἰσίας ἐνεργείας οἱ νυκτερινοὶ παροξυσμοὶ ἐκλείπουνσι πρότερον ἢ οἱ ἡμερήσιοι. Ἐπιπλοκαμένης δὲ μάνας, αὕτη πάλαι ἐνωρίτερον ἢ οἱ ἐπιληπτικοὶ παροξυσμοί. Οἱ λίαν βελτιωθέντες ἀξέφωστοι ἔχουσιν ἐνι 3—4 παροξυσμοὺς κατ' ἔτος. — Σκοτοδινία δὲ καί ταχέως παρερχομένη ἀναισθησία εἶνε τὰ συμπτώματα, ἅτινα ἐπιμένουσιν μακρότερον καί καταλαμβάνουσιν τήν θέσιν τῶν σπασμῶν.

Γενομένης μακρᾶς χρήσεως τοῦ βρωμιούχου καλίου, ἐπίρχεται ἐνίοτε ἀμβλύτης τῆς διανοίας, ὑπνηλία, κοματώδης ἐπιφορὰ, ἅτινα παρερχονται διακοπτομένου τοῦ φαρμάκου.

Ἐκ τῶν συζητήσεων, αἱ προεκάλεσεν ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Falret ἀναφέρει τὰ ἐπόμενα· ὁ Lu Grand du Saulle ἐθεράπευσε διὰ βρωμιούχου καλίου 438 ἐπιληπτικούς καί θεωρεῖ τὸ φάρμακον τοῦτο ὡς ἔχον τήν μεγίστην ἐνέργειαν κατὰ τῆς ἐπιληψίας.

Ὁ Α. Voisin ἀναφέρει ὅτι ἐπελθόντος βρωμισμού ἡ τῆς ἀφῆς αἰσθησις ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ στόματος καί τοῦ φάρυγγος ἔχει κατὰ φύσιν, ἐνῶ ἡ κατ' ἀντανάκλασιν αἰσθητικότητα τοῦ φάρυγγος καί τῆς βίβας τῆς γλώσσης καί τῆς ἐπιγλωττίδος ἐλαττοῦται ἢ καί ὅλως ἐκλείπει. Ὡσαύτως δὲ ματριάζεται πολλὸ καί ἡ ἐν γένει κατ' ἀντανάκλασιν αἰσθητικότητα, ἐνῶ ἡ ἀναισθησία τοῦ δέρματος διατελεῖ κατὰ φύσιν.

Ἐκ 41 ἀξέφωτων, οὓς ὁ Voisin ἐθεράπευσε, οἱ μὲν 17 ἔμειναν ἐν διαστήματι 5 ἔτων ἐλεύθεροι παροξυσμῶν, οἱ δὲ 20 ἐβελτιώθησαν, καί 4 ἔμειναν ὡς εἶχον.

Ἡ ἐπιληψία τῶν παιδῶν ἀνοίσταται εἰς τήν χρῆσιν τοῦ βρωμιούχου καλίου ἐπιμονότερον ἢ ἡ τῶν ἐνηλίκων.

Ἐγὼ ἀλίγην ἔχω πείραν περὶ τῆς τόσον μακρᾶς χρήσεως τοῦ βρωμιούχου καλίου, ἐν τούτοις παρατήρησα εἰς δύο περιπτώσεσι ἐκ τετραμήνου ἐφαρμογῆς τοῦ φαρμάκου τούτου σπουδαίαν ὕψισιν τῆς τε συχνότητος καί σφοδρότητος τῶν ἐπιληπτικῶν παροξυσμῶν. Ἐν γένει ὅμως φρονῶ, ὅτι τὰ περὶ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ πειράματα κατὰ ἐπιληψίας, καθ' ἣ μάτην ἐφαρμόζονται πάντα τὰ ἄλλα μέσα πρέπει νά ἐξοκολοῦ-

Θήσωμεν εἰς ὕψος πλεῖστον ἀριθμὸν, καὶ ὅτι θέλωμεν κατορθώ-
σῃ νὰ σχηματίσωμεν ὀρισμένην κρίσιν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ
βρωμιούχου καλίου.

Ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ βρ. καλίου κατὰ τῶν φρε-
νολογικῶν ἀναγκῶν ἐν συντηρήσει τῶν ἐξήκει: Ἰκατελὼν διά-
φορα κατὰ σύγκρισιν πειράματα περὶ τῆς ἐνεργείας ὑπνωτι-
κῶν μέσων, ἐρήρημα καὶ τὸ βρ. κάλι, δύναμαι δὲ νὰ εἶπω
ὅτι, ἐν καὶ εἰς τινὰς περιπτώσεις ἐνεργεῖ ἐπιτυχῶς, ἐν γένει
ὅμως ἡ ἐνεργεια αὐτοῦ εἶναι ἀβέβαια, ὅτι ὅμως ἐπίστευ-
ται, ὅπου τὰ ὀπιούχα μένουν ἀνευ ἐπιδράσεως.

Τὸ βρωμιούχον κάλι εἰς διατελούσας ἐνέξερσας, ἰδίᾳ δὲ
μανιακῶς ἀρρώστους, ἐπιφέρει ἐν γένει κατευναστικὴν ἐνέρ-
γειαν. μετ' ἧν ὁ ὕπνος ἐπιέρχεται ὡς φυσικῶς.

Εἰς μανιακῶς ἢ χρεῖας τοῦ βρ. καλ. εἶναι προτιμητέα τῆς
ἐμετικῆς τρυφῆς, διότι ἐπὶ πολλὴν καιρὸν δύναμαι νὰ μετα-
χειρίζομαι αὐτὴ ἀνευδύναμος, καὶ ἀνευ βλάβης τῆς ἀσέξου,
ἐνε γὰρ δὲ καὶ ἡμέτως ἐπὶ τῶν κεντρικῶν νευρικῶν συστήμα-
τος. Ἰδίως δὲ εἶναι ἀξιοσώστατον εἰς ἀρρώστους πύσχοντας
ἐξέγερσιν περὶ τὰ ἀφροδίαια, δὲν πρέπει ὅμως νὰ διατάζωμεν
περὶ τὴν δόσιν, ἀλλὰ νὰ χαρακτηρίσω αὐτὴ εἰς 2 γραμμάρια
μέχρι δύο δραχμῶν κατ' ἑκάστην. εἰς ἀρρώστους περιστάν-
τας φαινόμενα καταπτώσεως τοῦ βρωμ. κάλι ἐν γένει δὲν ὀ-
φείλει ἐν τοῦτοις εἰς μαλαγγολικῶς, αἵτινες κατατρέχονται
ὑπὸ βασιανιστικῶν φαντασιῶν, περιέρχονται ἀδικήτως, ἐπι-
θυμοῦσι νὰ καταστρέψωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν καὶ εἶναι ἄπνοι,
εἶδον καὶ εἰς μικρῶν δόσεων (2 γραμμ.) πολλὰς μεγάλων καὶ
δικαῶν κατενύσεων, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρρώστοι, ἐπανερχο-
μένων ὁμοίων καταστάσεων, ζητοῦσι τὸ φάρμακον.

Ὁ Clouston, ὅστις ἐπιθέθει τὴν κατευναστικὴν ἐνέργειαν
τοῦ βρ. καλίου διὰ σειράς ἀκριβῶν πειραμάτων ἐπὶ φρενο-
βλαβῶν, παραγόντων ἐξέγερσιν, ἀρνεῖται εἰς αὐτὸ ὑπνωτικὴν
ἐνέργειαν, ἐπειδὴ δὲ πολὺ τὴν γρηῃσιν ἐνώσεως βρωμιούχου
καλίου μετὰ βιόμματος καννάβου. Ἰδωκεν εἰς ἑκατέρου 1
δραχμὴν κατ' ἑκάστην ἐπὶ πολλοῦς μῆνας. Πάντοτε δὲ ἐκτός

δύο περιπτώσεων ἐπῆλθε κατεύνασις. Οἱ κατὰ περιόδους μαι-
νιακοὶ ἐθεραπεύθησαν ἐπιτυχῶς ἐν καιρῷ τῆς ἐξέγερσεως.

Ὁ Clouston παρατηρεῖ προσέτι ὅτι ἀρρώστοι τινες δό-
σεις δραχμῆς τοῦ βρ. καλ., αἵτινες συνήθως εἶνε ἀνεκταί,
αἴφνης μετὰ τινὰς ἡμέρας δὲν δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἀνευ
βλάβης, καὶ ἀναφέρει ἐπὶ τέλους περιπτώσιν θεραπείας σφο-
δρᾶς μανίας διὰ μεγάλων δόσεων βρ. καλ. (2 δραχμ. πᾶσαν
τρίτην ὥραν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας), κατ' ἣν ἐπῆλθον φαινόμενα
δολητηριώσεως, μετ' αἰφνιδίου παύσεως τῆς μανίας. Μεταξὺ
ἄλλων ὁ ἀρρώστος ἐκοιμήθη ἐπὶ 3 ἡμέρας σχεδὸν ἀδικήτως.

Περὶ τῆς ἐνώσεως τοῦ βρωμιούχου καλίου μετὰ βιόμματος
καννάβου δὲν ἔκαμα δοκιμὴν τινα· δὲν δύναμαι δὲ νὰ τολ-
μήσω τὴν ἐφαρμογὴν τόσον μεγάλων δόσεων, ὡς ἐν τῇ τε-
λευταίῳ μνημονογραφίᾳ περιπτώσει. » I. K.

Ἡ κινίνη ὡς τοπικὴν φάρμακον κατὰ τῶν
ἐφθάλμιων.—Ὁ καθηγητῆς Flarer ἀναφέρει ὅτι εἰς χρο-
νίας καταρροϊκᾶς ἐπιπεφυκίτιδας μετὰ σχηματισμοῦ φλυκται-
νῶν καὶ εἰς διαχύτους διηθήσεις τοῦ κερατοειδοῦς, αἵτινες
ἐπέχονται κατόπιν ἐγγειρήσεως ὑποχύματος, κολλήρια ἐξ
ὕδροχλωρικής κινίνης, ἐφαρμαζόμενα ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐν
εἶδει κατακινήσεων, εἶνε ἀνεκτά καὶ μάλιστα ἐπὶ πολλὴν
χρόνον, καὶ ἔχουσιν ἐξαιρετὸν ἐνέργειαν. Ὁ Naegel κατὰ τὰς
βηθείας παθήσεις προτιμᾷ πρὸ πάντων τῶν ἄλλων μέσων
τὴν κινίνην, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν διάχυτον παρεγγυμα-
τώδη κερατίτιδα καὶ τὰς κηλίδας τοῦ κερατοειδοῦς. Ὁ Fla-
rer πιστεύει ὅτι ἡ ἴασις ἐξαρτᾶται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ κινίνη
δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μετανάστασιν τῶν λευκῶν αἰμο-
σφαιρίων (Rinz). Ἡ συνταγὴ τοῦ Flarer εἶνε:

Rep. Chinii hydrochlor. Grm. 1,0
Glycerol. amyli Grm. 10,0
(Journ. méd. de Bruxelles, 1870. p. 474). I. K.

Ἄρσενικόν κατὰ τῆς προΐουσης ἀτροφίας τῶν μυῶν. Ὁ Silex φέρει νέον παραδείγμα περὶ τῆς ἰσχυροῦς ἐνεργείας τῶν φλεγμονῶν ἀνκλύου τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν καὶ τῆς παθολογικῆς ιδιότητος τοῦ ὄργανου οὗ, εἰς ἣν ταῦτα εἰσάγονται. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι τῆ ὀστεϊκῆς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ὑπερτροφίαν καὶ ἀτροφίαν, ἐνεργεῖ ἀκρίτως ἐνθεν μὲν κατὰ φλεγμονῶν, ὑπερπλασιῶν, φουκτιῶν κ.λ., ἐνθεν δὲ κατὰ πνευματικῶν ἐμρυσήματων, ἀτροφίας τοῦ νοσήτου, καχεξίας μετὰ βλάστησιν κυρτικῶν νοσήματων, κατὰ ἰσχυρῶς καὶ ἀτροφίας μυῶν. Ὁ Silex εἶχεν ὑπὸ Θεραπειῶν Ἰνδῶν ἐπιπέσει τριάντα καὶ τριῶν ἐτῶν, πάσχοντα προϋῶσαν ἀτροφίαν τῶν μυῶν, ὅτινας οἱ μύες κατ' ἀμφοτέρω τὰ ἄνω ἄνω ἀπὸ τῶν ἀκατόλου μέχρι τῶν ὀμων βαθμυῶν ἠτρώσαν. Παρὰ ἰατρικῆ καὶ ἡλεκτρικῆς καὶ στρογγύλης καὶ σιδήρου καὶ ἰωδούχου καὶ κτλ. ἐφαρμόσθησαν εἰς μάτην. ἡ δὲ νόσος προέβητο ταχέως, ἡ δὲ πάσχων ἤδη δὲν ἐδύνατο νὰ κινήσῃ οὐδὲ μὴν χεῖρας καὶ βραχίονας, προσεπλήθη δὲ καὶ ἡ θάλασσα κατὰ ἐχθρῶν ἐπακουσθήματα ἀτροφίας τῶν σπληνῶν μυῶν (ὁσθινῆς ἀναπνῆ καὶ φωνῆ). Εἰς δὲ ταῦτα ἐφαρμόσθησαν μύες ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν πόνου ὄρεξις δὲ καὶ ὕπνος ἔλειπον. Μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρσενικοῦ οἱ μὲν νεφροειδῆ πόνου παρεῖλον μετὰ πέντε ἡμερῶν, οἱ δὲ μύες ἐπέσταν κατ' ὄργανον, μετὰ τέσσαρας δὲ μῆνας ὁ ἄρρωστος ἐδύνατο καὶ πάλιν νὰ γράφῃ, νὰ μεταχειρίζεται τὴν βραχίονα αὐτοῦ, νὰ δίδῃ χεῖρα κ.λ. Ἐγένετο δὲ ἀνάγκη νὰ ἐξακουσθῆσιν ἡ δὲ ἄρσενικῆς Θεραπεία ἐπὶ ἐν ἑτοί, μέχρις οὗ ὅ καὶ ὀλοκλήρως ἐκθῆται ἡ νόσος ἡδυνάθη ν' ἀναλάβῃ τὴν συνήθη αὐτοῦ ἐργασίαν. (Journ. de méd. de Bruxelles 1870 p. 544).

P. K.

Πειραματικὴ σωματικὴ εἰς τὰ περὶ πνευμοφόρα γίαις. — Ὁ Niemann ἐθεώρησεν ὡς αἰτίαν πνευμονίων τινῶν μετὰ τυφλοειδοῦς μεταμορφώσεως καὶ μεταγενεστέρως τῆς τῶν φλεγμονωδῶν προϊόντων τὸ ἐντὸς τῶν

βρογχίων καὶ κυψελίδων ὑπολειπόμενον καὶ πηγυρόμενον αἷμα ἐκ πνευμονικῶν αἰμοφόρων. Ὁ Traube διημφιστόησε τοῦτο, διότι μετὰ πνευμοφόριαν οὐδέποτε ἐδυνάθη νὰ εἴρῃ ὀρήμβους παλαιότερους ἐντὸς τῶν βρογχίων. Ὁ Peil καὶ ὁ Lirnhel κατέγειναν νὰ λύσωσι τὸ ζήτημα τοῦτο πειραματικῶς, διευθύναντες ἀπὸ τῆς σπυγίτιδος αἷμα εἰς τὴν ἀνοικθῆσαν τραχείαν (εἰς 25 κωνίλους καὶ 1 κύναι), περίπου 2—10 γραμμ. κατὰ τὰ διάφορα πειράματα. Τὰ ζῶα πάντα ὑπέφερον τὴν ἐγγείρησιν, τὸ τραῦμα ἐπούλώθη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατ' ὀλοκλήρως μέχρι τῆς 11 ἡμέρας, τὰ δὲ ζῶα ἦσαν ἐξ ὀλοκλήρου ὑγιᾶ, ἐκτὸς ἐνός μόνον ἀποθανόντος τὴν 10 ἡμέραν κατόπι τραχειακῆς καὶ βρογχικῆς πυήσεως, ὡς ἡ νεκροψία ἀπέδειξεν, ἐξαρτωμένης ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ τραύματος καὶ ἐπαγαγούσης βρογχοπνευμονίαν. Πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ζῶα τὰ διαμένοντα ἐν ὑγιᾶ καταστάσει ἐθανοτόθησαν διὰ νόξου εἰς τὸν προμήκη μυελόν, οἱ δὲ πνεύμονες αὐτῶν ἐξετάσθησαν τὸ μὲν πρόσφατοι, τὸ δὲ ἀεζαρμένον ἐν αἰνοπνεύματι καὶ διαλύσει χρωμικῶν ὀξέως. Ἡ κατὰ διαφόρους μακρὰ χρονικὰ διαστήματα μετὰ τὴν ἐγγείρησιν γενομένη ἐξέταση ἀπέδειξε τὰ ἐπόμενα: Μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐπλήθον αἰμοφόρικαι ἐπενεγκόνται ἀσπυρίαν εὐρέθησαν, πλὴν ἐντόνου οἰδημάτος, ὀρήμβου αἵματος ἐν τῇ τραχείᾳ καὶ τοῖς βρογχίοις εἰς πάσας δὲ τὰς λοιπὰς, καὶ μάλιστα ἤδη μετὰ 12 ὡρας, εὐρέθησαν τραχεῖα καὶ βρογχιοὶ μέχρι τῶν λεπτοτάτων αὐτῶν ἀποσχισμῶν ἐλεύθεροι ὀρήμβων. τοῦναντίον δὲ ἐντὸς τῶν κυψελίδων καὶ τῶν λεπτοτάτων βρογχικῶν ἀνεμύων ἀπεδεικνύετο τὴ χυθὴν αἷμα. Τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἐγγείρησιν φαίνονται αἱ αἱματῆραι ἐστὶαι τῆς διαθήσεως μικρότεροι τὴν ἔκτασιν, τὴν δὲ πέμπτην ἡμέραν καθορῶνται μόνον κηλίδες μεγάλαι ὡς κερκὴ βελόνης μέχρι πύσου τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν οὐδὲν πλέον ἀνευρίσκειται. Οἱ συγγραφεῖς συγκεφαλαιώσαι τὰ ἀποτελέσματα τῶν πειραμάτων αὐτῶν ὡς ἐξῆς. 1) Ἡ κατὰ τινὰ βρογχικὴν αἰμοφόρικὴν χυθὴν αἷμα φθάνει εἰς τὰ λεπτότατα βρογχία καὶ εἰς τὰς κυψελίδας

δας. Εἰς τοὺς μεγάλους βρόγχους ἤδη μετὰ 12 ὥρας οὐδὲν ἀνευρίσκειται πύγμα. 2) Τὸ εἰς τὰς ἄλλας ὕψεις ἀναπνευστικὰς ἐδοῦς καταρρέον αἷμα ἐνεργεῖ ἐκεῖ ὡς φλεγμονώδης ἐρεθισμὸς, ἀλλ' ἀπορροφᾶται βλαπηδῶν, οὐδὲμίαν ἄλλην ἀλλοίωσιν τοῦ πνευμονικοῦ παρεγχύματος ἐναπολείπον ἢ μέτριον ἐμρῶσμα τῶν σχετικῶν μαιρών, καὶ τοῦ ἀμέσως παρεκκειμένου αὐταί; 3) Κατὰ δυνατόν τρόπον γεννᾶται ἐκ τῶν λειψάνων τοῦ γυθίου αἷματος γραστικὴ ἐν ταῖς ἐπιθηλιακοῖς κυττάροις τῶν κυψελίδων. (Virchow's Arch 1870 p. 552).

F. K.

Παθῆσεις τῶν ἐν ὄχιων σφριλιδικαί. — Ὁ ὑψηλῆς Kohn ἐν Πιέννη ἐδημοσίωσα παρατηρήσεις περὶ τῆς παθολογίας καὶ θεραπείας τῶν σφριλιδικῶν παθήσεων τῶν ὄχιων. Παραβλέπων δὲ τὰς πολλὰ σπανίας περιπτώσεις πρωτοπαθοῦς μαλόνσεως πλάσιον τῶν ὄχιων, ἧτις συμβαίνει εἰς ἱατροὺς καὶ μαίαι, ὡς καὶ τὴν ἐπίσης σπανίαν μορφήν τὴν εἰς τὰ ὕστερα τῆς σφριλίδος ἀνακρανομένην, ἧτι τὴν σφριλιδικὴν δακτυλίτιδα, ἐξετάζει μόνον τὰ εἶδη ἐκείνη, καὶ τὸ δὲ δέρμα πρὸ πάντων περὶ καὶ ὑπὸ τὴν ὄχιαν ὡς πᾶσαι, ὅπως καὶ τὸ ἄλλων τοῦ σώματος μαιρών. Διακρίνει δὲ τρία τοιαῦτα εἶδη.

α) Πολλὴν κίρην, πολλὰς δὲ εἴτη πάλιν μετὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τῆς σφριλίδος αἱ ὄχιαι γίνονται ὑποχρῆτοι καὶ ἀλαμπεῖς καὶ ἐνίοτε ἀσθενεῖς ἐξασθενεῖσι κατὰ μῆκος, κατὰ δὲ τὸ ἐλευθέρων αὐτῶν χεῖρας διασχίζονται εἰς στρώματα, ἢ πολιοκίτρινοι, πεπχυμένοι, κερρατωειδεῖς. Αἱ ἀλλοιώσεις αὐταὶ δύνανται νὰ ὑπάρχωσι μόνον εἴτε καὶ μετὰ τὴν ἀπόσθεσιν τῶν ἄλλων ἐν ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις συμπτωμάτων τῆς σφριλίδος. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἀποβάλλεται ὁ ὄχις, εἴτε ἀναγεννώμενος εἴτε καὶ ὄχι, εἰς ἀνθρώπους καχεκτικούς. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς παθήσεως τῶν ὄχιων ἀπαντᾷ συχνότερον εἰς τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν ἢ εἰς τοὺς τῶν ποδῶν· ἐπειδὴ δὲ εἶνε οὐσιώδης ὡς πρὸς τὴν διάγνωσιν, μὴ ἀμελῶμεν νὰ ἐξετάζωμεν

μεν τοὺς ὄχιαις ἐκάστου σφριλιδικοῦ ἢ ἔχοντος ὑποψίαν περὶ σφριλίδος.

β) Καθ' ἂν χρόνον εἰς διαφόρους χώρας τοῦ σώματος ἀναφαίνονται ἐξανθήματα ἐν εἶδει κηλίδων, βλατιδῶν ἢ λεπίων, γεννᾶται ἐνίοτε φλεγμονὴ τῆς μήτρας τοῦ ὄχιου, ἧτις οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ μέρος τῆς δερμικῆς παθήσεως καὶ ἀφίνει τὸν ὄχιαν αὐτὸν σχεδὸν ὅλως ἀνέπαφον. Ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον συνοπάχει καὶ ψωρίασις τῶν παλαμῶν καὶ τῶν πελμάτων. Ἐνίοτε ἢ πτυχὴ τοῦ ὄχιου γίνεται ἔδρα βλατιδῶν ἐκκοιμένων καὶ ὑγραζουσῶν.

γ) Τὸ εἶδος τοῦτο, ὅπερ διακρίνεται τοῦ προηγουμένου ὡς ἐπιφέρον πύθιν, ἀπαντᾷ εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες ἐκθέτουν τοὺς δακτύλους αὐτῶν εἰς χημικὰς ἢ τραυματικὰς ἐπιδράσεις (ἀρτοποιοί, ἐργάται μετάλλων, ὅσοι φέρουσι στενὰ ὑποδήματα καὶ πάσχουσι ποδῶν ὑπερδρωσιν κλπ.) Ἐνταῦθα εὐρίσκειται·

1) εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ὑπάρχει βλατιδῶδες σφριλιδικὸν ἐξάνθημα, βλενωδεις πλάκες, ἐνίοτε δὲ καὶ ἱρίτις καὶ νόσησις τῶν τριχῶν, ὁ μεταξὺ τοῦ ἐλευθέρου χεῖλους τοῦ ὄχιου καὶ τῆς βράχης τοῦ δακτύλου χώρος πεπληρωμένος ὑπὸ αἵματος καὶ ὑπὸ λεπτοῦ ἢ παχυρρόστου ἐκκρίματος· ὁ δὲ ὄχις αὐτὸς εἶνε ὑποχρῆτος, κίρηνόφαιος ἢ πράσινος. Τὸ ἐλκος ἐπιμηκες καὶ ἀλλοκοιιδὲς τὴν μορφήν ἔχει τὰσιν ν' ἀξάνη ἐκατέρωθεν πρὸς τὴν πτυχὴν τοῦ ὄχιου, ἧτις ἐπὶ τέλους πύνεξελκύνται, ὥστε ὅλος ὁ ὄχις περιβάλλεται ὑπὸ ἐπιφανείας πυρρῶνόςτης. Οὗτοι δὲ δύνανται νὰ μείνῃ τὸ πάθος ἐπὶ μῆνας ἀνυσιτάμενον εἰς πᾶσαν θεραπείαν τὸν ὄχιαν διασώζει ὁ ἄρρωστος. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς σφριλιδικῆς τῶν ὄχιων παθήσεως εἶνε τὸ συχνότερον.

2) Ἐάν ὅμως ἐπὶ τοῦ δέρματος ὑπάρχωσιν ἐλεώδη σφριλιδικὰ ἐξάνθηματα, ἀναπτύσσονται εἰς τὰ περίξ τοῦ ὄχιου, ἐν μέγα, ταχέως ἀξάνον ἢ πλείονα μικρὰ σφρίβαντα ἔλκη εὐκόλως αἰμορρογούσα καὶ ἄδυναρὰ μετὰ στεατώδους ἐπιγρίσματος, κακώχου ἐκκρίματος καὶ ἐπηρμένου χεῖλους. Ἐκατέρω

γονται επί τέλους περί ἄλλαν τὴν περιφέρειαν τοῦ ὄνυχος, ὃν καταστρέφουσι διὰ παντός, διότι ἡ μήτρα αὐτοῦ μεταβάλλεται εἰς οὐλὴν, πρὸς ἣ ἀπαιτοῦνται βελτίως μῆνες.

Ἡ σφριλιδικὴ ὄνυχιτις δὲν παρουσιάζει παθολογομικρὰ σημεῖα, διακρίνεται αὐτὴν ἀπαραίτως τῆς ἐκ τραύματος ἢ παρουρηίδας προκαλυμμένης ὄνυχιτιδος· πρέπει ἄρα νὰ προτηρήσῃν εἰς ἄλλα περιστατικά θεωροῦντα πρὸς διάγνωσιν, ἥτοι τὴν σύγχρονον περιθωρίαν πολλῶν διακτύλων καὶ τὴν ὑπερξὴν ἄλλων σφριλιδικῶν παθήσεων. Γενικὴ θεραπεία, καθ' ὁμοιότητα μέθοδον γεννημένη, μένει ἀνευ ἀποτελέσματος. Κατὰ τὴν τοπικὴν θεραπείαν πρῶτοςχε ἐπιμελείας τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἔλκους· συνιστῶνται πρὸς τοῦτο λουτρὰ τῶν χερῶν δι' ἄχνας τοῦ ὑδαργύρου ἢ δι' ἰωδοφόρον καλίου· ἀλλὰ καὶ ἀλοιφὰ ἐκ λευκῆς ἢ ἐρυθρᾶς ὑποκαύθηρας τοῦ ὑδαργύρου. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἔλκός ὑπὸ τὸν καλκίον ν' ἀναγεννηθῇ νέος ὄνυξ, διατηρεῖ δὲ τὴν πύκνιν ὁ ὑπόρχων, ἐξείρεσον αὐτόν. Ὑπαρχούσης τῆς ἀνευπύκνιστος ὄνυχιτιδος συμβουλεύουσι χαιρῶτατον ἐξ ἐλαστικοῦ κόμματος. (Wiener med. Presse.)

I. K.

Ῥαβδία ἐκ ταννίνης καὶ γλυκερίνης πρὸς Θεραπείαν τῆς ταξείας καὶ χρονίας βλεννογυβρίδας. — Ὁ Schuster κατασκευάζει τοιαῦτα δι' ἄπλης ἀναμίξεως ταννίνης μετὰ γλυκερίνης, ἅτινα ταχίως σκληρύνονται εἰς ραβδίον (ὅτις ἐν ὄργῃ θερμαίνεται τήσεται). Τὰ ἐκ ταννίνης καὶ γλυκερίνης ταῦτα ραβδία εἶχον μήκος 3—4 διακτύλων καὶ συνίστανται ἐκ δύο γραμμῶν ταννίνης ἐκ 0,13 ὁπίου καὶ γλυκερίνης ὅσον ἀρκεῖ πρὸς σχηματισμὸν σφράγματος θερμαίνονται δὲ πρῶτον ἐν ὕδατι καὶ εἶτα εἰσάγονται εἰς τὴν ὄργην, ἔσθλ' ἀφίονται ἐπὶ 5—10 λεπτά. Ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν εἶνε συνήθως ἀποδόου κατὰ τὸν ἐρισθέντα χρόνον. Ὁ Schuster ἀπεναι πολλὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρετηρηθέντα ἀποτελέσματα (Archiv f. Dermatologie u. Syphilis 1871. τόμ. 2. p. 167).

Ὁ Tomowitz ἐδοκίμασε τὴν Θεραπείαν ταύτην εἰς 50 ἀρρώστους· συμπεραίνει δὲ ὅτι εἰς τὰς ἐξείας βλεννογυβρίδας ὠφελιμώτεροι εἶνε αἱ ἐκ ψευδαργύρου ἐνέσεις, τὸν αὐτίον δὲ εἰς χρονίας τὰ ραβδία ταῦτα ἔχουσι μείζονα ὠφέλειαν. Ὁ Tomowitz παραγγέλλει τὴν ἐξῆς συνταγὴν πρὸς κατασκευὴν ἐνὸς ραβδίου.

Rep. Tannin. gramm. 2.
Opii 0,12.
Glycerin. gutt. 2.
(Allg. milit. Zeit.) I. K.

Θεραπεία τῆς ψωρίασεως διὰ φανικὸν ὀξύ — Ὁ Dr. John M'Neil συνιστᾷ τὸ φανικὸν ὀξύ κατὰ τῆς ψωρίασεως· τὴν ψωρίασιν χαρακτηρίζει ἡ ἀνάπτυξις ἀτάκτως μερροφωμένων κηλίδων, αἵτινες αἴρονται ελαφρῶς ὁπερᾶν τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος καὶ καλύπτονται ὑπὸ λεπτῶν, ξηρῶν, λευκῶν λεπίων. Αἱ κηλίδες εἶνε ἢ κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων, μικραὶ καὶ διεσπαρμέναι ἢ μείζονες συβρέουσαι καὶ ἄτακτοι· δύνανται δὲ καὶ ὅτιο νὰ ἐκτελοῦνται, ὥστε νὰ σχηματίζωσι συνεχῆ ἐπιφάνειαν. Τοῦ σφοδροῦ κνησμοῦ καὶ τῆς ἐμφανίσεως προηγείται πάντοτε εἶδος δυσπεψίας, καθ' ἣν παρετηρεῖται μεγάλη τάσις πρὸς σχηματισμὸν ἐξέιων, ὡς καὶ διάθεσις πρὸς ἀρθρίτιδα. Πρὸς ἴασιν τοῦ ψωρίασιν πάσχοντος δέρματος πρέπει νὰ καταπολεμηθῇ κατὰ πρῶτον ἡ προκαλυψα αὐτὴν φλεγμονὴ τοῦ δέρματος. Τὴν ἐνδειξὴν δὲ ταύτην ἐμπληροῖ εἰς μέγαν βαθμὸν τὸ φανικὸν ὀξύ, ὅπερ εἰς πολλὰς πεπλαιωμένας περιπτώσεις ἀνέστειλε τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποφιδώσεως, καὶ ἀποκατέστησε τὴν ὑγιᾶ ὄψιν τοῦ δέρματος· συγχρόνως δ' ἐγένετο ἐσωτερικὴ χρῆσις καὶ τοῦ ἀρσενικοῦ. Τὸ φανικὸν ὀξύ ἐφαρμόζετο ἐν εἶδει ἀλοιφῆς συνισταμένης ἐξ ἐνὸς μέρους τοῦ ὀξέος καὶ τρισσῶν λίπος. Ἡ ἀλοιφὴ αὕτη ἐφαρμόζεται τὴ ἐσπέρας πρὸ τῆς κατακλίσεως, ἐπικαλυπταμένων τῶν ἐπαλειφθέντων μερῶν διὰ τεμαχίου ἐξ ἐλαστικοῦ κόμματος, ἐξα-

κολουθείται δὲ τοῦτο μέχρι οὗ ἐξαλειφῶσι τὰ λέπια καὶ γίνῃ τὸ δέριμα μαλακώτερον ἀκολούθως ἢ ἀλοιφή αὐτῆ ἀντικαθίσταται δι' ἐνὸς Ung. Zinci oxydati, οὐτινος γίνεται χρήσις μέχρι ἐντελοῦς ἰάσεως. (Lancet). Γ. Κ.

Ἵσπερισμός ἐν εἴδει κηταληψίας. — Ὁ Δρ. Benaventis ἀνεκάνωσεν εἰς τὴν ἰατρικὴν ἀκαδημίαν τῆς Μαδρίτης τὴν ἐπομένην περίπτωσιν. Ἰουή τις ἡλικίας 32 ἐτῶν, συνήθως ἄθυμος καὶ σιωπηλὴ καὶ λίαν εὐάλθης, ὑποστάσκει βραδείας λύπας ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἔπαθεν ὑστερικὴν κρυζυσμὸν διαρκούντων τῶν καταμηνίων. Ἦκτοτε καὶ ἕκτου μηνὸς ἀνεκρίνοντο ἐν καιρῷ τῆς καθάρσεως φαινόμενα ὑστερικά, ὅτε τὴν 14 Ἰουλίου 1871, τὴν παραμονὴν τῆς ἐμφάνσεως τῶν ἐρμηῶν ἔμαθε τὸν θάνατον τῆς μόνης ἀδελφῆς αὐτῆς. Τὴν 17 καταλήφθη ὑπὸ σφοδροῦ κρυζυσμῶσιν σπασμώδους, ἀπολέσασα συνάρμα καὶ συνείδησιν, ἐξέβαλλε κρυγὰς ὀξείας καὶ ἐκίνει τοῖς βραχίονας κατὰ πλάσας τῆς διευθύνσεως. Κινήσεις βίαιαι τοῦ κορμοῦ κρυπτομένον ἢ ἐκταταμένον μετὰ τῆς κερκλῆς ἀντικλωμένης πρὸς τὰ ὀπίσω, στραβισμὸς, τρύμις τῶν ὀφθαλμῶν, ἕνεσις τοῦ ὑπεροκώτους, τρισμαί, δυσκαμψία τῶν κάτω ἔκρων, ἄνευ μεταβολῆς τοῦ χρώματος ἢ τῆς θερμοσίας τοῦ δέριματος, ἄνευ πυρετοῦ. Ὁ σπασμὸς τοῦ φάρυγγος ἐμπόδιζε τὴν κατάπασιν ἐπὶ εἰκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας ἤτο ἀκίνητος ὡς πτώμα, ἀναίσθητος καὶ ἀδιάφορος εἰς πάντα ἐξωτερικὴν ἐρεθισμὸν. Τὴν ἐπιύσθη ἀρέπνωσεν, ἀλλὰ παραληρήσασα ἐπανέπεσε καὶ πάλιν τὴν αὐτὴν ὥραν, καὶ ἦν καὶ τὴν προτεροβαίν εἰς σπασμὸς καὶ κατὰπτωσιν, τοῦτο δὲ συνέβη διὰ πολλὰς ἡμέρας. Ἵποκλύοντες τὴν ὑπαρξίν διαλείποντες πυρετοῦ ἐχρηγήσθη κινήθη ἄλλ' εἰς μίτην οἱ κρυζυσμοὶ τῆς πολυλογίας ἐπανήρχοντο καὶ ἕκτου διαρκούντες μίαν ἢ δύο ὥρας οἱ ἐφελκμοὶ κωλυόμενοι καὶ συνεσπασμένοι ἀνεκασθία πλήρως τὴ σῶμα ἀκίνητον καὶ διαφυλάττον τὴν θέσιν, εἰς ἣν ἐνεβλάλλετο. Χλιαρῶν λουτρῶν γενικῶν γενόμε-

νων, ἔπαυσεν ἡ πολυλογία καὶ οἱ σπασμοὶ ἀλλὰ πάντα τὰ λοιπὰ συμπτώματα ἐπέμενον ἐπὶ ἕνα μῆνα, δηλαδὴ μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐμφάνσεως τῶν καταμηνίων.

Καθ' ὄλον τὸν μῆνα τοῦτον ἡ ἀρρώστος δὲν ἐδέχετο τροφήν παρ' οὐδενός· ἀδύνατον νὰ δεχθῆ βευστὸν τι, ἂν δὲν προσεφέρετο ὑπὸ νέου τινός, ἢν ὑπελάμβανεν ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, καὶ εἰς ἢν μόνον ἀπεκρίνετο. Οὔτε πατήρ, οὔτε μήτηρ, οὔτε ἰατρός ἐδύναντο νὰ ἀντικαταστήσωσι τὸν νέον τοῦτον. Ἐπίσης ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνοιξῇ τὸ στόμα, ὡς ἐκ τοῦ τριμοῦ ἄλλ' ἔμα προσερχομένης εἰς τὴν κλίνην τῆς νομιζομένης ἀδελφῆς, ἡ ἀρρώστος ἀπεκρίνετο καὶ ἐδέχετο πᾶν τὸ προσφερόμενον, καὶ περ τῶν ὀφθαλμῶν διαμενόντων πάντοτε σπασμωδῶς καὶ βιαίως κατακλείστων. Καὶ ὅταν ἔτι ὁ νέος προσήγγιζε κοχλιάριον εἰς τὰ χεῖλη αὐτῆς χωρὶς νὰ ὀμιλήσῃ, ὁ τρισμαίς ἔπαυσεν ἁμέσως καὶ τὸ στόμα ἠνοιγέτο· οὔτε δὲ ὁ ἰατρός, οὔτε ἄλλος τις ἐδυνηθῆ ποτὲ ν' ἀπατήσῃ τὴν ἀρρώστον προσφέρων ἀντὶ τοῦ νέου, καὶ περ πολλὰ μεταχειρισθέντες τεχνάσματα.

Τὸ ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν αὐτοῦ αξιοσημείωτον τοῦτο γεγονός, λέγει ὁ Garnier ἐν τῇ Union Médicale προσέκαλεσε πολλὰς ὑποθέσεις. Ἐγένετο λόγος περὶ ὑπνοβασίας, περὶ διπλῆς δράσεως, χωρὶς περὶ τούτου ν' ἀποφανθῆ τι οὔτε τῆς Μαδρίτης οὔτε τῶν Παρισίων ἢ Ἀκαδημία. Ἀλλὰ τὰ μνημονευθέντα φαινόμενα ἐπιβεβαιωθέντα ὑπὸ ἀξιοπίστων ἐπιστημόνων καὶ ὄντα ἀναμφίβοτα δέονται ἐξηγήσεως. Αἱ δὲ ἐξηγήσεις εἶνε ὅτι ὁ προνομιοῦχος νέος ἦτο ἐραστῆς τῆς ἀποθανούσης ἀδελφῆς, καὶ ἐξ ὄλου αὐτοῦ τοῦ σώματος ἀπέπνεεν ἰδιαιτέρα ὄσμη, ἣν παρετήρησαν ἐπὶ τέλους. Οὔτω δ' ἐξηγεῖται ἡ προτίμησις τῆς ἀρρώστου καὶ ἡ διπλῆ αὐτῆς δράσις χωρὶς νὰ βλέπῃ, ἀντικαθισταμένης τῆς συνήθους δράσεως δι' ὄσφραντηρίου διατελοῦντος ἐν ἐξεγέρσει. Πόσα γεγονότα φημιζόμενα ὡς μυστηριώδη καὶ ἀκατανόητα ἤθελον ἐξηγηθῆ ὡσαύτως, ἂν κατελαμβάνετο τὸ μυστικὸν αὐτῶν, πολλάκις φυσικώτατον καὶ ἀπλούστατον.»

Εἰς ταῦτα παρατηρεῖ ὁ M. de Calvi ὅτι ἀρκεῖ μεταξύ δύο βιαίων συστολῶν τῶν βλεφάρων ταχυτάτη τις ὕψους, ὅπως ἴδῃ τις ἢ τοῦλάχιστον διακριθῆ πῶς. Ἡ κυρία καὶ ὁ νεὸς ὁ ἔχων τὴν ἰδιόζουσαν ὁσμὴν διετέλουν κατὰ τινα τρόπον ἀμφότεροι ἐν χηρείᾳ· τὰ πράγματα δ' ἐδύναντο νὰ συμβιβασθῶσι, καὶ δὲν ἦτο ἀπίθανον νὰ γεννηθῆ μεταξύ αὐτῶν ὑπερφυσική τις συμπύκνωση. Αἱ νευρικαὶ καὶ ὑστερικαὶ γυναῖκες εἶνε ἱκαναὶ εἰς πάντα, πλέον ἢ ὕσον πιστεύεται. Πῶς ἐδύνατό τις νὰ γράψῃ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου!

Ἀναφέρομεν ἐν περιστατικῶν συμβάν εἰς τὰ περὶχωρα τῶν Παρισίων. Ἰατρός τις προσεκληθῆ, κατὰ σύστασιν μου, νὰ ἐπισκεφθῆ νέαν τινὰ, ἐμβύλλουσαν εἰς ἀπελπισίαν τοῦς αὐγενεῖς αὐτῆς. Ἐλέγετο ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ἴδῃ, οὐδὲ ν' ἀκούσῃ καὶ ὅτι δὲν συνεννοεῖτο τις μετ' αὐτῆς, ἐμὴ γράφων διὰ τοῦ δικτύλου εἰς τὴν ἐτέραν τῶν παλαμῶν αὐτῆς, ἐνθ' ὀλόκληρον τὸ λοιπὸν δέσμα ἦτο παντελῶς ἀναίσθητον. Περιστάσεις τινὲς ἀνακοινοθεῖσκι εἰς ἐμὲ ἐνέπνευσαν ἀμφιβολίας, ἃς μετέδωκα καὶ εἰς τὸν συνάδελφόν μου, ὅστις ἀνέλαβε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὰ συμβαίνοντα. Ἡ νεανὶς αὕτη, ἔχουσα κατὰ τὰ φαινόμενα τοῦς ὀφθαλμοῦς κεκλεισμένους ἔπλεκεν ἐργόχειρόν τι κινουῦσα ἐπὶ τούτῳ τὴν θυμιασμὸν πάντων. Ἡμέραν τινὰ ἐργαζομένης τῆς ἀρρώστου ὁ ἰατρὸς παρενέβλεν ἐφημερίδα μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς καὶ τοῦ χειροτεχνήματος· μετ' ὀλίγον ἡ ἐργασία διακόπτεται, ἡ δὲ ἀρρώστους ἐλεγεν ὅτι δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ ἐργασθῆ, διότι ἤσθάνετο κόπῳσιν κατὰ τὰς χεῖρας. Ἄλλοτε ὁ ἰατρὸς ἀπέτεινεν ὑψηλῆ τῆ φωνῆ ἐρωτήσεις εἰς τὴν μητέρα τῆς ἀρρώστου, ἃς κατ' ἄδυσχυρίζοντο, δὲν ἐδύνατο ν' ἀκούσῃ ἢ νῆα, προσεποιήθη δὲ ὅτι ἐπανελάβην αὐτὰς χεῖρας νὰ τὰς ἀθροίσῃ, φέρων τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς παλάμης τῆς ἀρρώστου ταχέως καὶ χωρὶς νὰ σημειώσῃ οὐδὲν γράμμα· ἡ νῆα παρῆτοῦσθα ἀπεκρίθη εἰς τὰς ἐρωτήσεις πολὺ σαφῶς καὶ ὠρισμένως, ὡς ἂν ἐγράφοντο τῷ ὄντι· τὰς ἔκουσε λοιπὸν καὶ δὲν ἦτο οὔτε τυφλὴ, οὔτε κωφὴ, Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ὄλη αὐτῆς κατὰστασις ἦτο

προσποίησις; οὐχί. Ὑπάρχει μερικὴ προσποίησις κοινοτάτη, ἣτις συνίσταται εἰς τὸ υπερβάλλειν ἐκουσίως τὴν νοσηρὰν κατὰστασιν καὶ προσθέτειν εἰς τὰ ἀληθῆ συμπτώματα καὶ τὴν ἐκουσίαν ἐκδηλώσιν συμπτωμάτων ψευδῶν. Οἱ οἰκτεῖοι περικυκλοῦσι τοὺς τοιοῦτους ἀρρώστους μεριμνῶντες τρυφῶς περὶ αὐτῶν, λυπούμενοι καὶ θρηνοῦντες καὶ οἰκτεῖραντες καὶ κλαίοντες ἐνώπιον αὐτῶν, αὐταὶ δὲ, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶνε γυναῖκες καὶ μάλιστα νεαί, ἀρθροκονταὶ ἀπαχθῶς εἰς ὃ ἐγείρουσιν ἐνδικαίρον καὶ εἰς τὰς στενοχωρίας καὶ λύπας, ἃς προξενούσιν.»

(Tribun. Méd.)

Γ. Κ.

Περὶ ἀτροφίας τῶν τριχῶν καὶ τῶν εἰδῶν τῆς φαλάκρας.— Ὁ ἐν Βιέννῃ ὕψιγυγῆς Κοῦν ἐπραγματεύθη τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐκτενῶς. Ἡ ὁς «ἀτροφία» χαρακτηρίζομένη νοσηρὰ δικτάρησις περὶ τὴν τοπικὴν τῶν τριχῶν αὐξήσιν ἐκδηλοῦται ἢ δι' ἀλλοιώσεως τῆς καθύλου τῶν τριχῶν θάψεως ἢ δι' ἀλλοιώσεως περὶ τὴν ὕψην τῶν καθ' ἕκαστα τριχῶν. Ἄν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπαντῶσι καὶ αἱ δύο σχέσεις συγχρόνως ἴσχυμέναι, προεξίχει ἡμῶς ὅτὲ τὸ ἐν, ὅτὲ δὲ τὸ ἕτερον αἴτιον. Α'.) Ἐλλειπῆς αὐξήσεως τριχῶν, alopecia. α.) συγγενῆς, alopecia adnata· αὕτη εἶνε μερικὴ ἢ γενικὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ παροδικὴ πρέπει δὲ νὰ δεχθῶμεν ὡς αἴτιον αὐτῆς κληρονομικὴν προδιάθεσιν. Β'.) ἐπίπλητος, alopecia areolaris, καθ' ἣν ἐνθεν μὲν αὐξάνει πέραν τοῦ κατὰ φύσιν ἡ ἀπάπτωσις τῶν τριχῶν, ἐνθεν δὲ ἐλαττοῦται ἡ ὑπέκφυσις ἄλλων, ὑπερ ἐπιφέρει φαλακρότητα. Σκόπιμος δὲ εἶνε ἡ ὑποδιαιρέσις τῆς καταγρηγίας ταύτης εἰς πρεσβυτικὴν καὶ πρόωρον ἀλωπεκίαν, A. senilis et praecoxa. Καὶ ἡ μὲν πρεσβυτικὴ, ἣτις εἶνε καὶ ἀνίατος, ἀπαντᾷ συχότερον εἰς ἄνδρας ἢ εἰς γυναῖκας· προηγεῖται δὲ τῆς ἀποπτώσεως πάντοτε ἡ λεύκανσις τῶν τριχῶν· δὲν ἐννοοῦμεν ὁμῶς λέγοντες τοῦτο καὶ ὅτι ἡ λεύκανσις ἀναγκαίως ἐπιφέρει ἀλωπεκίαν. Ἡ δὲ πρόωρος ὑποδιαιρεῖται κατὰ τὰ αἴτια

ἀ. εἰς ἰδιοπαθῆ, προκαλουμένην ἐκ διαταράξεως τῆς νευρώσεως (Trophiopneurose), καθ' ἣν αἱ τρίχες ἀποπίπτουσι χωρὶς νὰ ἐξευρίσκειται πρότερον πάθησις τις αὐτῶν, οὐδὲ νὰ προηγήται νόσος τις τοῦ δέρματος καὶ τῶν ἀδενωδῶν αὐτοῦ μορφωμάτων ἐπὶ τῆς παθήσεως ταύτης ἐπέρχονται ἰδιόζουσαι κλινικαὶ εἰκόνες, οἷα ἡ ἀλωειδῆς ἀλωπεκίασις (Aloea Calsi), ἣτις ἄρχεται εἰς μίαν ἢ πολλάκις καὶ εἰς πλείονας κεχωρισμένους ἀπ' ἀλλήλων θέσεις τῆς κεφαλῆς, σπανιώτερον κατὰ τὸ γένειον ἐν πρώτοις· κατὰ τοιαύτην θέσιν ἀποπίπτουσι αἱ τρίχες ἀπὸ τῶν θυλακίων αὐτῶν, μὴ ἀποκοπτόμεναι πρότερον ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος· ἀπὸ τοιαύτης δὲ θέσεως προχωρεῖ ἡ τῶν τριχῶν ἀπόπτωσις περαιτέρω περιφερικῶς, ὥστε σχηματίζονται πολλαὶ φυλακραι κηλίδες ἔχουσαι ὄψιν ὅλως φυσικῆν. Αἱ περὰ τὸ ὄριον εὐρισκόμεναι τρίχες ἴστανται πάντῃ χαλαρῶς ἐν τοῖς θυλακίοις, ἀποσπῶνται δὲ δι' ἐλαφροτάτης ἔλξεως ἢ καὶ ἀποπίπτουσι αὐτομάτως. Τῆς ἐπεξεργασίας ταύτης παῦσιν ὑποδεικνύει, ἢ τε ὀλιγώτερον εὐκόλως ἀπόσπασις τῶν τριχῶν τούτων καὶ ἐν τῇ φυλακρῇ θέσει ἐκ νέου ἐμφάνισις κατὰ πρότερον χνοῦδῶν τριχιδίων, ἅτινα αὐξάνοντα κατ' ἀριθμὸν, μῆκος, πάχος καὶ χρωματισμὸν μετὰ τινος ἐβδομάδας σχηματίζονται εἰς ἑμαλᾶς τρίχας· μετὰ παρέλευσιν πολλῶν μηνῶν, 1 — 2 ἔτην συνήθως, ἐπανέρχονται παντοῦ αἱ τρίχες. Τούναντίον εἰς τινὰς δυστυχεῖς περιπτώσεις ἡ ἀλωπεκίασις ἐκτείνεται πάντοτε καὶ καταλαμβάνει τὰς τρίχας τῶν διαφόρων τοῦ σώματος μορῶν. Ἐνίοτε ἡ βελτίωσις χωρεῖ μόνον μέχρι χνοῦδους τριχώσεως· οὐδέποτε δ' εὐρίσκονται ἄλλα ἐξ ἀντικειμένου φαινόμενα τοῦ δέρματος ἢ ἐξ ὑποκειμένου αἰσθησεῖς ἢ διαταράξεις τῆς γενικῆς καταστάσεως. Οὐδὲν ἀνατομικὸν παθολογικὸν φαινόμενον εὐρέθη μέχρι τοῦδε ἀσφαλές· ὡς πρὸς τὴν αἰτιολογίαν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν διατάραξιν τῶν νευρικῶν λειτουργιῶν ἢ νόσος δὲν εἶνε μεταδοτικῆ. Διὰ τὴν θεραπείαν φροντίσαν νὰ ἐξεγείρηται πρῶτως τὸ δῆμα πρὸς ἐνέργειαν (δι' ἐντριβῶν δι' αἰθερείου ἐλαίου, βερνατρίνης κλ.) συνάμα δ' ἄ-

φαίρει τὰς χαλαρὰς ἐδρευούσας τρίχας. β'. Εἰς συμπτωματοκλήν, ἐπερχομένην ὡς ἄμεσον ἐπακολούθημα παθήσεως τῶν κατὰ τὸ δῆμα μορφωμάτων, ἰδίᾳ δὲ τῶν θυλακίων τῶν τριχῶν καὶ τῶν στεκτοποιῶν ἀδένων. Ἐνταῦθα ὑπάγεται ἡ ἀπόπτωσις τῶν τριχῶν κατὰ τὴν ἀκμὴν, τὴν σύκωσιν, τὴν εὐλογίαν, τὸ μικρὸν βλατιδοφυκταινώδες σφιλιδικὸν ἐξάνθημα, τὸν ἀχώρα κλπ. Σπουδαία ἔνεκα τῆς ταχείας ἐμφάνισεως καὶ τῆς ἁμαλῆς καὶ μείζονος ἐξαπλώσεως αὐτῆς εἶνε ἡ ἀλωπεκίασις, ὡς ἐπακολούθημα διαχύτων φλεγμονωδῶν ἐπιξεργασιῶν τοῦ τριχωτοῦ τῆς κεφαλῆς (ἡ καλουμένη ἀκορροή τῆς κόμης κατὰ τὸ δξὺ ἢ χρόνιον ἔκζεμα, τὴν ψωρίασιν, τὸ ἐρυσιπέλας) ὡς καὶ μετὰ ἐξαντλούσας γενικὰς νόσους (τύφον, ἐπιλόχειον πυρετὸν, ἀναιμίαν κατόπιν μεγάλων ἀπωλειῶν αἵματος κλπ.) ἣτις συνήθως, ὡς καὶ ἡ προτέρα εἶνε παροδική, προκαλουμένη ἴσως ἐκ τῆς ὡς ἐπακολούθημα τῆς ἀναιμίας ἐπερχομένης στεκτορροίας (seborrhoea) τῶν τριχῶν. Τοιαύτη στεκτορροία εἶνε μία τῶν συχνοτάτων αἰτιῶν τῆς προώρου φαλακρότητος καὶ δύναται τις τὴν ἐξ αὐτῆς προκαλουμένην φαλάκραν νὰ καλέσῃ ἀλωπεκίασιν πιτυρίδα (Pityriasea). Κατ' ἀρχὰς εἶνε πρόδηλα μόνον τὰ συμπτώματα τῆς στεκτορροίας (ἄφθονος σχηματισμὸς λεπίων καὶ κατὰ διαλείμματα κνησμὸς) ἢ κατὰστασις αὕτη εἶνε σχεδὸν σταθερὸν σύμπτωμα τῆς χλωρώσεως, ἀπαντᾷ ὅμως καὶ εἰς καταστάσεις ἀναιμίας καὶ κηχεξίας. Ἀκολούθως δ' ἐπακολουθεῖ ἡ ἀπορροή τῆς κόμης ἐπάγουσα τὸν σχηματισμὸν φαλάκρας ἀπὸ μετώπου μέχρις ἰνίου. Τὸ σύνολον τοῦτο τῶν συμπτωμάτων προκαλεῖ τὸν τόσον μέγαν ἀριθμὸν τῶν εἰς ἄνδρας καὶ εἰς γυναῖκας ἀπαιτουμένων περιπτώσεων προώρου ἀλωπεκίασεως. Ἡ πρόγνωσις κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ἐφόσον ἐν γένει γεννῶνται τρίχες, ἔστωσαν καὶ χνοῦδαις, σχετικῶς εἶνε ἀγαθὴ· ἐν ὅμοις εἰς πολλὰς θέσεις ὁ σχηματισμὸς τῶν τριχῶν ἀνεστάλη, ἐλπὶς ἀναγεννήσεως κατὰ τὰς θέσεις ταύτας ὀλίγη ὑπολείπεται. Ἢ νόσος προσβάλλει ἄνδρας συχνότερον ἢ γυναῖκας, εἰς τὰς τελευταίας δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν εἶνε τόσον ἐκτεταμένη. Καὶ

ή κυρίως σφυλιδική αλωπεκίασις προκαλείται ύσάυτως εκ στεατορρόιας του τριχωτού της κεφαλής.

Η θεραπεία πρέπει να γείνη κυρίως κατά της στεατορρόιας. Τοπικώς μαζικούνται τά λίπη δι' ελαίου και αποβάλλονται δι' λούσεις, ήτις γίνονται κάλλιστα δι' του Sibiril. saronatis Kilius του Hebra, ήτοι Siro vinifolis. Alcohol et Spir. lavandulae ώφέλιμοι είνε και ψυχρά κατανουήσεις. Μετά την λούσιν και την αποστέγνωσιν πρέπει να χρίεται πάλιν ή κεφαλή δι' ελαίου. Κατά τας πρώτας ήμέρας τηςθεραπείας ταύτης οι άρρώστοι αποβάλλουσι κατά την λούσιν και τή κτένισμα πολλά κεχαλωρωμένα τρίχας. Η αποκοπή των τριχών πρέπει να απαγορεύεται. Η γενική θεραπεία συνίσταται εις καταπολέμησιν της αίτίας, ήτοι της χλωρώσεως και αναιμίας δι' τονικήσ διαίτης και σιδήρου.

(Wien. med. Presse.)

Γ. Κ.

Οι όνυχες μετά νόσουσ πυρετικάσ. — Ο Vogel περιήρησε κατά τε την κοιλιακήν και τον έξαθηματικόν τύπον εβδομάδας τινάσ μετά τή τέλος του πυρετού ύλωσ σταθεράσ αλλοιώταισ κατά τήσ τρίχασ της κεφαλής και τουσ όνυχασ των χειρών. Η; γνωστήν κατά πάντα τύπον, και τον ελαφρότατον, αποκρίσθουσιν οι τρίχασ της κεφαλής αύτωσ, ώσπε και μετά τρεισ μήνασ δύνανται τισ εκ του φαινομένου τούτου να διαγνώσθ τήν παρελθόντα τύπον. Όταν έχη τισ πολλήσ τρίχασ, δύνανται να υπερέχη την προσοχήν ή απόπτωαισ όλίγων, ελλείπει δι τούτο ή λαβή προς τιαύτην διάγνώσιν. Ο V. H. άνεθερε τιαύτην βεβήκιαν λαβήν εις τισ αλλοιώσιν των όνυχων των χειρών. Ηδη ο Reich υπέδειξε τιαύταισ των όνυχων αλλοιώσασ εις βρέξ πυρετικώ νοσήματι, ό δέ Beau και περιέγραψεν άκριβέστερον αύτάσ, ήτοι ως αύλακα έγκαρσίασ εκτεινομένην εις πάντασ τουσ όνυχασ και βαθμηδόν προς τά έξω χωρίσαν. Η; προς την αύξησιν των όνυχων κατά την Beau, εκκαστος όνυξ των μεν χειρών αύξάνει εν μι ή εβδομάδι κατά εν υποχιλιοστόμετρον, των

δι ποδών κατά εν υποχιλιοστόμετρον εν διαστήματι τεσσάρων εβδομάδων. Κατά ταύτα ό του αντίχειρος όνυξ, όστις εις τουσ ενήλικασ συμπεριλαμβανομένου και του υπό την ρίζαν μερουσ είνε μήκουσ 20 υποχμ. προς τελείαν ανάπτυξιν έχει ανάγκην 20 εβδομάδων, ό δέ του μεγάλου δακτύλου του ποδός, όστις έχει 24 υποχμ. περίπου μήκουσ απαιτεί 26 εβδομάδασ. Η αύξησις γίνεται ταχύτερον τή θέρωσ ή τον χειμώνα, οι όνυχασ της δεξιάσ χειρός αντικαθίστανται κατά μιαν εβδομάδα ταχύτερον ή της άριστεράσ, εις παιδία ταχύτερον ή εις ενήλικασ, πρό πάντων δε βραδύτατα εις τουσ γέροντασ (Berthold).

Ένεκα γενικήσ περι την Ορέψιν διαταράξειωσ παρατηρείται ανοικτότεροσ χρωματισμόσ της ρίζησ του όνυχου, ανοικτή τή γρόμα γραμμή, ήτις 4—6 εβδομάδασ μετά την άρχήν της νόσου αναφαίνεται κατά πρώτον άνωθεν του μηνίσκου, εκτεινομένη εγκαρσίασ επί όλων των όνυχων και αύξάνει μετ' αύτου προς τά εμπρός. Αίτία τούτου είνε τή μερική αναιμία της κοίτης του όνυχου, τή δέ αλλοιώσασ περι την ύψην του όνυχου. Τή πλάτωσ του αναιμικού τούτου ταινιδίου είνε συνήθωσ 2—3 υποχμ. Μεταβαίνει δε εμπροσθεν και ύπισθεν βαθμηδόν εις τον κατά φύσιν ύπερθρον χρωματισμόν του όνυχου. Τήν παραλλαγήν του χρωματισμού των τιαούτων όνυχων δύναται τισ εύκόλωσ να παραστήσ εις έαυτόν, αν πιέσθ όλίγον κατά τή ελεύθερον χείλωσ ύγια αύτου όνυχα. Τή περιγραφέν ύπόλευκον ταινίδιον φθάνει βαθμηδόν εις τή ελεύθερον χείλωσ του όνυχου και αποκόπτεται τέλος. Είς πάντασ τουσ δακτύλουσ είνε έξίσου, αλλά σαφέστατον εις τον αντίχειρα. Δέν πρέπει δε να συγχέεται προς τά ύλωσ κατά φύσιν αναφαινόμενα γαλακτόχροα σημεία και γραμμήσ, αίτινεσ ότε μεν αυτομάτωσ, ότε δε μετά ελαφρόσ συνθλάσεισ εμφανίζονται. Συχνάκισ τή ύπισθεν του ταινιδίου τούτου διακρινόμενον τμήμα του όνυχου έχει άμυδροτέραν λάμψιν ή ό λοιπόσ πρό του ταινιδίου κείμενοσ όνυξ. Μίνωτε εις ανθρώπουσ πληθωρικούσ ή ελάττωσισ αύτη της άρχικήσ μαργαριτώδουσ λάμψεωσ του όνυχου

εἶνε τὸ μόνον σημεῖον παρελθόντος πυρετοῦ. Ὁ Vogel πᾶσι τήρησεν ὅτι τοῦτο δὲν παραμένει πλέον τῶν 3 εβδομάδων τὸ φαινόμενον ἐξαλείφεται διὰ τῆς χρήσεως τῶν δακτύλων, διὰ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν νεωτέρων ἐπιθηλιακῶν κυττάρων κτλ. Αἱ μέχρι τοῦδε περιγραφείσαι ἀλλοιώσεις τῶν δούχιων εἶνε ἐλαφραὶ καὶ δεικνύουσιν, ὅτι αἱ ὡς αἰτίαι γενικαὶ προηγηθεῖσαι νόσοι εἶχον βραχεῖαν διάρκειαν καὶ μικρὰν σφοδρότητα. Πῶς βαρυτέρας περιπτώσεις γεννῶνται ἐν τυχούσῃσι καὶ ἀλλοίωσις τῶν δούχιων, αἰτίαι πάντοτε ἐκτείνονται ἐγκαρσίως ἐπὶ τοῦ ὄνυχος καὶ εἶνε ὅτε μὲν ἐπιπόλαιοι, ὅτε δὲ βαθεῖαι. Τὰς ἀλλοιώσεις ταύτας ὁ Vogel παρατήρησε μετὰ τύφον, ἀλλὰ καὶ μετ' ἄλλα βρέα πυρετικὰ νοσήματα, οὐχὶ ἴσως τόσον σταθερῶς, ἀλλὰ τόσον πολὺ, ὅσον μετὰ τύφον.

Ὡς πρὸς τὴν ἔντασιν καὶ ἔκτασιν τῆς νόσου, ἣν ὑπέστησαν οἱ ἄρρώστοι, ὁ Vogel ἀναγράφει τὴν ἐπομένην κλίμακα: α) ἀμυδρότης τῆς λάμψεως· β) ἀνεμικτὸν ταινίδιον, καὶ τοῦτο εἰς τινὰς ἢ εἰς πάντας τοὺς δακτύλους· γ) ἐλαφρὰ ἐντόπιαις κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὄνυχος τοῦ ἀντίχειρος· δ) τέλειαι ἀλλοίωσις εἰς πάντας τοὺς ὄνυχους τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν καὶ εἰς τὸν μεγάλον τῶν ποδῶν.

(Arch. f. klin. Medic).

P. K.

Σ. Τοιαύτας ἀλλοιώσεις τῶν δακτύλων παρατηρήσαμεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὰς δύο ἐπιδημίας τοῦ ἐξανθηματικοῦ τύφου ἐν Ἀθήναις· ἀνεκοινώσαμεν δὲ διὰ βραχέων τὴν πρώτην ἡμῶν περὶ τοῦτου παρατήρησιν εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἰατρικὴν ἑταιρίαν. (Ὁρα Ἀσκληπιῶν Τόμ. Β. σ. 361).

Αἰτιολογία τῆς καθ' ἑξῆς ἐκτρώσεως
Ὁ Olschhausen πραγματευόμενος τὸ ἀντικείμενον τοῦτο συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Müller ὅτι ἐπανειλημμέναι ἐκτρώσεις παρά τινι γυναικῇ δὲν ἐξηγοῦνται ἐκ παραδοχῆς προδιαθέσεως εἰς τοῦτο. Ὅπως ἐν γένει ἡ ἐκτρωσις ἔχει πάντως ἰδίαν αἰτίαν, οὕτως ἔχει τοιαύτην καὶ ἡ καθ' ἑξῆς ἐκτρωσις. Ἐκ τῶν ἤδη βεβαιωθεισῶν αἰτιῶν εἶνε ἀξιοσημεῖωτοι ἰδίως ἡ σύφιλις καὶ αἱ πρὸς

τὰ ὀπίσω παρεγκλίσεις καὶ κάμψεις. Ἐὰν ἡ κύησις διακόπτεται συνήθως κατὰ τὸ δεύτερον αὐτῆς ἡμισυ, εἶνε πιθανὸν ὅτι ὑπάρχει σύφιλις, καθότι αἱ πρὸς τὰ ὀπίσω κάμψεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιφέρουσιν ἑκτρωσιν κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς κύησεως. Ἡ διάρκεια τῆς κυοφορίας κατὰ τὴν σύφιλιν εἶνε συνήθως πέντε ἕως ὀκτῶ μηνες, ἔπειτα ἀποθνήσκει τὸ ἔμβρυον καὶ ἐξωλεῖται μετὰ ἐβδομάδας ἢ μῆνας. Καὶ εἰς παρεγκλίσεις πρὸς τὰ ὀπίσω δύναται ἡ ἔξοδος τοῦ ἐμβρύου νὰ βραδύνη σχεδὸν μέχρι τοῦ κατὰ φύσιν τέλους τῆς κύησεως· φυσικῶς τῷ λόγῳ ἢ παρὰ φύσιν θέσις τῆς μήτρας δὲν δύναται νὰ διαρκέσῃ τόσον πολὺ, μᾶλλον δ' ὑψοῦται ὑπὲρ τὴν πύελον ἀπὸ τοῦ τετάρτου μηνός, οὐχὶ ὁμῶς αἰφνιδίως, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἀπὸ μηνός εἰς μῆνα. Τὸ φαινόμενον τοῦτο συμβαίνει ὅταν ἡ μήτρα ἔχη ὅλως χαλαρὰ τοιχώματα σακκοειδῆ καὶ εὐπίστα· συνάμα δὲ φαίνεται ἑλλειπῶς πεπληρωμένη. Αἱ περιπτώσεις ὁμῶς αὐταὶ σχηματίζουσιν ἐξαιρέσιν ἀπέναντι ἐκείνων, καθ' ἃς ἡ στερὰ καὶ παχέα τοιχώματα ἔχουσα μήτρα ἀνυψοῦται τὸν τέταρτον μῆνα αἰφνης καὶ ὀλοκλήρως ἀπὸ τῆς πύελου, ἢ καθ' ἃς τὸν τρίτον ἢ τέταρτον μῆνα ἐπέρχεται ἑκτρωσις μετὰ ἢ ἄνευ φαινομένων ἐγκατοχῆς. Ἐν τοῖς ἥττον συχνοῖς αἰτίοις τῆς καθ' ἑξῆς ἐκτρώσεως εἶνε ἀξιολογούμενα τὰ παρὰ τὴν διάπλασιν σφάλματα τῆς μήτρας, ὡς μήτρα μονόκερος κλπ. Καὶ πρὸς τὰ πρόσω δὲ κάμψεις προκαλοῦσιν ἐνίοτε, ἂν καὶ σπανίως ἑκτρωσιν, ἰδίως δὲ σπανίως διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ σπανίως συμβαίνει σύλληψις· ἂν ὁμῶς συμβῆ, ἡ κύησις, τοῦλάχιστον ἡ πρώτη πάντοτε, τελευτᾷ ἐντὸς τῶν πρώτων τριῶν μηνῶν. Τὸ ὠάριον ἀπόλλυται πρῶτως, πιθανῶς ἕνεκα τῆς φλεβικῆς στάσεως κατὰ τὸ πρόσθιον γωνιωδῶς κεκαμμένον τοίχωμα. Οὐδέποτε δὲ σχεδὸν παρατηροῦνται ἐγκατοχαί, ὅπως μᾶλλον κατὰ τὰς πρὸς τὰ ἔμπροσ παρεγκλίσεις. Ἀναμφιβόλως δὲ δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐκτρωσιν σφοδροὶ κατάρροι τῆς μήτρας· ἐὰν ὁμῶς ὑπέρχοντες χρόνιαι κατάρροι τῆς μήτρας συμβαίνουσιν ἐπανειλημμένως ἐκτρώσεις, ὁ Olschhausen πιστεύει ὅτι συνεργοῦσιν

εἰς τοῦτο καὶ ἄλλα αἷτια. Εἰς γυναῖκας πληθυσιακῶς ἐχούσας ἀρθρονα κατὰ μῆνια, ἢ κατὰ μῆνας συμφορητικῶς ἐπιφέρει εὐκόλως ἐκτρώσιν καὶ μάλιστα περὶ τὴν ἑκτὴν ἢ δεκάτην ἑβδομαδῶν. Ὁ Olli. ὑπολαμβάνει ὡς ἡμικρτημένην τὴν γνώμην, ὅτι ἀπόλυτος ἡσυχία τοῦ σώματος παρατεινομένη ἐπὶ μῆνας εἶνε μέσον κατὰ τῆς ἐκτρώσεως, μᾶλλον δὲ νομίζει τοῦτο αὐτόχρημα ἐπιβλαβές, ὠφέλιμον δὲ μόνον εἰς τὰς σπανίας περιπτώσεις ἐκτρώσεως ἕνεκα κἀμψύσεως πρὸς τὰ ἐμπρός μετὰ ἀνάταξιν εἶνε ἀναγκαῖα ἡμετέρας ἢ δεκατετραήμερος ἡσυχία. Εἰς τὰς ἐκτρώσεις τῶν πρώτων μηνῶν μεγάλως συντελοῦσιν αἱ παθήσεις τοῦ ὡαρίου· δυστυχεῖς ἢ παθολογικῶς τῶν καταστάσεων τούτων ὀλίγον ἐξηρευνήθη εἰσέτι. Ὁ Olli. παραστήρησε τὴν περίεργον περίπτωσιν ἐκτρώσεως ἐξἄκως ἐπαναληφθεῖσαν παρὰ τῆ αὐτῆς γυναίκης ἕνεκα σπουδαίας περιστροφῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ λώρου. Ἡ ἔξυδος συμβαίνει συνήθως μετὰ τῆς 28 καὶ 35 ἑβδομάδος τῆς κύσεως.

(Berl. Klin. Wochenschr).

P. K.

ΘΑΪΓΑ ΠΕΡΙ ΧΟΛΕΡΑΣ

Ἐν τῷ Κ'. τόμῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἑδικομοσιεύθη ἡ περὶ χολέρας τοῦ ἱατροῦ Σιμονίου πραγματεία, δι' ἧς οὗτος περὶ τῆς νόσου καὶ δείξῃ τὴν νόσον κατὰ τὴν τὸ νευρικὸν σύστημα εἰδικώτερον προσβάλλουσαν, καὶ τούτου ἀμεσώτερον τὴν γαγγλιακὴν μῆραν. Ἄν ὁ συγγραφεὺς ἐρῶς ἢ μὲν τὴν τοιαύτην διεξέτασιν ἐκφέρει, περὶ τούτου οὐκ ἔσται ὁ λόγος. Σημαντικὸν δὲ μᾶλλον εἰς τὰ τῆς θεραπείας νὰ προσέξωμεν, ὅπερ καὶ πρακτικώτερον.

Ὁ βέλγος ἱατρὸς ἀνυσμώτατος νομίζει φάρμακον τὸ κοινὸ μῦθος ἐκχύλισμα τοῦ ὀπίου εἰς μεγάλας δόσεις μετὰ συγχρόνου χορηγήσεως πάγου, ἢ, τούτου ἐλλείποντος, ὕδατος ψυχροῦ κατὰ δισκίματα συχνά (ἐν κοχλιόρον τῆς τραπέζης κατὰ 7, 8 ἢ 10 τῆς ὥρας λεπτά). Νομίζει δὲ τὴν θεραπείαν κατὰ τὴν κυρίως ὠφέλιμον ἐνχυτικὴν τῆς σπασμῶ-

δικῆς τῆς νόσου περιόδου, ἧτις σημειωτέον ὅτι εἰς τὰς πλείστας περιπτώσεων παρατηρεῖται. Νομίζει ἔτι ὁ ἱατρὸς οὗτος κατὰλληλον ὡς ἐξωτερικὸν βοήθημα τὸ γενικὸν μετὰ τῶν συνάψεως λουτρὸν, ὅπερ ἢ πειρα ἱατρῶν τινῶν λίαν ὠφέλιμον κατὰ τῆς χολέρας εἰδείξε, καὶ ὁ Γουισκοπι ἀνύσιμον εὔρε κατὰ τῆς χολεροειδοῦς τῶν παιδῶν ἐντερίτιδος.

Ἡ τοιαύτη θεραπευτικὴ μέθοδος φαίνεται ἐκ τῶν προτέρων καλὴ, διότι τὸ ὄπιον οὐ μόνον κατὰ νευρικῶν τινῶν φαινομένων ὠφέλιμον ἀποβαίνει, ἀλλὰ καὶ παθήσεις τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος μετὰ κενώσεων μᾶλλον ἢ ἥττον ἀφθόνων ἀποτελεσματικῶς καταπολεμεῖ. Καταπαῦσον δὲ ἡ ἐλαττοῦν τὴν ἐκ τοῦ σωλήνος τούτου μεγάλην ὑγρῶν ἐξαγωγήν, συντελεῖ εἰς τὴν μὴ περαιτέρω τοῦ αἵματος πτώχευσιν τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ μέρους. Τὸ δὲ ὕδωρ τότε, ἢ καὶ πρότερον συγχρόνως μετὰ τοῦ ὀπίου χορηγούμενον, θέλει ἐπιφέρει πιθανῶς τὴν ἀναπλήρωσιν ἐν θραχεῖ χρονικῶς διαστήματι. Καὶ πιθανὸν μὲν ἢ χολέρα νὰ καταπολεμηθῆται ἀποτελεσματικῶς, ὡς νομίζει ὁ Σιμονιε διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐνεργείας τοῦ ὀπίου, πιστεύομεν ὁμοίως ὅτι συνεργεῖ τὸ φάρμακον τοῦτο εἰς τὴν καταπολέμησιν ἐνὸς τῶν κυριωτέρων φαινομένων, τῆς ἀφθόνου ὀρθόρροιας, διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος ἀναμφίλεκτον ἐπανεργίαν. Ἡ δὲ τοῦ ὕδατος ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσιν ἐνεργεῖα εὐκόλως κατανοεῖται.

Τὴν διὰ τοῦ ὕδατος θεραπείαν ἐναντίον τῆς χολέρας συνίστησιν ὡσαύτως καὶ ὁ ἱατρὸς Robbe (de Bellesme) ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ (du cholera épidémique) (1), ἧς μικρὰ ἐπίκρισις εὔρηται ἐν τῇ Union médicale (N. 87, 24 Octobre 1871). Ἐν τῇ βηθείᾳ πραγματεία τὰ ἐκ τῆς ὑδροθεραπευτικῆς ἀποτελέσματα φαίνονται λίαν ἀγαθὰ. Ἀποβαίνει δ' εὐχο-

(1) Du cholera épidémique. — Essai sur les formes cliniques et les indications thérapeutiques du cholera, par le docteur Robbe (de Bellesme), suivi de considérations sur le cholera épidémique à l'occasion des deux épidémies de 1866 et 1866 par le docteur Jean Bouley.

λον, ὡς εἰκότως παρατηρεῖ ὁ A. Ferrand νὰ κατανοήσωμεν τὴν τῆς θεραπευτικῆς δυσκολίαν εἰς νόσον, καὶ ἦν οὐ μόνον ἡ ἀπορρόφησης ταχέως καταπαύει, ἀλλὰ καὶ ἦν ἔτι αἱ ἄλλαι λειτουργίαι ἐνωρὶ παύουσι νὰ ἐκτελῶνται, καὶ ἦν τὸ νευρικὸν σύστημα δύνανται ν' ἀπολέσῃ δι' ἄκαιρον ἢ ὑπέριμετρον διέργεσιν τὴν μικρὰν ἔτι ἀπολειπμένην ἐρεθισιμότητα, εἴτε παῦον νὰ ἐγείρηται ὑπὸ τῶν θεραπευτικῶν βοηθημάτων, εἴτε ἀποβάλλον τὴν δυνάμιν τοῦ πρὸς ταῦτα ἀντιδρᾶν. Βεβαίως αἱ σκέψεις αὗται θέλουσι καταστήσει λίαν περὶσκεμμένον τὸν θεραπεύοντα ἱατρὸν ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου, καὶ θέλουσιν ἀποτρέψει ἀπὸ τῆς λίαν διεγερτικῆς ἀγωγῆς διὰ τὸν φόβον τῆς ἀποσθέσεως τῆς μικρᾶς ἔτι διατηρουμένης δυνάμεως τῆς ζωῆς. Ἦξ ἄλλου δὲ ὁ ἱατρὸς δὲν πρέπει νὰ μένῃ ἐν καθάρᾳ προσδοκίᾳ διὰ τὸ ἕκαστὸν τῶν παρατηρησμένων φαινομένων, χάνων οὕτω τὸν νοσοῦντα ἐν ἐνόχῳ ἀπραξίᾳ, τὴν πορείαν τῆς νόσου μόνον ἐπισκοπῶν. Καὶ ἂν αἱ ἄλλαι θεραπευτικαὶ μέθοδοι φαίνονται σφαλῆσαι ἢ καὶ κινδυνώδεις, ἢ διὰ τοῦ ὕδατος ὅμως εἶναι πάντῃ ἀκίνδυνος, καὶ πολλῶν τούτων πλεονεκτεῖ, καὶ πολλὰ ἐπιτυχία ὑπὲρ αὐτῆς ἤδη συνηγοροῦσι.

Τὴν θεραπείαν ταύτην ὑποσηρίζω πρὸ πολλοῦ (1) καὶ ὁ παρ' ἡμῶν διαπρέπων καθηγητὴς τῆς ἱατρονομικῆς Κύριος Πάλλης νομίζει ταύτην τὴν μόνην καλὴν καὶ ἀνώσιμον, ὀφειζόμενος ἐκ θεωρημάτων τινῶν καὶ σκέψεων περὶ τῆς πιθανῆς τῆς χολέρας φύσεως. Παρατηρεῖ δὲ ὅτι ὡσπερ πολλὰ οὐσία εἰς τὸν ὀργανισμὸν εἰσάχθῃσι, καὶ δηλητήρια ἰσχυρὰ οὐσαι, πρὶν ἐπενεργήσωσιν ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, διερεθίζουσι τὸν πεπτικὸν σωλήνα, καὶ φέρουσι ὑπερέκρισιν, οὕτω α καὶ τὸ τῆς χολέρας μόλυσμα εἰς τὴν κυκλοφορίαν εἰσδύον ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ αἵματος, καὶ ἀποσυνθέτει αὐτὸ εἰς ὄρρον διὰ τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος ἐξερχόμενον· τὸ δὲ μᾶλλον συμπεπηγὸς ἢ θρομβώδες μέρος αὐτοῦ, μὴ δυνάμενον νὰ κυκλοφορῇ ἐν τοῖς

(1) Περὶ χολέρας, ἐπιστολὴ τοῦ ἱατροῦ Α. Πάλλης, πρὸς τὸν ἱατρὸν I. Perrignan εἰς Θέραν, (ἴδε Ἱατρικὴν Μίλισσαν, φολ. ΙΑ'. Ἀπρίλιος, 1856).

ἀγγεῖαι, γεννᾷ κατ' ἀρχὰς μὲν τὴν ἀσφυγμίαν, εἶτα δὲ καὶ τὴν ἀσφυξίαν, ταυτέστι τὴν παῦσιν τῆς πνευμονικῆς κυκλοφορίας. Εἶναι δ' εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ τις, ὅτι μετὰ τοῦ ὄρρου ἐξέρχονται καὶ τὰ εὐδιάλυτα τῶν ἀλάτων· εἰς δὲ τὸ θρομβώδες μέρος παραμένουσι καὶ αἱ οὐσίαι, αἷτινες ἐμελλον νὰ ἐκκριθῶσι διὰ τῶν ἐκκριτικῶν ὀργάνων. Πᾶς τις ἐννοεῖ ὅτι, ὅταν παύσῃ ἡ κυκλοφορία ἐν τοῖς νεφροῖς, ἢ μέλλουσα νὰ ἐξέλθῃ οὐρία μένει ἐν τῷ αἵματι· καὶ πιστεύομεν ὅτι εἰς τὰς δηλητηριάσεις ἐκείνας, εἰς ἃς ἀπολείπει ἡ ἔκκρισις τῶν οὐρῶν θέλει εὐρεθῆ ὑπερέχουσα ἡ οὐρία. Ἦδη δὲ πειράματα τινὰ τείνουσι ν' ἀποδείξωσι τὴν ὑπαρξίν ἑτερογενοῦς ὕλης ἐν τῷ αἵματι, καὶ ἐν ταῖς ἐντερικαῖς ἐκκρίσεσι τῶν χολεριώντων· πειράματα, τὰ ὁποῖα βεβαιοῦσιν ἔτι μᾶλλον τὴν τοῦ αἵματος ἀλλοίωσιν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ μόλυσματος προερχομένην, οὕτως εἶπειν, καχαμίαν. Εἶναι δὲ πιθανόν ὅτι τὸ μόλυσμα ἐξέρχεται, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, μετὰ τοῦ ὄρρου διὰ τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου ἡ ἱατρικὴ τῆς φύσεως δυνάμις τείνει ν' ἀπαλλάξῃ τὸν πάσχοντα. Ἄλλ' ἴσως ἤθελεν εἶπει τις, ὅτι ἡ φύσις θέλουσα νὰ ἀποσοθήσῃ τὸ μόλυσμα μετὰ τοῦ ὄρρου, ἀποστερεῖ τὴν αἷμα τοῦ ἀναγκαίου ὕγρου, ὥστε, τῆς κυκλοφορίας παυσάσης, ἐπέρχεται ἀναγκαίως ἡ ἀσφυξία καὶ ὁ θάνατος. Ἦ σκέψις αὕτη μ' ἐνεθύμισεν τὸν ἐνδοξόν Λιγρὸν, ὅστις ἀντιτασσόμενος κατὰ τῆς ἱατρικῆς τῆς φύσεως δυνάμεως ἐν τῇ ἐπικρίσει τῆς φυσιολογίας τοῦ Μηλλέρου, προσάγει ὡς παράδειγμα τὸν εἰλεόν, ἥτοι τὴν στραγγάλωσιν τοῦ ἐντέρου, ὅπου ἡ φύσις, λέγει, ἀντὶ νὰ φέρῃ θεραπείαν ἔτι μᾶλλον περιπλέκει τὴν νόσον καὶ ἀνίατον καθιστᾷ. Ἄλλ' ἡ δυνάμις αὕτη εἴτε ἐνεκεν ἰδιοτήτων τινῶν τῶν ἰστῶν παραγομένη, εἴτε ἐξ ἀγνώστου ὑπερτάτης αἰτίας ἐν αὐτῷ τῷ ὀργανισμῷ ἐμπνεομένη, δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ ἕρᾳ τινὰ· ἄλλως αἰετοπερὶ ὑπερνεκρώσει καὶ ἀποσθούσῃ τὴν λυποῦν τὸν ὀργανισμὸν, ἢθελε καταστήσει τὸ ἄτομον ἀθάνατον, ὅπερ ἄτοπον. »

« Ἐν τούτοις ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ἤδη οὐ μόνον εἰς τὴν γο-

λέραν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους λοιμοὺς, ὅτι οἱ ἄνθρωποι οἱ εὐρωστοί, οἱ τονωτικῶς δικατωμένοι, ἀντέχουσι μᾶλλον εἰς τὴν μολυσματικὴν ἐπὶ ἄρριαν· αὐξάνει δὴλ. αὐτῶν ἡ ὀργανικὴ ἀντίστασις. (Ὅθεν ἐν καιρῷ χολέρας πάντες σχεδὸν οἱ ἰατροὶ δημοφώνως συμβουλεύουσι κρεωφαγίαν καὶ ἀποφυγὴν φυτοφαγίας, χρῆσιν ποτῶν ὁπωσούν πυρωτικῶν, καὶ ἀποχὴν τῶν ἐναντίων τούτοις. Ταῦτα δὲ πάντα πλειθύναν γεννώσι καὶ αὐξῆσιν τῆς τοῦ αἵματος χυμώσεως, ἐν ἧ ἴσως κεῖται ἡ ὀργανικὴ καλουμένη ἀντίστασις· τουτέστιν, ἕνα προφυλαχθῆτις ἐκ τῆς νόσου, πρέπει νὰ ᾖ καὶ σῆμα.)

« Ἡ ὀφελιμωτάτη αὐτῆ προφυλακτικὴ μέθοδος ἀφ' ἑνὸς μέρους, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς ἀναλογίας περὶ τῆς φύσεως τῆς νόσου ἀπορρέουσα ἰδέα, δύναται νὰ μᾶς διευθύνῃ εἰς λογικὴν τινὰ θεραπευτικὴν μέθοδον. »

Διαγράφει δὲ τούτην ὡς ἑξῆς· « Πρὶν ἢ τὸ μόλυσμα προξενήσῃ τὴν κατὰ μέγαν μέρος ἀποχώρησιν τοῦ ὑδατώδους μέρους τοῦ αἵματος ἀπὸ τῶν λοιπῶν συστατικῶν αὐτοῦ, ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ διευθύνῃ τὰς προσπάθειάς του, ὥστε νὰ διατηρήσῃ τὰς δυνάμεις τοῦ ἀξιώστου, νὰ συντηρήσῃ τὴν συνοχὴν τοῦ αἵματος καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς κυκλοφορίας, τουτέστι τὴν ὀργανικὴν ἀντίστασιν, προσέχων ἢ ἀντιτάσσωνται εὐστόχως εἰς τὰ παρεμπόδιον ἐπιγιγνώμενα, τὰ ἐξ ἄλλων προφάσεων ἀνεξαρτήτων τῆς κυρίας νόσου, συνεπερχόμενα. Ἐπομένως τὰς ξηρὰς σικκίας ἐπὶ τῆς καρδίας, τὴν συναπισμὸν κατὰ τὰ ἄνω καὶ κάτω ἄκρα, τὰς καρουρίδας ἐντρίψις, νομίζω συντελεστικώτατα πρὸς διατήρησιν τῆς ἐνεργείας τῆς κυκλοφορίας· τὴν χρῆσιν δὲ ποτῶν μετρίως πυρωτικῶν καὶ διεγερτικῶν, πρὸς ἀπορροήσιν τῆς αὐξήσεως τῆς ὀργανικῆς ἀντίστασεως. Καὶ τοιαῦτα εὖρον κατάλληλα τὰ δι' ἐγγύσεως θέρμης ἢ ἡδύσμου, ἢ χαλαρῶν μετὰ μικρῶς ποσότητος βορίου, καὶ ἐλλείγων σταγόνων λεμονίου παρασκευάζόμενα, καὶ τὰ τούτοις ἀντιβαλλόμενα. Νομίζω οὐ μόνον ἀλυσίτελῆ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ τὴν χρῆσιν μιγμάτων σφοδρῶς διεγερτικῶν καὶ ὑπερκεντητικῶν· διότι τὰ τοιαῦτα ἀντὶ τῶ-

νου ἀτονίαν προξενούσιν, ἐξαντλοῦντα τὴν διεγερτικότητα, καὶ ἔμμεσον ἀδυναμίαν ἀκολούθως ἐπιφέροντα· καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἐν τῇ παθολογικῇ καταστάσει· δλοσχερῶς οἱ φυσιολογικοὶ νόμοι ἀλλοιοῦνται. Ἐκαστος δ' ἐννοεῖ ὅτι ἡ θεραπεία πρέπει νὰ τροπολογηται ἀναλόγως τῶν ἐπιγενομένων περιπλοκῶν. Ἐπίστετε ἐκ τοῦ τῆς ὀρθορροίας ἴσου ὀργανισμοῦ, ἢ ἐκ τοῦ τῆς τοῦ μολύσματος ἐνεργείας ἐρεθισμοῦ ἢ ἄλλης τινὸς προφάσεως γεννᾶται φλεγμονὴ τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος, καὶ τότε ἡ χρῆσις τῶν διεγερτικῶν ποτῶν ἀποβαίνει ἐπιβλαβής· ἢ δὲ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος μετὰ κόμμεος, ὀφελιμωτάτη. Ἄλλοτε τεινεσμός καὶ ἐντερικὴ βλεννόρροια ὑποδεικνύουσιν ἰδίαν πάθησιν τοῦ ἐντέρου, κατὰ τῆς ὁποίας αἰσκεισσία τοῦ ὁποίου θριαμβεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Καὶ ἐξ ἄλλων αἰσκειστικῶν περιστάσεων νέαι ἐνδείξεις δύσανται ν' ἀναφανῶσιν. »

Ἄρα δὲ τὸ μόλυσμα ἀφαιρέσῃ τὸ ὑδατώδες τοῦ αἵματος μέρος ἀπὸ τοῦ λοιποῦ, μάλιστα δὲ διατηρεῖται ἡ κεντρικὴ κυκλοφορία, ἢ δὲ περιφερικὴ ἐκλείπει, γεννᾶται ἄλλη ἐνδειξις, ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ὑποδεικνυομένη. Δίψος ἄσβεστον ὀδηγεῖ τὸν ἰατρὸν, τὴν ἀληθῶς ἰερέα τῆς φύσεως εἰς τοιαύτην περίστασιν, ἢ ἀποδώσῃ εἰς τὴν κυκλοφορίαν τὸ ἀπολεσθὲν ὑδατώδες μέρος τοῦ αἵματος, ὥστε, ῥευστοτέρου τούτου γενομένου, ἢ ἀποκατασταθῆ αὐτῆ. Καὶ ἐν ἀληθείᾳ τὰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος γενομένα πειράματα, τείνοντα ἢ ἀποδείξωσιν, ὅτι ἡ ἀπορρόφησις ἐν τῇ παγετώδει χολέρα παύει ἑλως διόλου, νομίζω, ὅτι δι' ἀπλῆς ἐμπόσεως δύναται τὸ ὕδωρ νὰ εἰσδύῃ εἰς τὸν ὀργανισμόν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ὀργανισμός, ὁ ἐκ ὀρθορροίας προξενούμενος, γεννᾶ ἀνᾶντιρρήτως ἐρεθισμόν καὶ ὑπερζήτησιν τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος, καὶ διότι τὸ ὕδωρ, θερμὸν διδόμενον, διεγείρει εὐκόλως ἢ ἐπαυξάνει τὸν ἔμμετον, συμφέρει νὰ δίδηται ἕσσον ἕνεστι ψυχρότερον· καὶ, ἐπειδὴ ἀνάγκη νὰ θερμάνωμεν τὸ δέρμα, καὶ νὰ κεντήσωμεν τὴν ἐνέργειαν τῶν περιφερικῶν ἀγγείων, πρέπει τὸ ὕδωρ νὰ δίδηται, οὕτως εἰπεῖν, ἐξωτερικῶς, ἕσσον ἀνεκτὸν θερμότερον· ἢ

κομένως, νομίζω, ὅτι θεραπεία κατὰ τὴν παγετώδη χολέραν δύναται νὰ διαταχθῇ ὡς ἑφεξῆς. »

« Ἐὰν ὁ ἄρρωστος δὲν ἀνέχεται μεγάλην ποσότητα ψυχροῦ ὕδατος διὰ μιᾶς, τῇ χρησιμεύεται συνεχῶς καὶ εἰς μικρὰς ποσότητας' συγχρόνως δὲ, ἕως οὗ ἐτοιμασθῇ τὸ λουτρόν, γίνονται ἐντρίψεις καφουρώδεις καθ' ὅλον τὸ δέρμα' ἐπὶ δὲ τῆς κοιλίας προσβάλλονται ξηραὶ σικύαι. Ἐντὸς τοῦ λουτροῦ προστίθεται σίνηπι καὶ ἀρωματικὰ χόρτα' ὁ ἄρρωστος πρέπει νὰ μένῃ ἐν τῷ λουτρῷ, ὅσον μᾶλλον ἀνέχεται τοῦτο. Ἐπανέρχεται δ' ἐν αὐτῷ δις καὶ τρίς τῆς ἡμέρας μέχρι τῆς ἀντιδράσεως. Ἐκαστος ἐννοεῖ, ὅτι κατὰ τὴν ἀντιδρασίαν ἐνδεχόμενον ν' ἀναφυῇ τυφώδης κατάστασις ἢ φλεγμονή' τὰ δ' ἐπιγινόμενα ταῦτα δὲν εἶναι ὕλως ἀνεξάρτητα τῆς κυρίας νόσου' ἔθεν ἢ ἀποθεραπεία πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος τούτων' καὶ ὁ ἰατρός πρέπει νὰ ἐνθυμῆται ἔτι μᾶλλον εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας τὸ θαυμασίον ἐκεῖνο τοῦ Γαληνοῦ ῥητὸν' « Οὐδ' ὑπερβάλλειν, ἀλλ' οὐδ' ἔλλείπειν. »

Ἀνακταλαιούντες δ' ἐν δλίγοις τὴν θεραπευτικὴν ταύτην μέθοδον, διαγράφομεν ταύτην ἐν συντόμῳ κατὰ τὸν ἐξῆς τύπον' Ὑ δ ω ρ ἔ σ ω θ ε ν καὶ ἔ ξ ω θ ε ν, ψύ χ ο ν μ ἔ ν τὰ ἔ σ ω, θ ἀ λ π ο ν δ ἔ τὰ ἔ ξ ω (Liqua intus et extra' intus frigidula et extra alida).

Ἡ δὲ τῆς θεραπείας ταύτης ἐπίνοια καὶ διαγραφή δὲν προέρχεται ἐκ προκταλήψεως, ἀλλ' εἶναι καθαρὰ ἀπόρροια ἀπὸ τῶν περὶ τῆς φύσεως τῆς νόσου γενομένων σκέψεων.

Σ. Μ.

Ἐξεδόθησαν ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Παθολογίας τοῦ Νικηταροῦ τὴν τρίτην, ἣν τινὰ λαμβάνουσι οἱ προπληρώσαντες δραχμὰς δέκα.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Περὶ τοῦ χυλώδους αἰματοεικοῦ πυρετοῦ, ὑπὸ Δ.
Ῥιζοπούλου . . . . . σ. 280

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ἘΝ ἈΘΗΝΑΙΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΕΡΙΑΣ.

Ὁρθολογία ἀλκοολική ὑπὸ Α. Ἀναγνωστάκη . . . σ. 325

Πολυπλοκὰ μακρῶν ἀδενώματα καὶ θεραπεία αὐτῶν
ὑπὸ Σ. Λιαδάκη . . . . . σ. 328

Ἐξαιρέσις τοῦ υποχόμιατος μετὰ τοῦ περιφανίου διὰ
τοῦ δέξι ἀγκίστρου ὑπὸ Α. Ἀναγνωστάκη . . . σ. 334

ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΛΙΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΝ

Rühle. Τὸ περὶ φιλανθρωπίας ζήτημα ἐν αἰσθη-
σῶσι, ὑπὸ Γ. Καραγιάννα . . . . . σ. 338

ἈΝΑΛΕΚΤΑ.

Ῥίζα κολόμβου κατὰ νουσίαν καὶ διέτην τῶν ἐγ-
κύων . . . . . σ. 351

Πλαγγόμοις ἐπιγεμονή τοῦ σπερματίου λόρου . . . σ. 352